

MASEPALA WA TOROPOHADI YA EKURHULENI

MOLAWANA WA MASEPALA WA TAOLO YA TSAMAISO

Ho lokisetsa mekgatshebetso dikopanong, tsamaiso e ntle dikopanong tsa Lekgotla, boitshwaro mesebetsing ya Lekgotla, dingangisano, dipotso, seabo sa bao ba tshwereng ditulo tsa sepolotiki le ho lokiseta ditaba tse ka amanang le hoo.

O ETSWA MOLAO ke Lekgotla la Masepala wa Toropohadi ya Ekurhuleni, ka mokgwa o latelang: -

LENANE LA TSE KA HARE

KGAOLO YA 1

MANOLLO

1. Ditlhaloso..... 11

KGAOLO YA 2

MELAWANA E LAOLANG TSAMAISO

Karolo ya 1

Melawana (dikarolwana tsa 2 – 8)

2. Sepheo sa melawana..... 15
3. Phatlalatso le pepeso ya melawana..... 15
4. Matla le tshebediso ya melawana..... 15
5. Mabala a Lekgotla 16
6. Ho fetola melawana..... 16
7. Manollo ya melawana 16
8. Ho fehwa ha melawana..... 17

Karolo ya 2

Meketjana (karolwana ya 9)

9. Meketjana.. 18

Karolo ya 3

Kopano ya ho qala ka mora dikgetho (dikarolwana tsa 10 – 14)

10. Lekgotla le dula ho eso fete matsatsi a leshome le metso e mene (14)..... 18
11. Balekgotla ba etsa kano kapa tiisetso..... 18
12. Ho kgethwa ha Sepikara sa Lekgotla..... 19
13. Ho kgethwa ha Majoro wa Phethahatso..... 19
14. Ho kgethwa ha Sephadi se Seholo..... 19

Karolo ya 4

*Puo e mabapi le Boemo ba Toropo ka Majoro wa Phethahatso
(dikarolwana tsa 15 – 16)*

15. Puo e mabapi le Boemo ba Toropo.	19
16. Ngangisano ka Puo e mabapi le Boemo ba Toropo ka Majoro wa Phethahatso.....	19

Karolo ya 5

Dikopano tsa Lekgotla tse Tlwaelehileng, Tse sa Tlwaelehang le tse Ikgethang (dikarolwana tsa 17 – 21)

17. Dikopano tse Tlwaelehileng tsa Lekgotla	20
18. Dikopano tse sa Tlwaelehang tsa Lekgotla	20
19. Dikopano tse Ikgethang tsa Lekgotla	20
20. Kelo hloko ya ditekanyetso tsa ditjhelete le Morero wa Ntshetsopele e nang le Nyalano (IDP).....	21
21. Kelo hloko ya Tlaleho ya Selemo ya Toropo ya Ekurhuleni (CoE) ka Lekgotla.....	22

Karolo ya 6

Balekgotla (dikarolwana tsa 22 – 27)

22. Ho kenela dikopano ke Molekgotla	22
23. Dikotlo bakeng sa ho se tle dikopanong	23
24. Boitshwaro ba Molekgotla	24
25. Tokelo ya Molekgotla ya o fihlela ditokomane	25
26. Ho se kenyelletswa ha Balekgotla phatlalatsong le ho utullweng ha ditokomane.....	25
27. Ho utullwa ha dikgahleho tsa dirjhelete	25

Karolo ya 7

Ho sebeletsa pepeneneng le Bonkakarolo ba Setjhaba (dikarolwana tsa 28 – 33)

28. Pihlelo ya setjhaba	26
29. Taolo ya pihlelo ya setjhaba	26
30. Pihlelo ya direkoto le ditokomane ke setjhaba	27
31. Pihlelo ya Lekgotla le dikomiti tsa yona ke setjhaba	28
32. Bonkakarolo ba setjhaba dikomiting	28
33. Thuso bakeng sa bonkakarolo ba setjhaba	29

Karolo ya 8

Diphethishene (karolwana ya 34)

34. Tokelo ya ho etsa phethishene.....	29
--	----

Karolo ya 9

Dikopano tsa Lekgotla (dikarolwana tsa 35 – 50)

35. Dikopano tsa Lekgotla.....	29
36. Ho latelwa ha melawana ya tsamaiso qalong ya kopano	30
37. Thapelo le boimamelo qalong ya kopano	30
38. Ditebohisiso le Matshediso	30
39. Tsebiso ya Ilifi ya Ditho tsa Komiti ya Majoro (MMC).....	30
40. Tsebiso ya dikopano.....	31
41. Rejistara ya ba kenetseng dikopano tsa Lekgotla	31
42. Ho se be teng ha khoramo ka nako ya Kopano mmoho le kemiso	31
43. Seshene e sa tlwaelehang	31
44. Ho latelwa ha melawana ya tsamaiso ha ho emiswa kopano	32
45. Tlaleho ya ho kenela dikopano.....	32

Karolo ya 10

Tlhophisiso ya mosebetsi (dikarolwana tsa 51 – 53)

46. Mosebetsi wa Lekgotla le lenanetaba la Lekgotla	32
47. Nako ya ho bua ka Lekgotleng	33
48. Polelo ka Ditho tsa Komiti ya Majoro le Sephadi se Seholo sa Lekgotla	33

Karolo ya 11

Melawana ya ngangisano (dikarolwana tsa 54 – 64)

49. Puo ka bolokolohi	34
50. Molekgotla o tshetlehela Sepikara sa Lekgotla puo	34
51. Ho bua le Molekgotla ka tsela e hlomphang	34
52. Puo kapa matchwao a etsuwang ka matsoho a sa amohelehang	34
53. Mehopolo ka ditho.....	35
54. Mehopolo ka Lekgotla le ditsamaiso le diqeto tsa lona	35
55. Ho ba ka pelepele ha Sepikara sa Lekgotla.....	35
56. Kelo hloko ya Balekgotla ba tla bua	35
57. Ho se be bohlokwa ha ntho kapa ho phetapheta ntho.....	35
58. Molekgotla ha a tshwanela ho bua habedi tabeng e le nngwe.....	35
59. Lenane la dibui le nako e behelwang dipuo.....	36
60. Ditaba tse sa ntsaneng di tla ya Makgotleng a dinyewe.....	36
61. Molawana wa tebello.....	36
62. Setho ha se a tshwanelwa ho sitiswa.....	36
63. Dintlha tsa tokiso.....	37
64. Ditlhakisetso kapa ditlhaloso.....	38
65. Karabo ya ngangisano.....	38

Karolo ya 12

Ho latela melawana ya tsamaiso dikopanong (dikarolwana tsa 65 – 72)

65. Tshebediso ya melawana	38
----------------------------------	----

66. Ho etsa hore batho ba latele melawana ya tsamaiso.....	38
67. Hlompho bakeng sa Sepikara sa Lekgotla.....	38
68. Tlolo tsa molao tse mpe haholo ka Molekgotla.....	39
69. Boitshwaro bo bobo haholo.....	39
70. Molekgotla o tshwanetse ho tswa mabaleng a Lekgotla.....	39
71. Ho bontsha ho itshola.....	40
72. Boitshwaro bo sa lokang kopanong ya Lekgotla kapa komiti.....	40

Karolo ya 13

Diqeto le ho vouta (dikarolwana tsa 73 – 78)

73. Khoramo qalong ya kopano.....	40
74. Khoramo e hlokehang bakeng sa ho vouta.....	41
75. Dipotso tse botsitsweng.....	41
76. Phatlalatso ya voutu	41
77. Ho ngola fatshe kganyetso.....	42
78. Ho vouta.....	42

Karolo ya 14

Ho bitsa mabitso a lenaneng (dikarolwana tsa 79 – 81)

79. Kopo ya hore ho voutwe.....	42
80. Balekgotla ba bane (4) ba tshehetsang hore ho voutwe.....	42
81. Mokgwa wa ho vouta.....	43

Karolo ya 15

Kopano ya Lekgotla e kwalletsweng setjhaba le ba mehlodi ya ditaba (karolwana ya 82)

82. Kopano ya Komiti e kwalletsweng setjhaba le ba mehlodi ya ditaba	43
--	----

Karolo ya 16

Ditshisinyo le dingangisano tse potlakileng (dikarolwana tsa 83 – 90)

83. Mofuta wa ditshisinyo	44
84. Diphetolo tsa moralo wa diqeto	45
85. Sebopeho sa ditshisinyo	45
86. Ditshisinyo tse etsuwang ntle le tsebiso	46
87. Ho fana ka tsebiso ya ditshisinyo	46
88. Ho kgethwa ha ditshisinyo tse tla elwa hloko ke Lekgotla.....	47
89. Ho fetola ditshisinyo	47
90. Ditshisinyo tse Potlakileng	47

Karolo ya 17

Dipotso tsa molomo le tse ngotsweng (dikarolwana tsa 91 – 101)

91. Dipotso tse botswang Ditho tsa Komiti ya Majoro	49
92. Sebopeho le dikahare tsa dipotso.....	49
93. Kamohelo ya dipotso.....	50
94. Ho kenya dipotso Pampiring ya Dipotso	50
95. Ho hlophisa dipotso.....	50
96. Ho ntsha dipotso.....	50
97. Dipotso tse hlokang dikarabo tsa molomo	51
98. Meedi e behelwang dipotso tse hlokang dikarabo tsa molomo	51
99. Meedi e behelwang dipotso tse hlokang dikarabo tse ngotsweng.....	51
100. Dikarabo tse ngotsweng.....	52
101. Nako ya dipotso tse lebiswang ho Majoro wa Phethahatso	52

KGAOLO YA 3
LEKALA LA KETSAMELAO LA LEKGOTLA
(dikarolwana tsa 102 – 173)

Karolo ya 1
Batshwari ba ditulo (dikarolwana tsa 102 – 107)

102. Matla le boikarabelo bo akaretsang ba Sepikara sa Lekgotla	53
103. Ho se be teng ha Sepikara	53
104. Ho lokollwa ha Sepikara sa Lekgotla ka nako ya dikopano	53
105. Sephadi se Seholo sa Lekgotla.....	54
106. Ho kgethwa ha Modulasetulo wa Baduladitulo	54
107. Seabo le Mesebetsi ya Modulasetulo wa Baduladitulo.....	55

Karolo ya 2
Dikomiti (dikarolwana tsa 108 – 122)

108. Lenane la dikomiti	55
109. Dikomitjana	56
110. Sebopeho sa dikomiti	57
111. Ho kgethwa ha ditho tsa komiti	58
112. Bao ho phomotsanwang le bona	58
113. Nako ya ho tshwara setulo	58
114. Ho kgethwa ha Baduladitulo ba Dikomiti.....	58
115. Ho kgethwa ha modulasetulo wa komiti	59
116. Maikarabelo a modulaseulo wa komiti	59
117. Ho se be teng ha modulasetulo wa komiti	60
118. Ho lokollwa ha modulasetulo wa komiti ka nako ya dikopano	60
119. Dikopano	60
120. Komiti e kopantshitsweng	61
121. Matla a dikomiti	61
122. Ditaba tse isitsweng dikomiting	62

Karolo ya 3
Ditsamaiso tsa Dikomiti (dikarolwana tsa 123 – 133)

123. Khoramo	62
124. Diqeto	63
125. Ho latelwa ha melawana ya tshebetso dikopanong tsa komiti	63
126. Ho ntshwa ha batho	63
127. Ho Sitisa, Ho Fehwa le ho Emiswa ha ditsamaiso	64
128. Tlhalisoleseding e bontshang botshepehi ba ditho	64
129. Dikopano tse kopanetsweng tsa dikomiti	64
130. Dikopano tse tshwarwang ka nako e le nngwe pakeng tsa Lekgotla le mekga e meng ya mmuso	64
131. Ho tsebisa Setho sa Komiti ya Majoro	65
132. Kamohelo ya setjhaba	65
133. Phatlalatso kapa ho utullwa ha ditsamaiso, bopaki, ditlaleho, jj.	66

Karolo ya 4
Ditlaleho tsa Komiti (dikarolwana tsa 134 - 140)

134. Ho tlaleha	67
135. Ditlaleho tse yang Lekgotleng	68
136. Ditlaleho tsa Tshebetso ya Komiti tsa Selemo tse yang Lekgotleng	69
137. Ditlaleho ka maeto a ho ya ithuta	69
138. Dikahare tsa ditlaleho tsa Komiti	69
139. Setho se okametseng	70
140. Ditlaleho tsa Komiti ya Diphethishene le Bonkakarolo ba Setjhaba	71

Karolo ya 5
Komiti ya Melawana (dikarolwana tsa 141 – 148)

141. Ho thehwa ha yona	71
142. Sebopoho	71
143. Modulasetulo	71
144. Mesebetsi le matla	72
145. Ho kengwa tshebetsong ha leano	72
146. Khoramo	73
147. Diqeto	73
148. Dikomitjana	73

Karolo ya 6
Komiti ya Mananeo (dikarolwana tsa 149 – 154)

149. Ho thehwa ha yona	73
150. Sebopoho	73
151. Modulasetulo	74

152. Mesebetsi le matla	74
153. Khoramo	74
154. Diqeto	74

*Karolo ya 7
Komiti ya Badula-ditulo (dikarolwana tsa 155 – 158)*

155. Ho thehwa ha yona	75
156. Sebopeho	75
157. Modulasetulo	75
158. Mesebetsi le matla	75

*Karolo ya 8
Dikomiti tsa Merero e Itseng (dikarolwana tsa 159 – 161)*

159. Ho thehwa ha tsona	75
160. Sebopeho	76
161. Diqeto	77

*Karolo ya 9
Dibopeho tse ding (dikarolwana tsa 162 – 166)*

162. Ho thehwa ha tsona	77
163. Sebopeho	77
164. Modulasetulo	78
165. Dikopano	78
166. Mesebetsi le matla	78

*Karolo ya 10
Dipehelo tse lokelwang ho latelwa (karolwana ya 167)*

167. Dipehelo tse lokelwang ho latelwa ke Dikomiti tsohle	78
---	----

*Karolo ya 11
Dibili le ditaba tse ding tse tswang mekgeng ya Naha kapa Diprovense bakeng sa
ho ya fumana qeto ya Lekgotla
(karolwana ya 168)*

168. Ho romelwa ha ditaba ho tswa Palamenteng kapa Lekgotleng la Ketsamelao la Provense	78
--	----

*Karolo ya 12
Mongodi wa Lekgotla le Direkoto tsa Lekgotla (dikarolwana tsa
169 – 173)*

169. Mesebetsi ya Mongodi wa Lekgotla	80
---	----

170. Metsotso ya ditsamaiso	80
171. Dijenale tsa Lekgotla.....	80
172. Lenanetaba	80
173. Tlhokomelo ya dipampiri	80

KGAOLO YA 4
LEKALA LA PHETHAHATSO LA LEKGOTLA
(dikarolwana tsa 174 – 180)

174. Ho kgethwa Lekala la Phethahatso la Lekgotla	81
175. Moetapele wa Mosebetsi wa Lekala la Phethahatso la Lekgotla	81
176. Puo ya Majoro wa Phethahatso	81
177. Mosebetsi ya Ditho tsa Komiti ya Majoro tsa Lekala la Ketsamelao.....	81
178. Karabo ya dipotso dikopanong tsa Komiti	83
179. Ditaba tse amang Ditho tsa Komiti ya Majoro	83
180. Tlaleho ya ho kengwa tshebetso ha diqeto tsa Lekgotla	84

KGAOLO YA 5
TSHEBETSO YA HO ETSWA HA MOLAWANA WA
MASEPALA (dikarolwana tsa 181 – 193)

Karolo ya 1

Tlhahiso ya melawana ya masepala (dikarolwana tsa 181 – 183)

181. Mefuta ya Melawana ya masepala	84
182. Mareo	85
183. Memorandamo ya moralo wa molawana wa masepala	85

Karolo ya 2

Mehato ya pele ho Tlhahiso (dikarolwana tsa 184 – 187)

184. Meralo ya melawana ya masepala ya Lekala la Phethahatso	85
185. Melawana ya masepala ya Dikomiti	86
186. Meralo ya melawana ya masepala e sibollotsweng ke Molekgotla	86
187. Qeto ya ho etsa moralo wa molawana wa masepala le ho romelwa ha ona .	86

Karolo ya 3

Tshwaelo ya Setjhaba le Tsebiso (karolwana ya 188)

188. Tshwaelo ya setjhaba le tsebiso	86
--	----

Karolo ya 4

Kelo hloko ka Komiti le Lekgotla (dikarolwana tsa 189 – 193)

189. Kelo hloko ya moralo wa molawana wa masepala ke dikomiti	87
---	----

190. Taleho ya komiti ka moralo wa molawana wa masepala o rometsweng.....	88
191. Ho hulwa ha molawana wa masepala	89
192. Kelo hloko ya moralo wa molawana wa masepala ke Lekgotla	89
193. Phatlalatso ya molawana wa masepala	89

KGAOLO YA 6
MEKGWA YA BOITSHWARO, MENYETLA LE NYEDISO
(dikarolwana tsa 194 – 201)

194. Thomo ya Ketsamelao	89
--------------------------------	----

Karolo ya 1

Mekgwa ya boitshwaro le nyediso (dikarolwana tsa 195 – 199)

195. Mekgwa boitshwaro ya Lekgotla.....	90
196. Menyetla ya Lekgotla	90
197. Nyediso ya Lekgotla	90
198. Ho hlahisa tlolo ya monyetla kapa nyediso	91
199. Ho botjwa ha monyenyeti	91

Karolo ya 2

Ditsamaiso tsa Komiti ya Mokgwa wa Boitshwaro (dikarolwana tsa 200 – 201)

200. Tlaleho ya Komiti ya Mokgwa wa Boitshwaro	92
201. Qeto ya Lekgotla	92

Sehlomathiso sa A

Lenane la Tsamaiso ya Dikopano tgse Tlwaelehileng	93
--	-----------

Sehlomathiso sa B

Kabo ya Tekanyetso ya Nako bakeng sa Dingangisano	95
--	-----------

KGAOLO YA 1

MANOLLO

1. Ditlhaloso

Melawaneng ena, ntle le haeba dikahare di bolela ka tsela e itseng –

"Ho emisa Lekgotla kapa kopano ya komiti" ho bolela ho kwala kopano. Mosebetsi ofe kapa ofe o sa phethwang o tla tshwanelwa ho hlophiswa botjha ka ho kenyelletswa ho lenanetaba la kopano ya Lekgotla kapa ya komiti e tla latela;

"Lenanetaba" ho bolelwa ho ngolwa ha dintlha kapa ditlaleho tse tla sebetsa kopanong e itseng ya Lekgotla kapa komiti;

"Ho ba teng" ho bolelwa ho ba teng ka sebele ha molekgotla tulong ya Lekgotla kapa komiti efe kapa efe e nngwe;

"CAPEX", ho bolelwa *capital expenditure* [tjhelete e sebediswang ke mokgatlo ho fumana thepa e sa sutheng e jwalo ka mobu, meaho le disebediswa];

"Mosebetsi wa Lekgotla" ho bolelwa ntho efe kapa efe e ka pela Lekgotla kapa dikomiti tsa lona kapa mosebetsi o mong oo Lekgotla kapa dikomiti tsa lona di ka o elang hloko;

"Modulasetulo wa Baduladitulo" ho bolelwa motho ya okametseng komiti ya baduladitulo ba dikomiti;

"Komiti" ho bolelwa komiti efe kapa efe ya Lekgotla, ho kenyelletswa le Komiti ya Majoro;

"Tjhembara ya Lekgotla" ho bolelwa phaposi eo ditsamaiso tsa Lekgotla di etsahalang ka ho yona, ho kenyelletswa le dibaka tseo ditho tsa setjhaba le tsa mehlodi ya ditaba di ka mamelang ditsamaiso ka ho tsona;

"Sephadi se Seholo sa Lekgotla" ho bolelwa Sephadi se Seholo se kgethuweng ke Lekgotla;

"Molaotheo" ho bolelwa Molaotheo wa Rephaboliki ya Afrika Borwa, 1996;

"Lekgotla" ho bolelwa seboka sa baemedi ba kgethuweng ho Masepala wa Toropohadi ya Ekurhuleni kopanong e akaretsang;

"Ditshebeletso tsa Tshireletso tsa Lekgotla" ho bolelwa motho ofe kapa ofe ya dumelletsweng ke Lekgotla ho phetha ditshebeletso tsa polokeho le tshireletso ka hara mabala a Lekgotla, mme ho kenyelletsa le ditho tsohle tse hirilweng ke

masepala, tse kgethuweng, tse behuweng, tse fuweng taelo kapa tse nang le konteraka le Lekgotla hore di phethe mesebetsi ya polokeho le tshireletso ka hara mabala a Lekgotla mmoho le ba moifo wa EMPD;

"Molekgotla" ho bolelwa setho sa Lekgotla;

"Tokomane" ho bolelwa sesebediswa se ngotsweng mme e kenyelletsa sesebediswa sefe kapa sefe sa elektroniki kapa se seng seo ho sona tlhahisoleseding, e kenyelletsang methiriele e bonwang, e ngolwang, e kengwang kapa e bolokwang teng;

"Lekala la Phethahatso" ho bolelwa Majoro wa Phethahatso le Ditho tsa Komiti ya Majoro;

"Nako ya dipotso tse lebiswang ho Majoro wa Phethahatso" ho bolelwa nako ho fihla metsotsong e mashome a mararo (30), kotara e nngwe le e nngwe ka nako ya dikopano tsa Lekgotla, eo ka potlako feela e etelletseng nako ya dipotso, e leng dipotso se kgethuweng tse ka lebiswang ho Majoro wa Phethahatso mme tsa arajwa ke yena.

"Kopano e sa tlwaelehang" ho bolelwa kopano e bitsitsweng ka ntle ho nako e hlophisitsweng ya dikopano tsa Lekgotla kapa komiti ho tsamaisa mosebetsi o potlakileng kapa ho ela hloko taba e potlakileng setjhabeng;

"Foramo" mabapi le Lekgotla ho bolelwa phutheho e tlwalehileng ya ditho tsa Lekgotla jwalo ka ha ho boletswe melawaneng e mananeng a tsamaiso ya Lekgotla, mme e kenyelletsa ho dula ha dibopheo tse ding tse tshwanetseng tsa Lekgotla;

"IDP" ho bolelwa *Integrated Development Plan* [Morero wa Ntshetsopele e nang le Nyalano];

"Puo ya rekoto" ho bolelwa Senyesemane;

"Puo ya Lekgotla" ho bolelwa Senyesemane jwalo ka puo ya dikgokahano (hape ho bolelwa le ka leano la puo le dumelletseng la Lekgotla);

"Moetapele wa Mosebetsi wa Lekala la Phethahatso ka hara Lekgotla" ke molekgotla ya kgethuweng ke Majoro wa Phethahatso ho tsamaisa tshebedisano pakeng tsa Lekala la Phethahatso le la Ketsamelao;

"Lekala la Ketsamelao" ke lekala le etsang melao/le lebelang la Lekgotla;

"Boholo ba ditho tsa Lekgotla" ho bolelwa halofo ya ditho tsa Lekgotla mmoho le se le seng (1) ka hodimo;

“MFMA” ho bolelwa Masepala wa Selehae: Molao wa Tsamaiso ya Ditjhelete tsa Masepala 56 wa 2003;

“MMC” ho bolelwa Setho sa Komiti ya Majoro;

“Boitshwaro bo sa lokang” melawaneng ena ho bolelwa tlolo ya melawana ya dinako tsohle ya Lekgotla, kapa boitshwaro bo tshwanang le nyediso ya Lekgotla jwalo ka ha ho hlalositswe melawaneng ena;

“MoE” ho bolelwa Masepala ya leng tlasa Setheo sa Masepala wa Toropohadi ya Ekurhuleni;

“Tshisinyo” ho bolelwa tlhahiso e entsweng ke molekgotla ka mokgwa wa moralo wa qeto ya hore Lekgotla le etse ho hong, le laele hore ho etswe ho hong, kapa e hlalaha mohopolo mabapi le taba e nngwe, kapa tlhahiso e entswang ke setho hore Lekgotla le buwe ka taba e ntshitsweng ke molekgotla bakeng sa morero oo;

“MPAC” ho bolelwa Komiti ya Diakhaonte tsa Setjhaba ya Masepala;

“Khoutu ya Masepala” ho bolelwa rekoto ya semmuso ya melawana yohle e sebetsang ya masepala;

“Sephadi sa mokgatlo” ho bolelwa molekgotla ya kgethuweng ke mokgatlo wa dipolotiki tse emetsweng Lekgotleng hore, hara tse ding, a lebele le ho tataisa boitshwaro ba balekgotla ba ona mabapi le melawana le ho hlompheha ha lona mmoho le mesebetsi ya Lekgotla kapa komiti;

“Ntsha ya tokiso” ho bolelwa taba e amanang le tsamaiso kapa tshebetso ya Lekgotla, kapa tletlebo ka boitshwaro bo sa lokang ba molekgotla e mong, moo molekgotla a nang le tokelo ya ho e hlalaha ka nako ya tulo ya Lekgotla kapa Komiti ha a batla tataiso le qeto ya mohlanka ya okametseng tabeng eo;

“Diketsahalo tsa Semmuso tsa Lekgotla” ho bolelwa mosebetsi ofe kapa ofe kapa ketso efe kapa efe ya Lekgotla, ho kenyelletswa le tulo tsa kopano tse akaretsang, dikopano tsa dikomiti, maeto a ho ya lebelo, maeto a ho ya ithuta, diwekeshopo, thero tsa mawa, diseshene, diforamo tsa Lekgotla kapa ketsahalo efe kapa efe e tla dumellwa ke Lekgotla, kapa dikomiti tsa lona kapa bahlanka ba okametseng jwalo ka ha ba dumelletswa ke molao;

Mabala a Lekgotla ke tikoloho ya mobu le moaho ofe kapa ofe kapa karolo ya moaho o tlasa taolo ya Lekala la Ketsamelao, ho kenyelletswa le –

- a) tjhembara eo ho yona ho tshwarwang ditsamaiso tsa Lekgotla mmoho le digalari le dilobi tsa ditjhembara;

- b) diphaposi tsa dikomiti le dibaka tse ding tsa dikopano tseo ho fanweng ka tsona kapa tse sebediswang haholo bakeng sa merero ya Lekgotla;
- c) moaho e meng yohle kapa karolo eo ho fanweng ka yona kapa e sebediswang bakeng sa ditsamaiso tsa Lekgotla, tse sebedisetswang hoo; le
- d) karolo e nngwe le e nngwe ya meaho eo ho yona ditjhembara di leng ho yona, le mabala ohle, jarete. tshimo, sebaka se kwalehileng kapa se bulehileng seo e leng sa lona.

“Potso e hlahiswang ka tokelo e ikgethang” ho bolelwa tlaleho efe kapa efe ya ketso e ka bopang tlolo ya monyetla kapa nyediso ya Lekgotla ka ho ya ka Molao wa Ditokelo tse Ikgethang le Tshireletso ya Balekgotla wa Gauteng 1 wa 2002;

“Pampiri ya Dipotso” ho bolelwa, sehlopha sa dipotso tse botswang Lekala la Phethahatso hore ho fumanwe karabo ya molomo kapa e ngotsweng ka nako ya kopano e Tlwaelehleng ya Lekgotla;

“Nako ya dipotso” ho bolelwa nako ya bonyane metsotso e mashome a mararo (30) ya nako ka nngwe ya kopano ya Lekgotla moo dipotso di kengwang pampiring ya dipotso, e be di arajwa ke, Ditho tsa Komiti ya Majoro, ntle le Majoro wa Phethahatso;

“Khoramo” ho bolelwa paloyohle ya 50% mmoho le nngwe (1) ka hodimo ya balekgotla ba phatlaladitsweng;

“Kgefutso” ho bolelwa nako e tla behwa jwalo ka kgefutso ya lekgotla, eo ka yona ho se nang mosebetsi wa Lekgotla o etsuwang;

“Molawana” ho bolelwa taelo kapa motheo o laolang boitshwaro kapa tsamaiso mme o nang le matla a felletseng a qobello;

“SALGA” e bolela *South African Local Government Association* [Mokgatlo wa Mabusu ya Bomasepala ya Afrika Borwa];

“Mongodi” ho bolelwa Mongodi wa Lekgotla kapa motho ofe kapa ofe ya behuweng kapa ya kgethuweng ke Mongodi wa Lekgotla ho phetha mesebetsi ya bongodi ya Lekgotla ha yena a le siyo;

“Sepikara sa Lekgotla” ho bolelwa motho ya kgethuweng ka ho a ka molawana wa 12 mme ya behang ditsamaiso tsa Lekgotla mme a etsa hore ho latewe melawana ya tsamaiso;

“Seshene” ho bolelwa nako e pakeng tsa dikopano tsa ho bulwa le ho kwalwa ha Lekgotla selemo se seng le se seng sa khalendara;

“Kopano e Ikgethang” ho bolelwa kopano ya Lekgotla kapa komiti e bitswang ho tsamaisa meketjana ka ho ya ka molawana wa 19;

“Molao wa Dibopelo” ho bolelwa Mmuso wa Selehae: Molao wa Dibopelo tsa Bomasepala 117 wa 1998;

“Molao wa Mekgwatshebetso” ho bolelwa Mmuso wa Selehae: Molao wa Mekgwatshebetso ya Bomasepala, 32 wa 2000; mme

“Bophadi ba Mekgatlo e Mengata” ho bolelwa sebopelo se emetseng diphadi tsohle tsa mekgatlo ya dipolotiki.

KGAOLO YA 2
MELAWANA E LAOLANG TSAMAIISO (dikarolwana tsa 2 – 101)

Karolo ya 1
Melawana (dikarolwana tsa 2 – 8)

2. Morero wa melawana

- (1) Ena ke melawana ya tsamaiso ya Lekgotla le ho sebediswa ha matla a lona ka hara Masepala wa Toropohadi ya Ekurhuleni.
- (2) Sepheo sa melawana ke ho etsa hore Lekgotla le kgone ho phethahatsa thomo ya lona ya Semolaotheo. Hona ho bolela hore e lokela ho -
  - (a) ntshetsa pele tsamaiso e ntle ya Lekgotla le dikomiti tsa lona;
  - (b) ntshetsa pele bokgoni ba Lekgotla ba ho tsamaisa mesebetsi ya lona, ho lebelala Lekala la Ketsamela, Lekala la Phethahatso le ho thusa ka bonkakarolo ba setjhaba;
  - (c) thusa ka dingangisano le ditherisano;
  - (d) etsa bonnete ba hore mohle ba amehang mmoho le balekgotla ba fumana monyetla wa ho nka karolo mosebetsing wa Lekgotla ka ho tsamaisana le tshebetso tsa semolaotheo;
  - (e) etsa bonnete ba hore setjhaba se fihlela Lekgotla mmoho le ditsamaiso tsa lona mmoho le ho thusa ka bonkakarolo ba setjhaba tshebetsong tsa lona; le
  - (f) ho ntshetsa pele ho latelwa ha melawana ya tsamaiso ka mokgwa wa demokerasi, ntle le kgethollo ya borabe, ntle le kgethollo ka bong, le ho se be le mokgwa ofe kapa ofe o mong wa kgethollo.
- (3) Sepheo sa melawana ena ha se ho fedisa kapa ho sitisana le matla, ditokelo tse ikgethang le tshireletso ya Lekgotla,

3. Phatlalatso le pepeso ya melawana

- (1) Melawana ena e tshwanetswe ho fumaneha ka puo ya rekoto (Senyesemane) bakeng sa balekgotla, bahlanka le ditho tsa setjhaba mme, ha e kotjwa, e fumanehe ka puo efe kapa efe e dumelletsweng ya semmuso ya Masepala wa Toropohadi ya Ekurhuleni.

4. Matla le tshebediso ya melawana

- (1) Melawana ena e sebetsa le ho tlama ba latelang:

- (a) balekgotla bohle;
  - (b) mekgatlo yohle e emetsweng Lekgotleng;
  - (c) basebetsi bohle ba masepala ha ba phetha mesebetsi ya bona;
  - (d) khonsaltente efe kapa efe kapa motho ya nang le konteraka le masepala, ha a phetha ditlamo tsa hae tsa bokhonsaltente kapa tsa konteraka; le
  - (e) ditho tsa setjhaba ha di le mabaleng a Lekgotla.
- (2) Motho ofe kapa ofe eo ho nkuweng mohato ofe kapa ofe ka yena ka ho ya ka melawana ena, a ka re ho eso fete matsatsi a supileng (7), ho tloha letsatsing la qeto a kope mabaka a ngotsweng ho tswa ho Sepikara sa Lekgotla se lokelang ho fana ka ona ho eso fete matsatsi a mahlano (5) se fumane kopo.

5. Mabala a Lekgotla

- (1) Ka ho ya ka moo ho ka hlokehang ka teng, moo Lekgotla kapa dikomiti di kopanang teng ntle le tulong ya Lekgotla, melawana ena e tla sebetsa jwalo ka ha e ka mabala ao Lekgotla kapa dikomiti di kopanang teng ke mabala a ka hara Lekgotla.
- (2) Tjhembara ya Lekgotla e tla ba sebaka se sa dumellwang hore ho ka tshwarwa dithunya ho sona.

6. Ho fetola melawana

- (1) Molawana o ka fetolwa, wa hlakolwa kapa wa eketswa ka qeto ya Lekgotla.
- (2) Molekgotla ofe kapa ofe ya sisinyang hore ho be le phetoho melawaneng o tshwanetse ho romela tshisinyo e ngotsweng Ofising ya Mongodi wa Lekgotla bonyane matsatsi a mashome a mararo (30) pele ho kopano ya Komiti ya Melawana.
- (3) Qeto ya Lekgotla ya ho fetola melawana e tshwanelwa ho hlahiswa ke setho se behuweng sa Komiti ya Melawana.

7. Manollo ya melawana

- (1) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho etsa qeto –

- (a) neng kapa neng ha ho hlahella taba e mabapi le manollo kapa tshebediso ya molawana; kapa
  - (b) moo ho sa etswang ditlhophiso melawaneng ena.
- (2) Ha Sepikara sa Lekgotla se etsa qeto, se lokela ho nahana ka tshebetso e ntle mme se tataiswe ke: -
- (a) moelelo wa bukantswe e tlwaelehileng;
  - (b) diqeto tsa pejana, ho kenyelletsa le ho tswa ditheong tse ding tsa ketsamelao;
  - (c) tshebetso tse seng di le teng tsa Lekgotla.
- (3) Sepikara se ka bopa molawana mabapi le ketsahalo efe kapa efe e ka hlahang eo melawana ena e sa etseng ditlhophiso bakeng sa yona.
- (4) Molawana o bopilweng ke Sepikara o tla dula o ntse o sebetse, ntle le ha o ka lekolwa botjha ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (5).
- (5) Molekgotla a ka kopa tekolo botjha ya molawana o bopilweng ke Sepikara ho Komiti ya Melawana mme molawana oo o tla nne o sebetse ho fihlela kopano ya Komiti ya Melawana e hlahisa tleho ya hoo kopanong e latelang ya Lekgotla.
- (6) Diqeto, ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1) di lokelwa ho ngolwa bukaneng ya melawana bakeng sa ho ka lekolwa nakong e tlang.

8. Ho emiswa ha Melawana

- (1) Lekgotla le ka re, ka qeto, la fana kapa la emisa phano ya melawana ena bakeng sa nako le morero o itseng.
- (2) Molekgotla ya batlang ho sisinya qeto ya ho emisa phano ya melawana o tshwanetse ho etsa hoo ka ho hlahisa tshisinyo ya ho emiswa ha melawana ka ho latela tshebetso e boletsweng molawaneng wa 86.
- (3) Molekgotla a ka hlahisa tshisinyo ya ho emiswa ha molawana o le mong kapa e mengata bakeng sa nako kapa karolo ya kopano.
- (4) Tshisinyo e ka tlasa molawana ona e ka hlahiswa ntle le tsebiso mme e lokela ho bontsha lebaka le nako ya ho emiswa ho sisingwang.

- (5) Ho emiswa ha phano ya molawana ho tshwanetse ho fella ho tshebetso ya ona hodima morero le nako e itseng oo kemiso e ananetsweng bakeng sa ona.

Karolo ya 2
Meketjana (karolwana ya 9)

9. Meketjana

- (1) Meketjana e kenyelletsa -
- (a) Kopano ya ho qala ya Lekgotla ka mora dikgetho;
  - (b) Puo e mabapi le Boemo ba Toropo ka Majoro wa Phethahatso;
  - (c) Dikopano tse hlophisitsweng tse ikgethang le tsa tlwaelehang, jwalo ka ha di tla behwa ke Sepikara sa Lekgotla; le
  - (d) Letsatsi la Ditekanyetso tsa Ditjhelete.
- (2) MmokiSebini se rorisang, seroki kapa senono sa kalaneng se ka roka mme le Pina ya Setjhaba e tshwanela ho binwa meketjaneng yohle.
- (3) Sepikara se tla fana ka tsebiso ya dihora tse 24 ho balekgotla bohle haebe ho tla ba le moarubelo wa sedumedi ka nako ya kopano e ikgethang ya Lekgotla.

Karolo ya 3
Kopano ya ho qala ka mora dikgetho (dikarolwana tsa 10 – 14)

10. Lekgotla le tla dula ho eso fete matsatsi a leshome le metso e mene (14)

- (1) Ka ho ya ka karolo ya 29(2) ya Molao wa Dibopeho, Motsamaisi wa Toropo o tshwanetse ho beha letsatsi le nako ya kopano ya ho qala le ho bulwa ha Lekgotla, ho eso fete matsatsi a leshome le metso e mene ka mora ho ba Lekgotla le phatlalatswe le kgethuwe.
- (2) Qalong ya ditsamaiso tsa Lekgotla letsatsing la pele la seshene ya lona ya ho qala, Mongodi wa Lekgotla kapa mohlanka wa Lekala la Ketsamelao ya thontsweng ke yena, o tshwanela ho bala tsebiso e bitsang kopano ya Lekgotla.

11. Balekgotla ba etsa kano kapa tiisetso

- (1) Ha tsebiso e bitsang kopano e se e badilwe, balekgotla ba tshwanetse h nkiswa kano kapa etsa tiisetso ka pela makgistrata.
- (2) Balekgotla ba tlatsang dikgeo Lekgotleng pakeng tsa dikgetho, ka mora ho ba di phatlalatswe ke Komiti e Ikemetseng ya Dikgetho (IEC) ba tshwanetse –
  - (a) ho ikana kapa ho tiisetza botshepehi le ho ikobela melao ya Rephaboliki, Molaotheo le Lekgotla ka pela makgistrata kopanong ya Lekgotla; kapa
  - (b) nakong efe kapa efe ha ho hlophisitswe ba ka nkiswa kano kapa ba etsa tiisetso ka pela Sepikara Ofising ya Sepikara, mme Sepikara se tshwanetse ho tlaleha ka tshwanelo ho Lekgotla ha se fumana nako.

12. Ho kgethwa ha Sepikara sa Lekgotla

- (1) Ka mora ho ba balekgotla bohle ba nkiswe kano kapa tiisetso, Lekgotla le tshwanetse ho kgetha e mong hara ditho tsa lona ho ba Sepikara sa Lekgotla, ka ho ya ka mokgwatshebetso o behuweng karolwaneng ya 36 ya Molao wa Dibopeho, e balwa mmoho Shejulu ya 3 ya Molao wa Dibopeho.

13. Ho kgethwa ha Majoro wa Phethahatso

- (1) Ka mora ho kgethwa ha Sepikara, Lekgotla le tshwanetse ho kgetha e mong wa ditho tsa lona ho ba Majoro wa Phethahatso, ka ho ya ka karolwana ya 55 ya Molao wa Dibopeho, e balwa mmoho le Shejulu ya 3 ya Molao wa Dibopeho.
- (2) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho okamela tshebetso ya ho kgetha Majoro wa Phethahatso.

14. Ho kgethwa ha Sephadi se Seholo sa Lekgotla

- (1) Ka mora ho kgethwa ha Majoro wa Phethahatso, kapa neng kapa neng ha setulo sa Sephadi se Seholo sa Lekgotla se se na motho, Sepikara se tshwanetse ho kopa balekgotla ho thonya motho ya tla kena setulong seo sa Sephadi se Seholo sa Lekgotla.
- (2) Mokgwatshebetso o behuweng Shejulung ya 3 ya Molao o tla sebetsa dikgethong tsa Sephadi se Seholo sa Lekgotla.

*Karolo ya 4
Puo e mabapi le Boemo ba Toropo ka Majoro wa Phethahatso
(dikarolwana tsa 15-16)*

15. Puo e mabapi le Boemo ba Toropo

- (1) Majoro wa Phethahatso o tshwanetse ho fana ka Puo e mabapi le Boemo ba Toropo e leng ntho e lokelang ho etsahala ka mora Puo e mabapi le Boemo ba Naha le Puo e mabapi le Boemo ba Provense, ka tatellano.

16. Ngangisano ka Puo e mabapi le Boemo ba Toropo ka Majoro wa Phethahatso

- (1) Puo ya Majoro wa Phethahatso ho tla ngangisanwa ka yona ho eso fete matsatsi a supileng (7) a Puo e mabapi le Boemo ba Toropo ka Majoro wa Phethahatso.

Karolo ya 5

Dikopano tsa Lekgotla tse Tlwaelehileng, Tse sa Tlwaelehang le tse Ikgethang (dikarolwana tsa 17 – 21)

17. Kopano e Tlwaelehileng ya Lekgotla

- (1) Dikopano tse tlwaelehileng kaofela ha tsona ke dikopano tsa Lekgotla ka ho ya ka tlhophiso ya selemo le selemo, bakeng sa ho tsamaisa mosebetsi o tlwaelehileng wa Lekgotla ka ho ya ka Lenanetaba. Dipehelo tsa molawana wa 40 di tla sebetsa.

18. Dikopano tse sa Tlwaelehang tsa Lekgotla

- (1) Sepikara se ka re, ha ho hlokeha ho fumana qeto e potlakileng ya Lekgotla tabeng e itseng, sa bitsa kopano e sa tlwaelehang ya Lekgotla ho tsamaisa mosebetsi ka ntle ho dikopano tse hlophisitsweng.
- (2) Kopano e sa tlwaelehang ya Lekgotla e ka bitswa bakeng sa ho sebetsana le ditaba tse potlakileng setjhabeng tse ke keng tsa diehiswa ho fihlela kopano e latelang e tlwaelehileng hape e hlophisitsweng.
- (3) Sepikara se ka neha balekgotla tsebiso ya kopano e sa tlwaelehang dihoreng tse mashome a mabedi le metso e mene (24).

19. Dikopano tse Ikgethang tsa Lekgotla

- (1) Sepikara se ka bitsa kopano e ikgethang ya Lekgotla ho tsamaisa meketjana ya Lekgotla e jwalo ka –
  - (a) Puo e mabapi le Boemo ba Toropo ka Majoro wa Phethahatso; kapa
  - (b) ho fetiswa ha Ditekanyetso tsa Ditjhelete le Morero wa Ntshetsopele e nang le Nyalano; kapa

- (c) ho mamela puo ka moeti wa bohlokwa ya hlomphehang, mohlala –
- (i) Puo ka Letona
  - (ii) Puo ka Setho sa Komiti ya Phethahatso (MEC)
  - (iii) Dihlooho tsa makala kapa ditheo tsa mmuso tse tshehetsang demokerasi;
  - (iv) Motho ya faneng ka tshebeletso e kgabane Toropohading ya Ekurhuleni.
- (2) Ke feela mosebetsi o boletsweng hape oo kopano e bitseditsweng ona o tsa tsamaiswa kopanong e ikgethang ya Lekgotla.
- (3) Sepikara se ka rerisana le Sephadi se Seholo sa Lekgotla le Moetapele wa Mosebetsi ya Lekala la Phethahatso pele ho ka bitswa kopano.
- (4) Ditlhoko tsa molawana wa 40 tse amanang le tsebiso di tla sebetsa.

20. Kelo hloko ya Ditekanyetso tsa Ditjhelete le Morero wa Ntshetsopele e nang le Nyalano

- (1) Majoro wa Phethahatso o tla tsebisa semmuso metheo le Setho sa Komiti ya Majoro: Dintlha tsa ditekenyetso tsa ditjhelete, Morero wa Ntshetsopele e nang le Nyalano le ditefello ho kopano ya Lekgotla letsatsing leo le fihlelang ditlamo tsa semolao tsa Lekgotla mme lona le tla tsejwa jwalo ka “Letsatsi la Ditekanyetso tsa Ditjhelete”.
- (2) Le ha ho ka ba le eng kapa eng e fapaneng le melawana ena, dipehelo tse latelang di tshwanetse ho sebetsa ha ho elwa hloko ditekanyetso tsa ditjhelete le Moralo wa Ntshetsopele e nang le Nyalano ke Lekgotla–
- (a) Sebopoeho sa ditekanyetso tsa ditjhelete le tshebetso di lokela ho tsamaisana le melao e tshwanetseng.
  - (b) Ho hloleha ho tsamaisana le molawana o monyenyanane wa (1) ke nyediso ya lekgotla
  - (c) Moralo wa ditekanyetso tsa ditjhelete le moralo wa Morero wa Ntshetsopele e nang le Nyalano (IDP) di tshwanetswe ho tekwa bonyane matsatsi a mashome a robong (90) pele ha ho ba ditekanyetso tsa ditjhelete le Morero wa Ntshetsopele e nang le Nyalano di hlahiswa semmuso Lekgotleng bakeng sa ho etsa qeto.

- (d) Modulasetulo wa Baduladitulo o tshwanetse ho teka ditlaleho tsa Lekgotla bakeng sa ho ya shejwa le ho romelwa ka Letsatsi la ditekanyetso tsa ditjhelete hore di ilo elwa hloko le ho fumana ditshwaelo tsa Lekala la Phethahatso.
- (e) Ka mora ho ba Modulasetulo wa Baduladitulo a teke ditlaleho Komiting, kopano e lokela ho emisa ho fihlela letsatsing le tla behwa ke Sepikara sa Lekgotla.
- (f) Ka mora ho emiswa ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (2)(e), Majoro wa Phethahatso o tshwanetse ho fuputsa ka ditlamorao tsa tshisinyo ka nngwe e amohetsweng mme a tlalehe ka yona Lekgotleng ha kopano e boela e dula hape.
- (g) Ngangisano le qeto ya Ditekanyetso tsa Ditjhelete le Morero wa Ntshetsopele e nang le Nyalano di tla etsahala matsatsing a supileng (7) ka mora Letsatsi la Ditekanyetso tsa Ditjhelete.
- (h) Ka mora ho ba Majoro wa Phethahatso a tlalehe ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (2)(f) –
  - (i) Sepikara se tshwanetse ho dumella ngangisano ka Ditekanyetso tsa Ditjhelete tse tekilweng le tlaleho ya Majoro wa Phethahatso; mme
  - (ii) Ka mora moo, a etse hore ho voutwe hape ka tshisinyo e nngwe le e nngwe e moo. Ha tshisinyo eo e amohetswe, ditekanyetso tsa ditjhelete di lokelwa ho fetolwa ka ho ya ka qeto eo.

21. Kelo hloko ya Tlaleho ya Selemo ya Masepala wa Toropohadi ya Ekurhuleni ke Lekgotla

- (1) Ka ho ya ka karolo ya 127 ya Molao wa Tsamaiso ya Ditjhelete tsa Masepala le pele ho feta matsatsi a khalendara a 120 ka mora ho fela ha Selemo sa Ditjhelete, Majoro wa Phethahatso wa Lekgotla o tla teka Tlaleho ya Selemo ya Toropo.
- (2) Ha ho tekwa Tlaleho ya Selemo ya Toropo le pele ho ngangisano efe kapa efe ka tlaleho, Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho romela Tlaleho ya Selemo ya Toropo ho Komiti ya Diakhaonte tsa Setjhaba tsa Masepala (MPAC) le dikomiting tse tshwanetseng tsa tebelo, mme MPAC e be yona komiti e etelletseng pele.

- (3) Ka ho ya ka karolwana ya 130 ya Molao wa Tsamaiso ya Ditjhelete tsa Masepala, Motsamaisi wa Toropo, Mohlanka e Moholo wa Ditjhelete le dihlooho tsa mafapha ba tshwanetse ho kenela efe kapa efe ya dikopano tsa Lekgotla kapa Komiti moo ho tla rerisanwa ka Tlaleho ya Selemo ya Toropo, ka morero o le mong wa ho araba efe kapa efe ya dipotso.
- (4) Ka ho ya ka karolwana ya 129 ya Molao wa Tsamaiso ya Ditjhelete tsa Masepala, tlaleho e kopantshitsweng ya dikomiti tsa tebelo e tla kgothaletsa e le nngwe feela ya tse latelang Lekgotleng –
  - (a) Kananelo ya Tlaleho ya Selemo le kapa ntle le dipelaelo;
  - (b) Ho nyahlatswa ha Tlaleho ya Selemo; kapa
  - (c) Ho romelwa ha Tlaleho ya Selemo morao hore e ilo lekodisiswa hape kapa dikarolo tseo tsa yona tse ka lekodiswang botjha.
- (5) MPAC e tshwanetse ho tekela Lekgotla Tlaleho ya Tebelo Tlelehong ya Selemo ya Toropo ho eso fete dikgwedi tse pedi ka mora ho ba ho romelwe tlaleho ho Komiti.
- (6) Ka ho ya ka karolwana ya 130(2) ya Molao wa Tsamaiso ya Ditjhelete tsa Masepala, kopanong eo ho buuwang ka yona molawaneng o monyenyanane wa (3) mona ka hodimo, baemedi ba Molekodi Kakaretso ba ka fuwa monyetla wa ho bua, ka ho latela melawana.

*Karolo ya 6
Balekgotla (dikarolwana tsa 22 – 27)*

22. Ho ba teng ha molekgotla

- (1) Sephadi sa mokgatlo, se fuweng boikarabelo bakeng sa llifi ya balekgotla ke mokgatlo, se lokela ho tsebisa Sepikara sa Lekgotla kapa modulasetulo wa komiti e tshwanetseng ka tumello ya ho se be teng ha setho tulong ya Lekgotla, kopano ya komiti kapa diketsahalo dife kapa dife tse ding tsa Lekgotla, ka tatellano.
- (2) Balekgotla ba tshwanetse ho saena rejistara ya ho ba teng hore ba bontshe hore ba ne ba le teng dikopanong tsohle tsa Lekgotla, dikomiti kapa diketsahalong dife kapa dife tse ding tsa Lekgotla.
- (3) Mekgatlo yohle ya dipolotiki e Lekgotleng e tshwanetse ho boloka direkoto tse nepahetseng tsa llifi tsa ditho tsa yona.
- (4) Balekgotla ba lokela ho ba teng kopanong e nngwe le e nngwe e tlamang (Komiti ya Karolo ya 79 le Lekgotla) ya Lekgotla le dikomiti tse

tshwanetseng ntle le ha ho ka etswa kopo ya ho se be teng mme yona e dumelletswa ke diphadi tse tshwanetseng tsa mokgatlo dihoreng tse mashome a mabedi le metso e mene (24) pele ho kopano ka ho ngola kapa tlasa maemo a tshohanyetso, nakong e utlwahalang.

23. Dikotlo bakeng sa ho se tle dikopanong

- (1) Molekgotla ya seng teng tulong kapa kopanong ya Lekgotla ntle le tumello ya mokgatlo wa hae o tla tshwanelwa ho kgalengwa, ka ho mo ngolla, hore o tlamehile ho kenela dikopano tsohle tsa lekgotla kapa dikomiti tsa lona.
- (2) Molekgotla ya seng teng ditulong kapa dikopanong tse pedi ka tatellano tsa Lekgotla kapa komiti ntle le tumello ya mokgatlo wa hae a ka lefiswa palo ya tšhelete e tla behwa ke Komiti ya Melawana nako le nako.
- (3) Sepikara se tshwanetse ho tsebisa setho ntle le tieho ka ho behwa ha tefiso eo ka ho ya ka molawana ona o monyenyanane wa (2).
- (4) Molekgotla ya ikutlwang a sa thaba ka kotlo a e fuweng ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (2) yena a ka etsa boipiletso ho Sepikara ho eso fete matsatsi a leshome le metso e mene (14) ka mora ho ba a tsebiswe ka kotlo eo.
- (5) Ha Sepikara se sa kgone ho rarolla boipiletso tlasa mabaka a utlwahalang, Sepikara se tshwanela ho romela boipiletso boo ho komiti hore bo hlauwe ke Komiti ya Dinako Tsohle ya Boitshwaro le Botshepehi ya Karolo ya 79.
- (6) Komiti e tshwanetse ho tlaleha diphumano tsa yona Lekgotleng.
- (7) Sepikara se tshwanetse ho tlaleha kotlo efe kapa efe eo ho fanweng ka yona kapa boipiletso bo sebeditsweng ka ho ya ka melawana ena Lekgotleng.
- (8) Molekgotla ya seng teng, ntle le llifi ya ho se be teng, dikopanong tsa lekgotla la masepala tse tharo kapa ka hodimo ho moo ka tatellano, kapa dikopanong tsa komiti tse tharo kapa ka hodimo ho moo ka tatellano, tseo molekgotla eo a tshwanetseng ho di kenela, o tla tshwanelwa ho ntshwa ofising jwalo ka molekgotla.
- (9) Sepikara se tshwanetse hore ntle le tieho se tsebise molekgotla eo, Setho sa Komiti ya Phethahatso (MEC) sa mmuso wa selehae le mokgatlo wa molekgotla eo ka ho lahlehelwa ke botho ba Lekgotla ke molekgotla eo ka ho ya ka molawana ona.

24. Boitshwaro ba balekgotla

(1) Balekgotla ba tshwanetse hore ka dinako tsohle ba hlomphe Sepikara le balekgotla mme ba itlhomphe le bona ka ho latela ho hlompheha ha Lekgotla, mme kotjwa hore:

- (a) ba se be le tshitiso ha ba kena kapa ba tswa ka tjhembareng;
- (b) be ba dutse fatshe ha tshepe e emisa ho lla ho bontsha ho qala ha ditsamaiso;
- (c) ba eme ha Sepikara se kena ka tjhembareng qalong ya ditsamaiso mme ba tswela pele ho ema ho fihlela ba bolellwa hore ba ka dula;
- (d) ba se ke ba feta pakeng tsa mohlanka ya okametseng le molekgotla ya ntseng a bua, kapa pakeng tsa Mohlanka ya Okametseng le Bongodi, kapa ho ema diphasetjheng kapa ho fetela ka nqane ho diphasetjhe, kapa ho fetela ka nqane ho fuluru ya tjhembara ka pele ho ditulo ka nako ya ditsamaiso;
- (e) ba se ke ba tla le dibetsa tsa mofuta ofe kapa ofe kapa tse kotsi, kapa dintho tse tshabisang kapa dintho tse itseng tse tshwanang le tseo ka hara tjhembara, ho sa kenyeletswe dintho tsa setso ka tumello ya pejana ya Sepikara;
- (f) ba apare ka tsela e tshwanetseng seriti le ho hlompheha ha Lekgotla, jwalo ka ha ho tla laelwa hape le ka Leano le dumelletseng la Khoutu ya ho Aparara ya Lekgotla;
- (g) ba se ke ba nka ditshwantsho kapa divideo, ba bua ka selfounu, ba ja (ntle le tseo ho fanweng ka tsona ke Lekgotla) kapa ba bala dikoranta kapa ba itshwara ka tsela efe kapa efe e sa lokelang seriti le ho hlompheha ha Lekgotla ka nako ya ditsamaiso;
- (h) ba se ke ba buella hodimo le ba bang ka nako ya ditsamaiso; le
- (i) hore ha tulo ya Lekgotla e emisa, ba eme mme ba tswela pele ho ba ditulong tsa bona ho fihlela Sepikara se tswa ka tjhembareng.

(2) Ka mehla ba kenye betjhe e nang le mabitso a bona le tlasa maemo a mang moo molekgotla a sebetsang boemong ba hae jwalo ka molekgotla wa Masepala wa Toropohadi ya Ekurhuleni

25. Tokelo ya molekgotla ya ho fihlela ditokomane

(1) Molekgotla e mong le e mong o na le tokelo ya ho lekola tokomane efe kapa efe e tekilweng Lekgotleng, ho kenyeletswa le efe kapa efe ya

dikomiti tsa lona le ho fumana khopi ya tokomane eo ha ho rometswe kopo e ngotsweng ho Sepikara sa Lekgotla.

- (2) Molekgotla ha a tshwanela ho bolela dikahare tsa tokomane efe kapa efe e hanetsweng ho fuwa setjhaba tlasa molawana o monyenyanane wa (1) mona ka hodimo.

26. Ho se Kenyelletswe ha Balekgotla Phatlalatsong le ho Utullweng ha Ditokomane

- (1) Molekgotla ofe kapa ofe ya phatlalatsang kapa ya utullang kapa ya bakang hore ho phatlalatswe kapa ho utullwe tokomane kapa rekoto efe kapa efe ya Lekgotla, kapa ditsamaiso tsa komiti efe kapa efe ya Lekgotla kapa komiti ya Lekgotla lohle e amanang le ho reka hofe kapa hofe kapa ho hapuwa ha mobu, kapa thepa efe kapa efe ke Lekgotla kapa ditsamaiso dife kapa dife tsa semolao kapa bonamodi moo Lekgotla le amehang, kapa lenanetaba kapa metsotso kapa ditokomane kapa direkoto, kapa karolo efe kapa efe ya tsona, tsa kopano ya Lekgotla e kwalletsweng setjhaba le ba ditaba kapa kopano ya Komiti ya Majoro e kwalletsweng setjhaba le ba ditaba, kapa kopano e nngwe e kwalletsweng setjhaba le ba ditaba ya komiti ya Lekgotla, kapa taba efe kapa efe eo phatlalatsa kapa ho utullwa ha hona ho ka sitisanang le dikgahleho tsa Lekgotla ho tla sebetsanwa le yena ka ho ya ka karolwana ya 14 ya Shejulu 1 ya Molao wa Mekgwatshebetso.
- (2) Lekgotla le ke ke la kenyeletsa bakeng sa nako e tla behwa ke lona, empa e sa fete matsatsi a mashome a tsheletseng (60), molekgotla ofe kapa ofe eo ka ho ya ka mohopolo wa ya lona le bonang a le molato wa tlolo ya molao ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1).
- (3) Ha molekgotla a ka tla kopanong, e le ha a tloa qeto e entsweng ka molawana o monyenyanane wa (2) ya hore molekgotla eo a se be teng, Sepikara sa Lekgotla se ka bitsa ba Ditshebeletso tsa Tshireletso tsa Lekgotla ho ntsha molekgotla eo le ho nka mehato ya ho netefatsa hore molekgotla eo ha a kgutle kopanong.
- (4) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho romela boitshwaro ba molekgotla eo ho Komiti ya Boitshwaro ho ya elwa hloko le ho tlaleha ho Lekgotla.

27. Ho Utulla Dikgahleho tsa Ditjhelete

- (1) Ha molekgotla a na le kgahleho ka seqo sa hae kapa ya poraefete ho tsa ditjhelete kapa kgwebo tabeng efe kapa efe e ka pela Lekgotla kapa Komiti kapa foramo ya Lekgotla eo a leng setho sa yona, o tshwanetse hore qalong ya dipuisano ka taba eo ke Lekgotla kapa Komiti kapa foramo ka potlako feela a bolele kgahleho eo.

- (2) Molekgotla ha a tshwanela ho bua nako e fetang metsotso e ka hodimo ho e le leshome (10) tabeng ya hore kgahleho ya hae ya ditjhelete eo ho buuwang ka yona molawaneng o monyenyanane wa (1) e nyenyane kapa e ke ke ya baka thulano ya dikgahleho, ntle le ha Sepikara se ka mo dumella ho tswela pele ka puo ya hae bakeng sa metsotso e meng e mehlano.
- (3) Puo eo ho buuwang ka yona molawaneng o monyenyanane wa (2) ha ya tshwanela hore ka ho ya ka molawana ona e nkuwe jwalo ka puo ya kgothaletso, tshisinyo kapa tlhahiso tlasa ngangisano.
- (4) Balekgotla bohle ba tshwanetse ho etsa bonnete ba hore ka dinako tsohle ba latela Khoutu ya Boitshwaro ya Balekgotla, Shejulu ya 1 ya Molao wa Mekgwatshebetso, mabapi le diphatlatso le ho utullwa ha dikgahleho tsa ditjhelete.

Karolo ya 7

Ho sebeletsa pepeneneng le Bonkakarlo ba Setjhaba (dikarolwana tsa 28 – 33)

28. Phihlelo ke setjhaba

- (1) Dikopano tsa Lekgotla le tsa Komiti ya Karolwana ya 79 di tshwanetswe ho bulelwa setjhaba, ho keyelletswa le ba mehlodi ya ditaba, ka ho latela melawana ya 31 le 32.
- (2) Mongodi wa Lekgotla jwalo ka ha a laetswe o tshwanetse ho tsebisa setjhaba ka ditsamaiso tsa Lekgotla le dikomiti tsa lona ka ho phatlalatsa masedinyaneng, webosaeteng le mehloping e meng e tshwanelehileng ya ditaba, dintlha tse mabapi le nako le sebaka sa dikopano.

29. Ho laola phihlelo ya setjhaba

- (1) Matla a ho amohela baeti dibakeng tseo ba behetsweng tsona ka Tjhembareng kapa digalaring tsa setjhaba tsa Tjhembara, kapa sebakeng sefe kapa sefe se seng seo Lekgotla kapa komiti ya Lekgotla e kopanang ho sona, kapa ho laola kapa ho behela ketsahalo efe kapa efe moedi, phihlelo kapa motsamao wa baeti ka hara mabala a Lekgotla kapa sebakeng se sebediswang bakeng sa mosebetsi wa Lekgotla, a matsohong a Sepikara.
- (2) Ntle le ha Sepikara se ka laela ka mokgwa o mong mabapi le moeti ya itseng kapa sehlopha sa baeti, baeti bohle ba tshwanetse hore, ka tsela e tshwanetseng, ba fete tekolong ya tshireletso pele ba ka kena mabaleng a Lekgotla kapa Tjhembara kapa sebakeng sefe kapa sefe se sebedisetswang mosebetsi wa Lekgotla le, haebe ho na le lebaka le

utlwahalang, moeti ofe kapa ofe a ka re nakong efe kapa efe ha a ntse a le ka hara mabala a Lekgotla kapa sebakeng se sebedisetswang mosebetsi wa Lekgotla, a fete tekolong ya tshireletso kapa a phenyekollwe.

- (3) Ha moeti ofe kapa ofe a hana ka tsela efe kapa efe ho ikamahanya le mekgwatshebetso e melawaneng e menyenyane ya (1) le (2), moeti eo a ka hanelwa ho kena mabaleng a Lekgotla kapa sebakeng sefe kapa sefe se seng, kapa ka potlako feela a ntshwa mabaleng a Lekgotla kapa sebakeng se jwalo ke ba Ditshebeletso tsa Tshireletso tsa Lekgotla, bao e tla re ka ho sebedisa tshwanelo e jwalo ba thuswe ke ditho tsa EMPD tse tla etsa jwalo ka ho latela taelo ya Sepikara.
- (4) Motho eo e seng setho ha a dumellwa fulurung ya tjhembara ka nako ya tulo ya Lekgotla, ntle le ha a dumelletswe ke Sepikara tlasa maemo a ikgethang.
- (5) Baeti ba dumelletswe ho kena tulong ya Lekgotla ha ba tshwanela ho sitisa ditsamaiso ka tsela efe kapa efe mme ba tshwanetse ho latela ditaello tsa Sepikara.
- (6) Ditho tsa setjhaba ha di a tshwanela ho nka ditshwantsho, dikgatiso tsa video le ho bua ka selfounu kapa ho ja ka nako ya ditsamaiso tsa Lekgotla kapa komiti.
- (7) Ditho tsa setjhaba di dumelletswe feela ho ka boha, mme tsona di tshwanetse ho latela ditaello tsa Sepikara sa Lekgotla modulasetulo wa komiti.
- (8) Ditho tsa setjhaba di tshwanetse ho apara ka tsela e tshwanetseng ka ho latela leano la Khoutu ya Moaparo ya Lekgotla.
- (9) Sepikara se ka re, neng kapa neng ha se nahana hore ke ntho e utlwahalang hape e lokileng hore e ka etswa setjhabeng se nang le demokerasi hape se sebeletsang pepeneneng, sa laela baeti ho tswa mabaleng a Lekgotla le dibakeng tseo ba behetsweng tsona ka tjhembareng.
- (10) Ha ba laelwa ke Sepikara, ba Ditshebeletso tsa Tshireletso tsa Lekgotla ba tshwanetse ho ntsha, kapa ba hlophise le ba EMPD hore ho ntshwe motho ofe kapa ofe –
  - (a) ya leng teng ntle le tumello karolong eo ya tjhembara e behetsweng ditho feela kapa sebakeng se seng se ka hara mabala a Lekgotla, kapa sebaka sefe kapa sefe se seng se sebedisetswang mosebetsi wa Lekgotla seo motho eo a sa dumellwang ho ba ho sona; kapa

- (b) ya sitisang ditsamaiso tsa Lekgotla kapa komiti kapa foramo efe kapa efe ya Lekgotla kapa a sa tswe ha a laetswe ka molao hore a etse jwalo.

30. Phihlelo ya direkoto le ditokomane ke setjhaba

- (1) Direkoto tsa Lekgotla le dikomiti tsa lona le ditokomane tsohle tse tekilweng Lekgotleng le dikomiting tsa lona di tshwanelwa ho ka fihlelwa ke setjhaba le ba mehlodi ya ditaba.
- (2) Qeto ya ho hanela setjhaba ka direkoto kapa ditokomane tse ding e ka etswa tlasa molawana ona mme e lokela ho tsamaelana le tshireletso ya tokelo ya phihlelo ya tlhahisoleseding e Molaotheong le ho Molao wa Kgothaletso ya Phihlelo ya Tlhahisoleseding, Molao 2 wa 2000.
- (3) Lekgotla le ka re, ka qeto ya lona, la laela hore ditokomane tseo ho buuwang ka tsona molawaneng o monyenyanane wa (2) ha di a tshwanelwa ho fuwa setjhaba.
- (4) Le ha ho sa natswe molawana o monyenyanane wa (1), ditokomane tse latelang ha di a tshwanelwa ho nehwa setjhaba ntle le haebe di se di tekilwe Lekgotleng kapa Sepikara se fane ka tumello ya hore di fuwe setjhaba –
  - (a) Ditsamaiso tsa komiti, kapa bopaki bo nkilweng, kapa bo behilweng ka pela yona, ha setjhaba se ne se sa dumellwa ho kena kopanong;
  - (b) Tlaleho efe kapa efe, kapa kakaretso kapa rekoto ya ditsamaiso, kapa bopaki boo ho buuwang ka bona ho (a);
  - (c) Tokomane efe kapa efe e fuweng komiti jwalo ka tokomane ya sephiri mme ya phatlalatswa e le ya sephiri ke komiti;
  - (d) Tokomane efe kapa efe eo modulasetulo wa komiti a e phatlalatsang e le ya sephiri pele e ka romelwa dithong tsa komiti.
- (5) Komiti e ka qeto ya ho kopa tumello ya semmuso e ngotsweng ya Sepikara hore se se kenyelletse tlhahisoleseding e boletsweng molawaneng o monyenyanane wa (4) mabapi le tlaleho ya komiti.

31. Phihlelo ya Lekgotla le Dikomiti tsa lona ke setjhaba

- (1) Lekgotla le dikomiti tsohle tsa lona ka tlwaelo di tshwanetswe ho bulelwa setjhaba le ba tsa mehlodi ya ditaba ka ho ya ka karolwana ya 20(1) ysa Molao wa Mekgwatshebetso.

- (2) Sepikara sa Lekgotla se tla etsa maiteko ohle a ho thusa ka phihlelo ho kenyelletswa le ho isa kopano sebakeng se tshwanehileng, haholoholo mabapi le ho etsa hore batho ba qhwadileng ba kgone ho fihlela kopano mmoho le dikgahleho tse lebelletsweng ho lenanetaba la komiti.
- (3) Phihlelo e ka behelwa meedi ka ho ya ka dikarolwana tse tshwanetseng tsa Melao ya Bophelo bo Botle le Polokeho.

32. Bonkakarolo ba setjhaba Dikomiting

- (1) Lekgotla le tshwanetse ho thusa setjhaba hore se kgone ho fihlela ditshebetso tsa dikomiti tsa lona, ho sa kenyelletswa Komiti ya Majoro, ka ho latela Molaotseo le Molao wa Dibopeho.
- (2) Setho sefe kapa sefe sa setjhaba le setheo sefe kapa sefe kapa mokgatlo o ka kopa ho hlahella ka pela komiti, kapa wa etsa tlhahiso e ngotsweng e yang komiting, e leng e mabapi le taba e itseng.
- (3) Setho se jwalo sa setjhaba, se tshwanetse ho etsa kopo, ka ho ngola, dihoreng tse mashome a mane le metso e robedi (48) pele ho kopano ya komiti mme modulasetulo wa komiti o tshwanetse ho araba hoo dihoreng tse mashome a mabedi a metso e mene (24) pele ho kopano ya Komiti.
- (4) Sepikara sa Lekgotla kapa modulasetulo wa komiti o tshwanetse ho beha ditlhophiso tsa ka moo setjhaba se tla dula ka teng, ho kenyelletswa le ba mehlodi ya ditaba, ka diphaposing tsa komiti.
- (5) Setho sefe kapa sefe sa setjhaba se entseng tlhahiso e ngotsweng ho ya komiting ya Lekgotla se ka kopa modulasetulo wa komiti ho etsa tlhahiso ka molomo bakeng sa metsotso e ke keng ya feta e leshome (10) ho komiti hona tabeng eo.
- (6) Komiti ya Lekgotla e ka botsa setho sefe kapa sefe sa setjhaba se etsang tlhahiso ya molomo ho komiti eo dipotso.

33. Thuso bakeng sa bonkakarolo ba setjhaba

- (1) Bakeng sa ho fana ka menyetla e sebetsang hantle haholo ya bonkakarolo ba setjhaba, Mongodi wa Lekgotla a ka thusa motho ho –
  - (a) bopa tlhahiso e ngotsweng e yang komiting;
  - (b) hlahella ka pela komiti; kapa
  - (c) ho fana ka tlhahiso ya molomo ho komiti.

*Karolo ya 8
Diphethishene (karolwana ya 34)*

34. Tokelo ya ho etsa phethishene

- (1) Setho sa setjhaba se na le tokelo ya ho etsa phethishene kgahlanong le Lekgotla.
- (2) Tokelo ya ho etsa phethishene ho Lekgotla e lokelwa ho sebediswa ka ho ya ka Leano la Diphethishene kapa Molawana wa Masepala o ananetsweng ke Lekgotla.

*Karolo ya 9
Dikopano tsa Lekgotla (dikarolwana tsa 35 – 45)*

35. Dikopano tsa Lekgotla

- (1) Ka ho ya ka karolwana ya 18(2) ya Molao wa Dibopeho, Lekgotla le tshwanetse ho kopana bonyane ka kotara.
- (2) Ka ho ya ka karolwana ya 29(1) ya Molao wa Dibopeho, Sepikara se etsa qeto ya hore ke hokae hape ke neng moo Lekgotla le tla kopana, ka ho latela molawana o monyenyanane wa (1) o mona ka hodimo.
- (3) Ha bohola ba Balekgotla ba kopa Sepikara ka ho se ngolla hore se bitse kopano ya Lekgotla e tla nganisana ka taba efe kapa efe, ntle le taba eo ho buuwang ka yona Kgaolong ya 2 Melawaneng ya 9 - 16, le ka ho latela Kgaolo ya 2 Melawana ya 17 - 21, Sepikara se tshwanetse ho bitsa kopano ka ho ya ka kopo eo.
- (4) Sepikara se ka bitsa dikopano tse tlwaelehileng, tse ikgethang le tse sa tlwaelehang.
- (5) Dikopano ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1) le dikopano tse ding tse ka behwang ke Sepikara di tshwanetswe ho tsamaiswa jwalo ka dikopano tse tlwaelehileng moo melawana ya tsamaiso ya mosebetsi e lokelwang ho bolelwa.
- (6) Sepikara sa Lekgotla se ka hlakola kopano e hlophisitsweng ya Lekgotla mme se lokela ho fana ka tsebiso eo ho balekgotla bohle bonyane dihoreng tse mashome a supileng le metso e mebedi (72) pele ho letsatsi la kopano e hlophisitsweng.

36. Ho latelwa ha melawana ya tsamaiso qalong ya kopano ya Lekgotla

Balekgotla bohle ba tshwanetse hore be ba dutse fatshe metsotso e leshome (10) pele ho nako ya ho qala ha kopano ya Lekgotla.

(2) Balekgotla, bahlanka le bohle ba leng teng ba tshwanetse ho ema mme tswele pele ho ema ha ho kena Sepikara sa Lekgotla ho fihlela ba bolellwa ke Sepikara sa Lekgotla hore ba ka dula.

37. Thapelo le boimamelo qalong ya kopano

(1) Qalong ya kopano ka nngwe e akaretsang ya Lekgotla, Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho kopa motsotso wa kgotso ho dumella e mong le e mong ho ithapella le/kapa ho ba le boimamelo.

(2) Ho seng jwalo, Sepikara se ka kopa motho ya kgethuweng ho qala thapelo dikopanong tsa Lekgotla.

38. Ditebohisano le Matshediso

(1) Qalong ya kopano ka nngwe e akaretsang ya Lekgotla, le moo ho tshwanetseng, Sepikara sa Lekgotla se tla bala ditebohisano kapa matshediso.

39. Tsebisano ya Ilifi ya Ditho tsa Komiti ya Majoro

(1) Moetapele wa Mesebetsi ya Lekala la Phethahatso o tshwanetse ho rerisana le Sepikara sa Lekgotla, ka ho se ngolla, ka ho se be teng ha sefe kapa sefe sa Ditho tsa Komiti ya Majoro (di-MMC) bakeng sa kopano ya Lekgotla, a dumella Setho se seng sa Komiti ya Majoro ho tsamaisa ditaba tsa hae ho lenanetaba la Lekgotla.

(2) Tsebisano e jwalo ho tshwanetswe hore ho fanwe ka yona ka ho ngola fatshe dihora tse mashome a mabedi le metso e mene (24) pele ho kopano ya Lekgotla.

40. Tsebisano ya Dikopano

(1) Tsebisano ya nako le sebaka sa kopano e nngwe le e nngwe e tlwaelehileng le e ikgethang ya Lekgotla e tshwanetswe –

(a) ho saenwa ke Sepikara sa Lekgotla; mme

(b) e fuwe molekgotla e mong le e mong ka seqo kapa ka ho e siya sebakeng sa hae sa bodulo sa tlwaelo kapa sebakeng sa mosebetsi, kapa ka mokgwa wa elektroniki ka emeile bonyane dihora tse mashome a supileng a nang le metso mebedi (72) pele ho kopano eo.

- (2) Ho se nehe molekgotla ofe kapa ofe ka phoso tsebiso eo ho buuwang ka yona molawaneng ona ha ho a tshwanela ho ama mosebetsi wa kopano efe kapa efe.
- (3) Tsebiso ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1) e tshwanetse ho bolela mosebetsi o tla elwa hloko kopanong eo tsebiso ho fanweng ka yona bakeng sa ona.

41. Rejistara ya ba leng teng bakeng sa dikopano tsa Lekgotla

- (1) Molekgotla e mong le e mong ya kenetseng kopano o tshwanetse ho saena lebitso la hae registareng ya ba leng teng, e tshwanetseng ho fumaneha ka nako ya kopano, mme e ka bolokwang hape le ka mokgwa wa elektroniki.

42. Ha ho se na Khoramo ka nako ya Kopano mmoho le ho emisa

- (1) Ka nako ya kopano efe kapa efe, ha Sepikara se ka lemoswa hore ha ho na khoramo kopanong, ho tshwanetswe hore ho balwe balekgotla ba leng teng mme ha ho ka fumanwa hore ha ba etse khoramo, Sepikara se tshwanetse ho laela hore ho letswe tshepe bakeng sa bonyane metsotso e meraro (3). Haebe ka mora kgefutso ya metsotso e mehlano (5) ho ntse ho se na khoramo, Sepikara se lokela ho emisa kopano hanghang.
- (2) Mosebetsi o sa etsuwang kopanong e emisitsweng ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1) o tshwanetswe ho etswa kopanong e tla bitswa ke Sepikara bakeng sa morero ona, kapa o ka emiswa jwalo ho fihlela kopano e tlwaelehileng e latelang.

43. Seshene e sa lateleng melawana e tlwaelehileng

- (1) Ha kopano e ka emiswa, tsebiso ya kopano e emisitsweng e lokela ho bontshwa metsotsong ya ditsamaiso, ka ho ya ka molawana wa 170.
- (2) Ha ho na mosebetsi o tla etswa kopanong e emisitsweng.
- (3) Kopano e ka emiswa ho dumella Lekgotla ho kena sesheneng e sa tlwaelehang ka ho ya ka boikgethelo ba Sepikara sa Lekgotla.
- (4) Nako ya seshene e jwalo e lokelwa ho behwa ke Sepikara.
- (5) Qeto e tla nkuwa sesheneng e sa tlwaelehang e lokelwa ho balwa bakeng sa ho amohelwa ha Lekgotla le boela sesheneng e tlwaelehileng.

44. Ho latela melawana ya tsamaiso ka nako ya kemiso

- (1) Bahlanka le ditho tsa setjhaba ba tshwanetse ho tswela pele ho ema ho fihlela Sepikara sa Lekgotla, se latelwa ke Majoro wa Phethahatso le balekgotla ba tse ka tjhembareng ya Lekgotla.

45. Tlaleho ya ba Kenetseng Dikopano

- (1) Mongodi wa Lekgotla o tshwanetse hore bakeng sa dikgwedi tse tsheletseng tsa ho qala tsa nako ya ho ba ofising ha Lekgotla ka mora dikgetho tse akaretsang le bakeng sa nakong e nngwe le e nngwe ya dikgwedi tse tsheletseng hamorao, ka potlako feela ka ho ya ka moo ho ka kgonahalang ka mora ho fela ha nako e nngwe le e nngwe ya dikgwedi tse tsheletseng, a romele Lekgotleng mme a kenyelletse ho lenanetaba la kopano ya Lekgotla tlaleho e bontshang ho ba teng ha Molekgotla ka mong dikopanong tsa Lekgotla le dikomiti tsa lona.
- (2) Mongodi wa Lekgotla o tshwanetse ho kenyelletsa tlalehong eo ho buuwang ka yona molawaneng o monyenyanane wa (1) mona ka hodimo, dinoutsu tsa tlhaloso tse mabapi le molawana wa 22 le (di)pehelo e tshwanetseng e amanang le mabaka a itseng a Molekgotla.

Karolo ya 10

Tlhophiso ya mosebetsi (dikarolwana tsa 46 – 48)

46. Mosebetsi wa Lekgotla le Lenanetaba la Lekgotla

- (1) Komiti ya Mananeo e tshwanetse ho beha mesebetsi yohle ya Lekgotla ka ho latela melawana ena.
- (2) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho etsa bonnete ba hore mesebetsi yohle ya Lekgotla e kengwa ho Lenanetaba.
- (3) Kopanong ka nngwe, Lekgotla le tsamaisa mesebetsi wa lona ka mokgwa o bontshitsweng ho lenanetaba ntle le ha –
  - (a) Lekgotla le ka etsa qeto e nngwe ka ho ya ka molawana wa 8;
  - (b) Sepikara sa Lekgotla se etsa qeto e nngwe ka mora ho rerisana le Moetapele wa Mosebetsi ya Lekala la Phethahatso le Sephadi se Seholo sa Lekgotla; kapa
  - (c) melawana e dumella ka tsela e nngwe.
- (4) Ditaba tseo tse leng ho lenanetaba la Lekgotla tseo ho sa sebetsanwang le tsona mafelong a kotara ya dipolotiki di tla wela ntle le haebe di ka

fetisetswa Lekgotleng le letjha ka qeto ya Lekgotla, mme hona ho tla hloka tumello ya Lekgotla le letjha.

47. Nako ya ho bua ka Lekgotleng

- (1) Bakeng sa kopano ka nngwe ya Lekgotla, Diphadi tsa Mekgatlo e Mengata di tshwanela ho ngola lenane la ba tla bua le balekgotla ba tla bua ngangisanong ka nngwe, tatellano eo ba tla bua ka yona; le nako eo molekgotla ka mong a tla e nka bakeng sa puo ya hae.
- (2) Ha ho ngolwa lenane la Sepikara, Diphadi tsa Mekgatlo e Mengata di tshwanetse ho etsa bonnete ba hore mekgatlo yohle e emetsweng Lekgotleng e ba le monyetla wa ho nka karolo ditsamaisong tsa Lekgotla ka tsela e tsamaisanang le demokerasi.
- (3) Mekgatlo ya dipolotiki e ka hara Lekgotla e tshwanetse ho romela lenane la yona la ba tla bua, le bontshang hore ke mang mokgatlong ya nang le kgaheho ya ho nka karolo ka ho bua, mme lona le iswe ho Sepikara sa Lekgotla nakong e seng ka tlase ho dihora tse leshome le metso e mebedi (12) pele ho kopano ya Lekgotla mme e tsebise le Sephadi se Seholo sa Lekgotla ka ho romelwa ha lenane leo.
- (4) Tekanyetso ya nako e abelwang mokgatlo ka mong wa dipolotiki e tshwanetse ho ya ka Sehloleliso sa B mme yona e ka fetolwa nako le nako ka tumellano ya Diphadi tsa Mekgatlo e Mengata.
- (5) Ho sa natswe paloyohle ya nako e behetsweng ngangisano e ho molawana o monyenyanane wa (4) mona ka nodimo, Setho sa Komiti ya Majoro se tshwanetseng kapa Modulasetulo wa komiti o tshwanetswe ho nehwa monyetla wa ho araba le ho kwala ngangisano tabeng ya Lekala la Phethahatso kapa la Ketsamelao ka tatellano.
- (6) Majoro wa Phethahatso le Sephadi se Seholo sa Lekgotla ha ba tshwanelwa ho behelwa moedi mabapi le bolelele ba nako eo ba ka buang ka yona.

48. Dipolelo ka Ditho tsa Komiti ya Majoro le Sephadi se Seholo sa Lekgotla

- (1) Setho sa Komiti ya Majoro le Sephadi se Seholo sa Lekgotla se batlang ho etsa polelo ka Lekgotleng mabapi le taba e welang tlasa boikarabelo ba sona, se tshwanetse ho fana ka tsebiso e ngotsweng ho Sepikara bonyane letsatsi le le leng pele ha ho qala ha kopano.
- (2) Setho sa Komiti ya Majoro le Sephadi se Seholo sa Lekgotla se ka etsa dipolelo tse pedi kopanong ka nngwe mme se ka bua bakeng sa metsotso

e mehlano polelong ka nngwe, ntle le ha ho ka etswa qeto e nngwe ke Sepikara sa Lekgotla.

- (3) Dipolelo tse etswang ke Ditho tsa Komiti ya Majoro le Sephadi se Seholo di tshwanetswe ho kengwa tlasa Ditsebiso tsa Semmuso le Dipolelo tse ho lenanetaba la Lekgotla.

Karolo ya 11

Melawana ya ngangisano (dikarolwana tsa 49 – 65)

49. Ho bua ka bolokolohi

- (1) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho etsa bonnete ba hore balekgotla ba dumellwa ho bua le ho ngangisana ka bolokolohi ka Lekgotleng ka ho ya ka molawana wa 59.

50. Molekgotla ha a bua le Sepikara sa Lekgotla

- (1) Molekgotla ha a tshwanela ho bitsa molekgotla e mong ka lebitso ha a botsa ka ho hlompheha kapa a nyatsa matla kapa ho tshwaneleha ha Sepikara kapa modulasetulo wa komiti ya Lekgotla
- (2) Sepikara se tshwanetswe ho bitswa "Sepikara", mme modulasetulo wa komiti ya Lekgotla o tshwanetswe ho bitswa "Modulasetulo".

51. Ho bua le Molekgotla ka tsela e hlomphang

- (1) Ka Lekgotleng, balekgotla ba tshwanetse ho bitsana ka tsela e hlomphang.
- (2) Ho tlatselletsa ho molawana o monyenyanane wa (1), molekgotla ha a tshwanela ho bitsa molekgotla ofe kapa ofe e mong ka lebitso la hae feela.
- (3) Molekgotla ha a tshwanela ho bitsa e mong ka lebitso ha a botsa ka ho hlompheha ha molekgotla ofe kapa ofe e mong.
- (4) Balekgotla ba tshwanetswe ho bitswa ka hore ke "Molekgotla".

52. Puo kapa matshwao a etsuwang ka matsoho a sa amohelehang

- (1) Molekgotla ha a tshwanela ho sebedisa mantswe kapa puo e seng monate, e hlekefetsang, e rohakanang, e sa hlompheng, e sa nepahalang kapa ho etsa puo ya matsoho e tshabisang.

53. Mehopolo ka ditho

- (1) Molekgotla ha a tshwanela ho beha mabaka a fosahetseng ka molekgotla ofe kapa ofe e mong, kapa a hlahisa mehopolo ya hae ka sego ka seriti sa molekgotla, kapa ho hlompheha, kapa ho hlekefetsa molekgotla e mong ka mantswe le ka tsela efe kapa efe e nngwe.
- (2) Molekgotla ya batlang ho lemosa Lekgotla ka mokgwa o sa nepahalang kapa o se nang boitshwaro wa molekgotla e mong, a ka etsa jwalo feela ka tshisinyo ya bohlokwa e ikemetseng, e nang le qoso e hlahisitsweng ka ho hlaka le ka nepo mme e ka hlahisetswang le bopaki, eo ka ho ya ka maikutlo a Sepikara e ka nkuwa e nepahetse hore e ka elwa hloko ke Lekgotla.

54. Mehopolo ka Lekgotla le ditsamaiso le diqeto tsa lona

- (1) Molekgotla ha a tshwanela ho nahana ka tsela e sa hlomphehang ka Lekgotla kapa diforamo tsa lona le dikomiti kapa ditsamaiso le diqeto tsa lona.

55. Ho ba ka pelepele ha Sepikara sa Lekgotla

- (1) Neng kapa neng ha Sepikara se fana ka puo Lekgotleng ka nako ya dingangisano, molekgotla ofe kapa ofe ya buang ka nako eo o tshwanetse ho emisa ho fana ka puo Lekgotleng, mme Sepikara se tshwanetswe ho mamelwa ntle le tshitiso.

56. Kelo hloko ya Balekgotla ba tla bua

- (1) Molekgotla a ka bua feela ha a etswe hloko ke Sepikara sa Lekgotla ka nako ya ditsamaiso tsa Lekgotla.
- (2) Ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1), setho se ka kopa Sepikara ho hlahisa ntlha ya tokiso kapa potso eo o e botsang ka ho fuwa monyetla nakong efe kapa efe.
- (3) Ngangisanong, Sepikara se tshwanetse ho ela hloko molekgotla ka ho ya ka lenane la balekgotla ba lokelang ho bua ngangisanong le nako eo ba fuweng yona bakeng sa dipuo tsa ditho tsa mekgatlo e fapaneng ya dipolotiki.

57. Ho seng bohlokwa kapa ho phetaphetwang

- (1) Sepikara se ka laela molekgotla ya fanang ka puo Lekgotleng ho emisa ho bua ha molekgotla eo, le ha a lemositswe ke Sepikara, a ntse a tswela pele ho hlahisa ditaba tseo e seng tsa bohlokwa kapa tse iphetaphetang.

58. Molekgotla ha a tshwanela ho bua habedi tabeng e le nngwe

- (1) Ntle le ha ho hlokeha kapa ho dumellwa ke melawana ena, molekgotla ha a tshwanela ho bua ho feta ha nngwe tabeng e itseng.
- (2) Molekgotla a ka kopa tumello ya ho bua tabeng kgetlo la bobedi bakeng sa ho -
  - a) hlakisa ho qotswa hofe kapa hofe ka tsela e sa nepahalang kapa ho se utlwisise karolo efe kapa efe ya bohlokwa ya puo ya hae ya mantlha;
  - b) botsa potso kapa ho tshwaela ka ho ya ka molawana wa 90(9), ho hlalisa ntlha ya tokiso kapa tihaloso ya hae ka seqo.

59. Lenane la dibui le nako e behelwang dipuo

- (1) Ntle le haebe ho hlophisitse ka tsela e nngwe melawaneng ena, balekgotla ba bua ngangisanong ka ho ya ka lenane la dibui tse ngotsweng mme la romelwa ho Sepikara sa Lekgotla ke diphadi kapa baemedi ba mekgatlo ya dipolotiki e emetsweng Lekgotleng.
- (2) Lenane la dibui le tshwanetse ho kenyelletsa mekgatlo yohle e emetsweng Lekgotleng e batlang ho nka karolo ngangisanong.
- (3) Balekgotla ba leng lenaneng ba ka bua bakeng sa nako eo ba e fuweng lenaneng, e ke keng ya ba ka tlase ho metsotso e meraro (3) ntle le haebe ke ka tumellano le molekgotla ya amehang.
- (4) Moo taba e tekwang kopanong ya Lekgotla mme ho se na lenane la dibui tabeng eo, Sepikara se tshwanela ho beha ditlhophiso tsa ho bua bakeng sa ngangisano ka ho ya ka molawana ona ka mora ho rerisana le Sephadi se Seholo sa Lekgotla.

60. Ditaba tse sa ntsaneng di le ka pela Makgotla a Dinyewe

- (1) Molekgotla ha a tshwanela ho nahana ka makgabane a taba efe kapa efe eo ho sa ntsaneng ho emetswe qeto ya lekgotla la dinyewe ka yona.

61. Molawana wa tebelo

- (1) Molekgotla ha a tshwanela ho lebella puisano ka taba e hlahellang ho lenanetaba la Lekgotla kapa eo ha jwale e ntseng e le ka pela komiti ya Lekgotla kapa ho dumellanweng ka yona ke Komiti ya Mananeo hore e hlophiswe.

62. Setho ha se a tshwanelwa ho kenwa hanong

- (1) Molekgotla ha a tshwanela ho kena hanong molekgotla e mong ha a ntse a bua, ntle le –
  - (a) ha a batla ho hlahisa ntlha ya tokiso, ka ho ya ka molawana wa 63, kapa a botsa potso e mo nehang tokelo e ikgethang ya ho e botsa;
  - (b) a na le ntlha ya tlhakiso mme a kopa tumello ya ho botsa setho seo se ntseng se bua potso; kapa
  - (c) a lemosa ka ho ba teng ha motho ya sa dumellwang

63. Dintlha tsa tokiso

- (1) Molekgotla a ka hlahisa ntlha ya tokiso nakong efe kapa efe ya ditsamaiso tsa Lekgotla, ka ho bolela hore o ema a hlahisa ntlha ya tokiso.
- (2) Ntlha ya tokiso e tshwanetse ho shebana feela le taba ya tsamaiso kapa tshebetso ya Lekgotla, kapa taba e amanang le boitshwaro bo sa lokang, jwalo ka ho hlahositswe, mme e tshwanetswe ho hlahiswa ka potlako ha ho ba le monyengetsi wa hore ho tlotswe molawana wa tsamaiso.
- (3) Molekgotla ya hlahisang ntlha ya tokiso o tshwanetse ho qala ka ho bolela molawana o nepahetseng wa melawana ya tsamaiso ya Lekgotla oo ntlha ya tokiso e theilweng hodima ona.
- (4) Ha molekgotla a sa etse jwalo, Sepikara se tshwanetse ho mo qobella hore a etse jwalo, mme ha a hloleha kapa a sa etse jwalo ka tshwanelo, Sepikara se ka nka qeto ya hore hoo ha se ntlha ya tokiso kapa taba eo e tswile lekoteng.
- (5) Sepikara se tshwanetse ho etsa qeto, mme se ka fana ka qeto eo ya sona hodima ntlha ya tokiso ka potlako, kapa sa busetsa morao qeto nakong e tlang e tla ba e haufinyane ka mora moo ka mokgwa wa qeto e seng e etswe hloko.
- (6) Molekgotla e mong ha a tshwanela ho hlahisa ntlha ya tokiso e nngwe hape ka hodimo pele Sepikara se fana ka qeto ya ntlha ya tokiso ya ho qala.
- (7) Molekgotla ha a tshwanela ho hlahisa ntlha ya tokiso tabeng e tshwanang, ha Sepikara se se se fane ka qeto.
- (8) Ha ntlha ya tokiso e ka hlahiswa ka nako ya ngangisano, molekgotla eo ho hlahiswang ntlha eo ya tokiso kgahlanong le yena o tshwanetse ho emisa ho fana ka puo ka Lekgotleng.

- (9) Qeto ya Sepikara ntlheng ya tokiso ke ya makgaolakang hape e tlamang, mme ha ho a tshwanela ho ba le nagagisano ka yona.
- (10) Molekgotla ya sa kgotsofalang ka qeto ya Sepikara e ka re ka mora moo, ka ho ngolla Sepikara, a kopa hore qeto eo e romelwe Komiting ya Melawana.

64. Ditlhakiso le ditlhaloso

- (1) Molekgotla a ka re, ka tumello pele ya Sepikara, a fana ka tlhaloso nakong e tla dumellwa ke Sepikara, ka nako ya ngangisano eo tletlebo e hlahileng ho yona, ya hore karolo ya bohlokwa ya puo ya molekgotla ha ya qotswa ka nepo kapa ha ya utlwisiswa hantle: Ha feela—
- (a) tlhaloso e jwalo e tshwanetswe ho kengwa rekotong jwalo ka tokiso eo ho dumellanweng ka yona ke Sepikara; mme
- (b) ho ke ke ha ba le ngangisano e dumelletsweng mabapi le tlhaloso eo.

65. Karabo ya ngagisano

- (1) Molekgotla ya hlahisitseng taba e ho lenanetaba a ka araba ngangisano tabeng eo.
- (2) Karabo ya ngagisano e kwala ngangisano.

Karolo ya 12

Ho latela melawana ya tsamaiso dikopanong (dikarolwana tsa 66 – 72)

66. Bo etsa hore ho latelwe melawana ya tsamaiso

- (1) Sepikara sa Lekgotla kapa Modulasetulo wa Komiti o tshwanetse ho etsa hore ho latelwe melawana ya tsamaiso dikopanong.
- (2) Sepikara sa Lekgotla se ka re, nakong efe kapa efe ya kopano, ha se bona ho hlokeha bakeng sa ho etsa hore ho latelwe melawana ya tsamaiso, sa laela ba Ditshebeletso tsa Tshireletso tsa Lekgotla ho ntsha kapa ho etsa hore ho ntshwe motho kapa batho bafe kapa bafe.

67. Hlompho bakeng sa Sepikara sa Lekgotla

- (1) Ka Lekgotleng, molekgotla e mong le e mong le bahlanka bohle le ditho tsa setjhaba ba tshwanela ho inamela Sepikara sa Lekgotla ha se kena kapa se tswa ka tjhembareng ka nako ya kopano ya Lekgotla.
- (2) Molekgotla ha a tshwanela ho ngangisana kapa ho tsekisana le Sepikara sa Lekgotla kopanong ya Lekgotla.
- (3) Taba ho ke ke ha ngangisanwa ka yona ho ya pele ka mora ho ba Sepikara sa Lekgotla se etse qeto ka yona.

68. Tlolo e mpe haholo ya molao ke molekgotla

- (1) Ha Sepikara sa Lekgotla kapa Modulasetulo wa Komiti a nahana hore tlolo ya molao e entsweng ke molekgotla ke e mpe haholo hoo taelo ya hore a tswe e sa lekana, a ka re –
  - (a) Haeba ke Sepikara sa Lekgotla, a emisa molekgotla mme a nka mohato ofe kapa ofe o mong oo se bonang o hlokeha; kapa
  - (b) Ha e se Sepikara sa Lekgotla, a tlelehe tlolo eo ya molao ho Sepikara, moo Sepikara, ka mora therisano le ba bang, se ka sebetsanang le taba ka ho ya ka Kgaolo ya 6 ya melawana ena.
- (2) Mohato ofe kapa ofe o nkuweng tlasa molawana ona o tshwanetswe ho hweletswa ka Lekgotleng mme o hatiswe le metsotsong ya ditsamaiso.

69. Boitshwaro bo bobo haholo.

- (1) Molekgotla ha a tshwanela ho ba le boitshwaro bo bobo haholo ka Lekgotleng, komiting ya Lekgotla kapa diforamong tsa lona, ho kenyelletswa le –
  - (a) ho baka hore dintho di tswe taolo hampe haholo kapa ho baka tshitiso;
  - (b) hore ka tsela efe kapa efe a kene dipakeng ka boyena, a thibele, a sitise kapa a thibele ho ntshwa ka Lekgotleng ha molekgotla ya laetsweng hore a tswe ka tjhembareng;
  - (c) ho kgella tlase matla a Sepikara ka mokgwa o iphetaphetang kapa a ntse a phetapheta ho hana ho mamela qeto ya Sepikara kapa a phetapheta ho se hlomphe le ho kena hanong Sepikara ha se ntse se bua ka Lekgotleng;

- (d) ho tswela pele o fana ka menyenyetsi e mebe haholo kgahlanong le molekgotla ntle le ho hlahisa bopaki bo lekaneng kapa ho latela tsamaiso e nepahetseng;
- (e) ho sebedisa kapa tshosa ka dikgoka kgahlanong le molekgotla kapa motho e mong; kapa
- (f) ho etsa dintho ka tsela e nngwe e mpe haholo e ka bang kotsi seriting, hlomphong kapa ho kgelosa tsamaiso e nepahetseng ya Lekgotla.

70. Molekgotla ya laetsweng ho tswa Mabaleng a Lekgotla

- (1) Sepikara sa Lekgotla kapa Modulasetulo wa Komiti a ka laela molekgotla ho tswa ka potlako kopanong bakeng sa nako e setseng ya kopano eo kapa nako e kgutshwane ha a nahana hore –
  - (a) molekgotla o tlola ka boomo dipehelo tsa melawana ena;
  - (b) molekgotla o nyedisa kapa ha a hlomphe matla a Sepikara sa Lekgotla kapa Modulasetulo wa Komiti; kapa
  - (c) molekgotla a na le boitshwaro bo bobbe haholo.
- (2) Molekgotla ya laetsweng ho tswa tjhembareng o tshwanetse hore ka potlako feela a tswa mabaleng a Lekgotla.
- (3) Taelo ya ho tswa e tshwanetswe ho ngolwa metsotsong ya ditsamaiso.

71. Ho bontsha boinyatso.

- (1) Molekgotla ya laetsweng hore a tswa mabaleng a Lekgotla a ka romela ho Sepikara sa Lekgotla molaetsa o bontsang boinyatso.
- (2) Ha Sepikara sa Lekgotla se amohela boinyatso boo, sona se ka hlakola ho ntshwa hoo e be se dumella molekgotla ho nka setulo sa hae. Sepikara sa Lekgotla se lokala ho tsebisa Lekgotla ka mokgwa o tshwanetseng.
- (3) Boinyatso boo bo amohetsweng ke Sepikara bo lokelwa ho ngolwa metsotsong ya ditsamaiso.

72. Boitshwaro bo sa lokang kopanong ya Lekgotla kapa komiti

- (1) Ha ho ka ba le boitshwaro bo sa lokang ka Lekgotleng kapa kopanong ya komiti, Sepikara sa Lekgotla kapa modulasetulo wa komiti, a ka emisa kopano kapa a feha ditsamaiso bakeng sa nako eo a bonang e hlokeha.

- (2) Sepikara kapa modulasetulo wa komiti a ka boela a bitsa hape kopano eo hore ho sebetsanwe le dintho tse setseng ho lenanetaba kapa a fetisetse hoo kopanong e latelang e hlophisitsweng.

*Karolo ya 13
Diqeto le ho vouta (dikarolwana tsa 73 – 78)*

73. Khoramo qalong ya kopano

- (1) Khoramo e tla ba 50% mmoho le nngwe ka hodimo.
- (2) Haebe ka nako ya ho q la ha ditsamaiso ho lemoswa Sepikara hore palo ya batho ba leng teng ha e etse khoramo e behuweng, Sepikara se ka laela hore ho letswe tshepe bakeng sa metsotso e mehlano (5), mme ho emiswe bakeng sa metsotso e meng e leshome le metso e mehlano (15), e be ka mora moo tshepe e boela e letswa hape bakeng sa metsotso meng e mehlano (5).
- (3) Ha khoramo e sa fihlelwe ka mora moo, Sepikara se tla emisa kopano.

74. Khoramo e hlokehang bakeng sa ho vouta

- (1) Ha ho nkuwa qeto, ho hlokeha khoramo ya dipersente tse mashome a mahlano (50%) le nngwe (1) ya balekgotla.
- (2) Ha palo ya balekgotla ba leng teng e le ka tlase ho e hlokehang bakeng sa ho vouta, ho tshwanetswe hore ho letswe tshepe bakeng sa metsotso e leshome (10).
- (3) Haebe ho ntse ho se na khoramo ka mora ho ba ho fete metsotso e leshome (10), Sepikara sa Lekgotla se ka emisa Lekgotla mme sa diehisa qeto ka taba.
- (4) Ha Sepikara se ka lemoswa hore palo ya ba leng teng ha e etse khoramo e behuweng ha ho botswa potso bakeng sa ho etsa qeto, Sepikara se ka emisa ditsamaiso, sa diehisa qeto tabeng eo kapa sa laela hore ditshepe di letswe bakeng sa metsotso e mehlano.
- (5) Ha ditshepe di ka letswa e be, ka mora kgefutso eo ho buuweng ka yona molawaneng o monyenyanane wa (4), ho ntse ho se na khoramo, Sepikara se ka emisa ditsamaiso kapa sa diehisa qeto tabeng eo.
- (6) Sepikara se lokelwa ho balwa bakeng sa morero wa ho bona hore na ho na le khoramo.

75. Dipotso tse botswang

- (1) Taba eo ho tshwanetsweng hore ho etswe qeto ka yona e lokelwa ho hlalisoa ke Sepikara sa Lekgotla mme, ha e sa utlwahale kapa e sa utlwisiswe, Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho e hlalisoa hape.
- (2) Balekgotla ba etsa qeto ka taba ka ho araba ka “Ee” kapa “Tjhe” ka mora ho ba Sepikara sa Lekgotla se botse potso.

76. Phatlalatsa ya Voutu

- (1) Sepikara sa Lekgotla se ka re nako efe kapa efe ka mora ho ba potso e botswe ka botlalo, ha se kotjwa, sa dumella setho se le seng sa mokgatlo ka mong wa dipolotiki ho phatlalatsa voutu ya ona mme se bolelele lebitsong la mokgatlo wa sona mabaka a etsang hore ba tshetsetse kapa ba be kgahlanong le taba.
- (2) Molekgotla ya fanang ka puo Lekgotleng ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1), a ka balla hodimo tlhahiso e ngotsweng ya mohopolo wa mokgatlo wa hae, e be o fana ka khopi e saennweng ya yona tafoleng ya ba okametseng hore e kengwe metsotsong ya ditsamaiso.

77. Ho ngola Kganyetso

- (1) Neng kapa neng ha potso e botswa ke Sepikara sa Lekgotla, molekgotla ofe kapa ofe a ka re, ho ena le ho batla hore ho voutwe ka ho ya ka molawana wa 79, a tsebise Sepikara sa Lekgotla hore o kopa hore kganyetso ya mokgatlo wa hae tabeng eo e ngolwe metsotsong ya ditsamaiso.
- (2) Sepikara se ka laela hore ho voutwe ha ho ka etsahala hore balekgotla ba bane (4) kapa ka hodimo ho moo ho tswa mekgatlong e fapaneng ya dipolotiki e ka hara Lekgotla ba batle ho ngodisa kganyetso ya bona mokgatlo ka mong.

78. Ho vouta

- (1) Dipotso tse ka pela Lekgotla di nkelwa diqeto ka boholo ba dipersente tse mashome a mahlano (50%) mmoho le nngwe (1) ya balekgotla ba leng teng.
- (2) Haebe tabeng efe kapa efe eo e seng taba e boletsweng karolwaneng ya 160(2) ya Molaotheo divoutu di a lekana, Sepikara se tshwanetse ho sebedisa voutu ya sona e kgaolang kgang ka hodima voutu eo se nang le yona jwalo ka molekgotla.

- (3) Neng kapa neng ha Sepikara se sebedisa voutu ya sona e kgaolang kgang, se lokela ho tsebisa Lekgotla ka mokgwa o tshwanetseng.
- (4) Balekgotla ba ka vouta feela ho tswa ditulong tseo ba fuweng tsona motho ka mong ka hara tjhembara.
- (5) Ha divoutu tsa balekgotla di se di badilwe, Sepikara se tshwanetse hore ka potlako se tsebise sephetho sa divoutu.

Karolo ya 14

Ho bitsa mabitso a lenaneng (dikarolwana tsa 79 – 81)

79. Ho Kopa hore ho Voutwe

- (1) Ka mora ho ba ho botswe potso mme Sepikara se bolele hore ka ho ya ka maikutlo a sona mantswe a tshehetsang kapa a leng kgahlanong le taba ke ona a mangata, molekgotla ofe kapa ofe a ka kopa hore ho voutwe, moo, ka ho latela Molawana wa 80, ho vouta ho tla etsahalang ntle le ngangisano.

80. Balekgotla ba bane (4) ba tshehetsang hore ho voutwe

- (1) Neng kapa neng ha ho ka kotjwa hore ho voutwe, Sepikara se tshwanetse, hore pele se laela hore ho voutwe le ho laela hore ho letswe tshepe, se ikgotsofatse ka hore ke bonyane balekgotla ba bane (4) ho tswa mekgatlong e fapaneng ya dipolotiki e ka hara Lekgotla ba tshehetsang hore ho voutwe.
- (2) Ha e le balekgotla ba ka tlase ho ba bane (4) ho tswa mekgatlong e fapaneng ya dipolotiki e ka hara Lekgotla ba ema ba tshehetsa hoo, Sepikara se tshwanetse hore ka potlako feela se phatlalatse qeto tabeng eo.
- (3) Mabitso a balekgotla ba bontshitseng ba tshehetsa ho vouta ka ho ya ka melawana e menyenyane ya (1) le (2) a tshwanetswe ho ngolwa metsotsong ya ditsamaiso.

81. Mokgwa wa ho Vouta

- (1) Ha palo e hlokehang ya balekgotla e tshehetsa hore ho voutwe, ditshepe tsa ho vouta di tshwanetswe ho letswa mme mamati a kwalwe ka potlako ka mora ho ba ho fete metsotso e mehlano (5).
- (2) Ha mamati a se a kwetswe, ha ho na molekgotla ya tla kena kapa a tswa ka tjhembareng ho fihlela qeto ya ho vouta e phatlaladitswe.

- (3) Ha mamati a se a kwetswe mme balekgotla bohle ba dutse, Sepikara se tshwanetse ho tsebisa balekgotla ka taba eo ho tliilo etswa qeto ka yona mme a tsebise hape le hore ho kopilwe hore ho voutwe.
- (4) Ka ho latela melawana e meng yohle e amanang le ho nka dintlha tsa tokiso, ha ho vouta ho tswela pele, balekgotla ba ka hlahisa feela dintlha tsa tokiso ho tshebetso e amanang ka ho otloloha le mekgwatshebetso ya ho vouta.
- (5) Molekgotla ka mong ya leng teng ka tjhembareng ha ho botswa potso, ka mamati a kwetsweng, o tshwanetse ho vouta kapa ho bolela hore ha nke karolo voutung.
- (6) Haebe ka ho ya ka maikutlo a Sepikara ho na le mofereferere kapa phoso mabapi le ho vouta, Sepikara se ka laela hore ho be le ho vouta ho hong; Ha feela ka ho ya ka maikutlo a Sepikara mofuta wa pherekano kapa boholo ba phoso ha bo ame qeto ya ho vouta, Sepikara se ka laela hore dipalo di lokiswe ka tsela e nngwe.

Karolo ya 15

Kopano ya Lekgotla e kwalletsweng setjhaba le ba ditaba (karolwana ya 82)

82. Kopano ya Lekgotla e kwalletsweng setjhaba le ba mehlodi ya ditaba

- (1) Ho sa natswe eng kapa eng e fapaneng e ka hara melawana ena, molekgotla a ka re nakong efe kapa efe ka mora ho ba taba e ho lenanetaba e bitswe kapa ka nako eo e elwang hloko, a etsa tshisinyo ya hore Lekgotla le etse qeto ya ho ba le kopano e kwalletsweng setjhaba le ba mehlodi ya ditaba ka ho ya ka karolwana ya 20 ya Molao wa Mekgwatshebetso hore taba eo e boele e elwe hloko hape.
- (2) Ha Lekgotla le ka ba le kopano e kwalletsweng setjhaba le ba mehlodi ya ditaba, diphelelo tsa melawana ena, ntle le ka ho ya ka moo di thulanang le molawana ona, di tshwanetse ho sebetsa.
- (3) Ha Lekgotla le amohela qeto ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1), ngangisano e nngwe hape ka taba e moo, e ka ba ka hare kapa ka ntle ho komiti, e tshwanetse hore bakeng sa merero yohle e nkuwe e le ho tswela pele ha ngangisano e fetileng tabeng eo.
- (4) Ha tshisinyo ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1) e ka fetiswa, Sepikara sa Lekgotla se lokela ho bolela hore na ditaba tse amehang di tla elwa hloko neng mme ditaba tseo tsohle di tshwanetswe ho elwa hloko ka tatellano.

- (5) Mafelong a kelo hloko ya ditaba ka hara kopano e kwalletsweng setjhaba le ba mehlodi ya ditaba, Lekgotla le tshwanetse ho boela ho kelo hloko ya ditaba tse ding hape Lekgotleng le pepeneneng.
- (6) Ha Lekgotla le ka etsa qeto ya ho ba le kopano e kwalletsweng setjhaba le ba mehlodi ya ditaba, ditho tsohle tsa setjhaba le bahlanka ba Lekgotla, ntle le bahlanka ba Sepikara sa Lekgotla se ka batlang hore ba sale moo, ba tshwanela ho tswa ka tjhembareng ya Lekgotla mme ha ba tshwanela ho kgutla ka tjhembareng ya Lekgotla ka nako eo ditsamaiso di ntseng di tswela pele ka hara komiti.

Karolo ya 16

Ditshisinyo le dingangisano tse potlakileng (dikarolwana tsa 83 – 90)

83. Mofuta wa Ditshisinyo

- (1) Molekgotla ya batlang hore Lekgotla le amohele qeto, e ka ba ka ngangisano kapa ntle le yona, le lokela ho hlahisa tshisinyo.
- (2) Ditshisinyo di lokela ho shebana feela le ditaba tsa mmuso wa selehae kapa matla a Lekgotla mme di lokela ho tsamaisana le ditlhoko tse latelang: –
  - (a) di tshwanela ho latela Molaotheo, molao le melawana ena;
  - (b) di tshwanetse ho sebetsana le taba e le nngwe feela ya bohlokwa;
  - (c) di tshwanetse ho ba le qeto e hlakileng hape e kgutshwane e hlahisitsweng;
  - (d) ha di a tshwanela ho ba le dipolelo, diqotso, ditsekisano le ditaba tse ding tse sa hlokeheng bakeng sa ho etsa qeto e hlahisitsweng e be e utlwisiswang;
  - (e) ha di a tshwanela ho tshwana le moralo wa qeto e ananetsweng kapa e hanetsweng ka seshene yona eo;
  - (f) ha di a tshwanela ho ba le mantswe a sa lokang kapa a kgopisang;
  - (g) di tshwanela ho latela metheo ya mmuso wa tshebedisano ka ho ya ka Kgaolo ya 3 ya Molaotheo;
  - (h) ha di a tshwanela ho shebana le ditaba tse ka pela makgotla a dinyewe; mme;

- (i) ha di a tshwanela ho tshwana hantle feela le tshisinyo efe kapa efe eo ho ngangisanweng ka yona ka Lekgotleng dikgweding tse tsheletseng (6) tse fetileng.
- (3) Kgothaletso e hlahiswang tshisinyong e lokela ho ba e itseng, e ka lekwang, e ka fihlelwang, ya sebele hape e nang le nako eo e behetsweng yona (SMART).
- (4) Nako ya ho hlahisa tshisinyo ke motho ya e sisinyang e tla nkuwa nakong e fuweng mokgatlo oo a welang tlasa ona ka nako ya ngangisano ya tshisinyo.
- (5) Tshisinyo e sa lateleng ditlhoko tse mona ka hodimo e ke ke ya amohelwa.

84. Diphetolo tsa moralo wa diqeto

- (1) Molekgotla a ka sisinya phetolo moralong wa qeto ka ho ngola, ha feela phetolo eo e ke ke ya fetola moelelo wa moralo wa tlaleho kapa ntlha.
- (2) Ha phetolo e ka hlahiswa jwalo ka ho hlophisitswe molawaneng monyenyanane wa (1), khopi e saennweng ya phetolo e sisintsweng e tshwanetswe ho nehwa Bongodi ntle le tieho.
- (3) Phetolo e sisingwang ya moralo wa qeto e sa tsamaisaneng ke molawana o monyenyanane wa (1) le wa (2) ho ke ke ha tswelwa pele ka yona ka hara Lekgotla.
- (4) Diphetolo tse sisingwang tsa moralo wa diqeto ho tshwanetswe hore ho etswe qeto ka tsona ka tatellano ya tsona, ka phetolo ya ho qetela e tla hlahiswa pele le tshisinyo ya mantlha, le kapa ntle le diphetolo, qetellong, ntle le ha mohlanka ya okametseng a ka nahana ka mokgwa o mong.
- (5) Ha ho na phetolo e ka sisingwang ho dikahare le ditaba tse tlalehong ya komiti e tekilweng bakeng sa ho amohelwa ke Lekgotla, ntle le mabapi le kgothaletso efe kapa efe e entsweng tlalehong eo bakeng sa ho amohelwa ke Lekgotla.

85. Sebopeho sa Ditshisinyo

- (1) Tshisinyo e lokela ho ngolwa ka puo e sebediswang Lekgotleng mme e saennwe ke molekgotla ya hlahisitseng tshisinyo eo.
- (2) Molekgotla e mong o tshwanetse ho tshehetsa tshisinyo.

(3) Motho ya tshehetsang tshisinyo a ka amohela tshisinyo ha mohlahisi wa yona a le siyo.

(4) Ha ka bobedi mohlahisi le motshehetsi ba le siyo, tshisinyo e tla qhalwa.

86. Ditshisinyo tse etsuwang ntle le Tsebiso

(1) Tshisinyo e nngwe le e nngwe e hloka tsebiso, ntle le tshisinyo -

(a) e sisinyang ho fetolwa ha moralo wa qeto ka ho ya ka melawana ena;

(b) e busetsang morao kapa e hleka kapa e ba mohlala wa ntho e ho lenanetaba la Lekgotla;

(c) e emisa pehelo kapa karolo efe kapa efe ya melawana ena ka ho ya ka molawana wa 8; kapa

(d) e sisinyang phetolo ya tshisinyo tlasa molawana wa 89;

(2) Molekgotla ya batlang ho hlahisa tshisinyo ntle le tsebiso o tshwanetse ho bala tshisinyo ka tjhembareng e be o isa khopi e saennweng ho Sepikara sa Lekgotla.

(3) Ha tshisinyo e hlahiswang e etelletswe pele ke tshisinyo e nngwe ya taba e tshwanang e seng e ananetswe kapa e hanetswe hona letsatsing leo, tshisinyo eo e hlahiswang e tla qhalwa mme e ke ke ya balwa kapa ya fetiswa.

(4) Sepikara sa Lekgotla se lokela ho botsa potso ya ho dumella kapa ho hanela tshisinyo e entsweng ntle le tsebiso Lekgotleng.

87. Ho fana ka tsebiso ya ditshisinyo

(1) Tsbiso ya tshisinyo ka mokgwa wa moralo wa tharolo e lokela –

(a) ho romelwa ka ho ngolwa; mme

(b) e be kgutshwane.

(2) Molekgotla ya batlang ho hlahisa tshisinyo o tshwanetse ho romela khopi ya pampiri e saennweng le khopi ya elektroniki (ka *word format*) ya tshisinyo ho Mongodi wa Lekgotla matsatsing a leshome le metso e mene (14) pele ho kopano ya Lekgotla hore e tle e kengwe ho lenanetaba la Komiti ya Mananeo.

- (3) Tshisinyo e tshwanetswe ho saenwa ke ya e sisinyang mmoho le ya mo tshhehetsang ka bobedi ba bona.
- (4) Ntle le haebe melawana ena e dumella ka tsela e nngwe kapa ha Sepikara se fane ka tumello ya sona, tshisinyo ka nngwe e tshwanetswe ho elwa hloko ke Komiti ya Mananeo bakeng sa ho kengwa ho lenanetaba la Lekgotla.
- (5) Tshisinyo e potlakileng e amang ka ho otloloha menyetla ya Lekgotla e tshwanetse ho tla pele ho ditshisinyo tse ding tsohle le ditaelo tsa ditsamaiso tsa letsatsi leo tsa tulo ya Lekgotla.

88. Ho kgethwa ha ditshisinyo tse tla elwa hloko ke Lekgotla

- (1) Ntle le haebe melawana ena e bolela ka mokgwa o mong o itseng, tshisinyo e tshwanetswe ho kgethwa ke Komiti ya Mananeo pele e ka elwa hloko ke Lekgotla.
- (2) Komiti ya Mananeo e tshwanetse ho nahana ka kgetho ya tshisinyo e tla elwa hloko ke Lekgotla kopanong ya yona ya ho qala ka mora ho ba tshisinyo e romelwe ho Mongodi wa Lekgotla.
- (3) Ke motho ya sisinyang kapa ya tshhehetsang feela ya ka hulang tshisinyo e kgethuweng ke Komiti ya Mananeo ka ho tsebisa Sepikara sa Lekgotla ka ho se ngolla bonyane hora e le nngwe (1) pele ho kopano ya Lekgotla.
- (4) Hang ho ba e hlahiswe Lekgotleng, tshisinyo e ka hulwa feela ka tshhehetsa ya bongata ba balekgotla ba leng teng.

89. Ho fetola ditshisinyo

- (1) Ka ho ya ka melawana ena, molekgotla a ka hlahisa diphetolo tshisinyong.
- (2) Diphetolo tse hlahisitseng tshisinyong di lokela ho ba tsa mofuta o tla fetola dikahare tsa tshisinyo ya mantlha haholo.

90. Ditshisinyo tse Potlakileng

- (1) Molekgotla a ka kopa Sepikara ka ho se ngolla hore se hlophise ntle le tieho puisano e potlakileng hape ya bohlokwa setjhabeng ke Lekgotla.
- (2) Ha a romela kopo, molekgotla o tshwanetse ho hlahisa mabaka a etsang hore taba eo e be e potlakileng le hore e lokelwa ho sebetswa ka ho ya ka molawana ona.

- (3) Ka ho dumella kopo eo, mme le ka ho ya ka ho potlaka ya taba Sepikara se ka sebedisa boikgethelo ba sona –
- (a) haebe, letsatsing la kopano ya Lekgotla, kopo e fumanwe bonyane dihora tse nne pele ho kopano, se hlophise hore puisano eo e be hona letsatsing leo;
  - (b) ha ho sa hlophiswa kopano ya Lekgotla, letsatsing le haufinyane feela leo ho ka sebetswang taba eo e potlakileng, sa bitsa tulo e sa tlwaelehang ya Lekgotla bakeng sa ngangisano; kapa
  - (c) se hlophise hore ho be le ngangisano ka taba eo nakong e haufinyane.
- (4) Ha Sepikara se dumella kopo, se lokela hore ntle le tieho se tsebise Lekgotla, le Sephadi se Seholo sa Lekgotla ekasitana le Moetapele wa Mesebetsi ya Lekala la Phethahatso eo le yena a lokelang ho tsebisa Majoro wa Phethahatso ka nako le letsatsi le behuweng bakeng sa puisano.
- (5) Ha se sebedisa boikgethelo ba sona Sepikara se tshwanetse ho sebedisa maemo a latelang:
- (a) ditaba tseo ho seng ho builwe ka tsona ke Lekgotla ka nako eo ya seshene ya selemo ho ke ke ha buisanwa ka tsona tlasa molawana ona;
  - (b) taba e tshwanetswe ho hlahiswa pejana nako e sa le teng;
  - (c) taba e tshwanetse –
    - (i) ho ba ya mofuta o nkelwang hodimo haholo hoo e hlokang kelo hloko e potlakileng, kapa
    - (ii) e be ya bohlokwa hape e potlakileng haholo setjhabeng hoo e hlokang hore e behwe ka pele ho mosebetsi o mong o lenaneng;
  - (d) sehlooho se tshwanetse ho amana le taba e kgethehileng e sa tswa etsahala, mme e seng ditaba tse akaretsang kapa taba ya leano;
  - (e) taba e tshwanetse ho ba e hlalositsweng hape e ikgethang;
  - (f) kopo e tshwanetse ho sebetsana le taba e le nngwe feela ya bohlokwa;

- (g) kopo e ke ke ya dumellwa ha taba e ka elwa hloko ka mokgwa o mong nakong e haufinyane e tlang; mme
  - (h) molawana wa taba e sa ntsaneng e le ka pela makgotla a dinyewe (Molawana wa 60) o sebetsa puisanong e jwalo.
- (6) Ho ka ba le ngangisano e le nngwe feela ka ho ya ka molawana ona tulong ya Lekgotla, mme ha Sepikara se ka fumana dikopo tse fetang e le nngwe, se lokela ho etsa qeto hore na ke taba efe epotlakileng kapa ya bohlokwa.
  - (7) Molekgotla ya kopileng ngangisano a ka kopa Sepikara ho hula ngangisano e hlophisitsweng, ha feela ho ka fanwa ka tsebiso ya ho hulwa hoo pele ha ho qala ha ngangisano.
  - (8) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho etsa qeto ka nako ya hore ngangisano ya taba e potlakileng hape ya bohlokwa setjhabeng e tshwanetse ho qala neng le nako eo e fang yona ka mora ho rerisana le Sephadi se Seholo sa Lekgotla.
  - (9) Molekgotla ya hlahisang hore ho be le ngangisano tabeng ya bohlokwa e potlakileng setjhabeng yena o tla bula ngagisano mme Majoro wa Phethahatso kapa Setho se tshwanetseng sa Komiti ya Majoro (MMC) se tshwanetswe ho fuwa nako ya ho bua ngangisanong eo.

Karolo ya 17

Dipotso tsa molomo le tse ngotsweng (dikarolwana tsa 91 – 101)

91. Dipotso tse lebiswang ho Ditho tsa Komiti ya Majoro

- (1) Molekgotla a ka lebisa dipotso tse lokelwang ho arajwa ka molomo kapa ka ho ngola fatshe ho Setho sa Komiti ya Majoro e leng tse mabapi le –
  - (a) Ditaba tsa Lekgotla tseo Setho sa Komiti ya Majoro se amanang le tsona semmuso; kapa
  - (b) taba efe kapa efe ya tsamaiso eo Setho sa Komiti ya Majoro e nang le boikarabelo ba yona.

92. Sebopeho le dikahare tsa dipotso

- (1) Dipotso di lokela ho -
  - (a) ngolwa ka puo e sebediswang ke Lekgotla; mme
  - (b) di be kgutshwane hape di ngolwe ka ho hlaka.

- (2) Potso e lokela ho bolela hore na ke e batlang karabo ya molomo kapa karabo e ngotsweng.
- (3) Dipotso ha di a tshwanela ho -
- (a) ba le puo e hloko-fatsang, e sa hlompheeng kapa e sa lokang;
  - (b) hlahisa maikutlo;
  - (c) tlola tshebetso ya molao;
  - (d) batla mohopolo wa semolao feela;
  - (e) kopa ditokomane tse fetelletseng;
  - (f) thehwa hodima dikgakanyo, menyenyetsi, ditsekisano kapa ditekanyo;
  - (g) ho kopa ditshwaelo ka makgabane a taba efe kapa efe e ka pela makgotla a dinyewe ka tsela e tla sitisana le tsamaiso ya toka kapa ya tlola boikemelo ba makgotla a dinyewe;
  - (h) lebella puisano ka taba e hlahellang ho lenanetaba; kapa
  - (i) bua ka ditsamaiso tsa dikopano tsa dikomiti tse neng di kwalletswe setjhaba ho fihlela ditsamaiso tseo di tlalehelwa Lekgotla.

93. Kamohelo ya dipotso

- (1) Potso ha ya amoheleha ha –
- (a) e sa tsamaisane le melawana ena; kapa
  - (b) e batla lesedi leo ho fanweng ka lona karabong ya potso e tshwanang dikgweding tse tshelletseng (6) tse fetileng.

94. Ho kenya dipotso Pampiring ya Dipotso

- (1) Molekgotla ya batlang ho botsa potso o lokela ho isa khopi ya pampiri e saennweng le ya elektroniki (ka *word format*) ya potso ho Mongodi wa Lekgotla bakeng sa ho kengwa Pampiring ya Dipotso.
- (2) Potso ka nngwe e tshwanetswe ho kengwa pampiring ya dipotso pele e ka arajwa ke Setho se tshwanetseng sa Komiti ya Majoro (MMC).

95. Tlhophiso ya dipotso

- (1) Dipotso tse hloakang dikarabo tsa molomo di tshwanetswe ho kengwa ho lenanetaba la Lekgotla ha di fumanwe matsatsi a leshome le metso e tsheletseng (16) pele ho kopano ya Lekgotla mme di isitswe ho Mongodi wa Lekgotla.
- (2) Potso e hloakang karabo e ngotsweng e isitsweng ho Mongodi wa Lekgotla mafelong a letsatsi la ho sebetsa la matsatsi a leshome le metso e tsheletsweng (16) pele ho kopano ya Lekgotla e tshwanetswe ho kengwa Pampiring ya Dipotso.
- (3) Dipotso di tshwanetswe ho romelwa Ofising ya Moetapele wa Lekala la Mesebetsi ya Phethahatso matsatsi a leshome le metso e mene (14) pele ho kopano ya Lekgotla.

96. Ho hula dipotso

- (1) Molekgotla ya rometseng potso a ka e hula nako efe kapa efe pele e ka arajwa ka ho tsebisa Mongodi wa Lekgotla ka ho mo ngolla.
- (2) Potso e hutsweng ha ya tshwanela ho fumana karabo.

97. Dipotso tsa ho Arajwa ka Molomo

- (1) Dipotso tse lokelwang ho arajwa ka molomo di tshwanetswe ho arajwa ka nako ya dipotso kopanong ya Lekgotla.
- (2) Molekgotla ya botsang potso e lokelwang ho arajwa ka molomo o tshwanetse ho ba teng kopanong ya Lekgotla hore a fumane karabo.
- (3) Ditho tsa Komiti ya Majoro di tshwanetse ho arola nako ya dipotso bakeng sa ho etsa bonnete ba hore dipotso tsohle tse hloakang ho arajwa ka molomo di arajwa nakong eo di e behetsweng yona.
- (4) Dipotso tse hloakang ho arajwa ka molomo ho tshwanetse hore ho sebetsanwe le tsona ka tatellano ya ka moo di hlahellang ka teng Pampiring ya Dipotso.
- (5) Ha Mongodi a fumana dipotso tse ngata tsa ho arajwa ka molomo tseo ho tla ba le bothata ba hore di arajwe ka nako eo di e behetsweng yona, yena o lokela ho buisana le balekgotla bao dipotso tsa bona ho ka bang le kgonahalo ya hore di se ke tsa arajwa hore di romelwe ho ya fumana dikarabo tse ngotsweng.

98. Dithibelo dipotsong tse lokelwang ho arajwa ka molomo

- (1) Molekgotla a ke ke a botsa potso e batlang karabo ya molomo mme hape e hlokang karabo e sebetsanang le ditaba tsa mofuta wa dipalopalo.
- (2) Molekgotla a ka botsa potso e le nngwe (1) bakeng sa ho arajwa ka molomo nakong efe kapa efe ya dipotso.
- (3) Potso e batlang karabo ya molomo ha ya tshwanela ho ba le dikarolwana tse fetang tse hlano (5).
- (4) Ke dipotso tse ka fihlang ho tse pedi (2) tsa karabo ka molomo tse amanang le lefapha le itseng tse ka botswang Setho sa Komiti ya Majoro nakong efe kapa efe ya dipotso.

99. Dithibelo dipotsong tse lokelwang ho arajwa ka ho Ngola

- (1) Molekgotla a ka botsa dipotso tse fihlang ho tse pedi (2) bakeng sa ho arajwa ka ho ngola kopanong ka nngwe ya Lekgotla.
- (2) Dipotso ha di a tshwanela ho ba le dipotso tse nyenyane tse fetang tse hlano (5).

100. Dikarabo tse Ngotsweng

- (1) Setho se tshwanetseng sa Komiti ya Majoro se tshwanetse ho araba potso e lokelwang ho arajwa ka ho ngola fatshe ho eso fete matsatsi a leshome (10) ho tloha letsasing leo potso eo e hlahleng ka lona mme a romele karabo eo ho Majoro wa Phethahatso bakeng sa ho ya ananelwa.
- (2) Majoro wa Phethahatso o tshwanetse ho teka dikarabo tse ngotsweng Pamiring ya Dipotrso kopanong ya Lekgotla
- (3) Setho sa Komiti ya Majoro se ka kopa nako e ekeditsweng bakeng sa ho araba potso e lokelwang ho arajwa ka ho ngola.
- (4) Kopo e tshwanetse ho bontsha mabaka a nako e ekeditsweng e kotjwang mme e tshwanetswe hape le ho fumanwa ho eso fete matsatsi a mahlano (5) ka mora kamohelo ya ho qala ya dipotso.
- (5) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho etsa qeto ya hore na se dumella kopo kapa tjhe.
- (6) Ha dikarabo tse ngotsweng di bonwa di sa kgotsofatse, Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho kgutlisetsa dikarabo ho Setho sa Komiti ya

Majoro se kope lesedi le eketsehileng kapa tlhakisetso nakong e behuweng.

- (7) Karabo e ngotsweng e tshwanetse hore be e sebeditswe ka tsela e kgotsofatsang ke kopano ya bobedi ya Lekgotla ka mora ho ba e hlahelle la pele pampiring ya dipotso.

101. Nako ya Dipotso ya Majoro wa Phethahatso

- (1) Ha ho a tshwanela ho ba le nako ya dipotso ya Majoro wa Phethahatso dikopanong tsa Lekgotla ha puo ya pulo ya Majoro wa Phethahatso, Puo e mabapi le Boemo ba Toropo ka Majoro wa Phethahatso le ha ho buuwa ka ho vouta ka ditekanyetso tsa ditjhelete tsa ka hara Lekgotla.
- (2) Molekgotla ya batlang ho botsa potso e hloakang karabo ka molomo ho tswa ho Majoro wa Phethahatso o tshwanetse ho isa kopo e saennweng ho Mongodi wa Lekgotla nakong e seng ka tlase ho matsatsi a leshome (10) pele ho letsatsi la kopano ya Lekgotla.
- (3) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho kgetha bonyane dipotso tse nne (4) bakeng sa nako ya dipotso ya Majoro wa Phethahatso ka ho ya ka tekanyetso ya nako e fuweng mekgatlo yohle ho latela qeto ya Lekgotla.
- (4) Molekgotla a ka botsa potso e le nngwe bakeng sa ho arajwa ka molomo nakong efe kapa efe ya dipotso ya Majoro wa Phethahatso.

KGAOLO YA 3 LEKALA LA KETSAMELAO LA LEKGOTLA (dikarolwana tsa 102 – 173)

*Karolo ya 1
Batshwari ba ditulo (dikarolwana tsa 102 – 107)*

102. Matla le boikarabelo bo akaretsang ba Sepikara sa Lekgotla

- (1) Ha se sebedisa matla a Sepikara sa Lekgotla, jwalo ka ha ho behuwe Molaotheong le melaong le Melawaneng ena, Sepikara se tshwanetse –
  - (a) ho etsa bonnete ba hore Lekgotla le fana ka foramo ya kelo hloko ya ditaba tsa setjhaba, ka ho fetisa melawana ya masepala, maano le ho hlokomela diketsahalo tsa phethahatso;
  - (b) ho etsa bonnete ba hore mekgatlo e emetsweng ho Lekgotla e ba le seabo ka botlalo ditsamaisong tsa Lekgotla le dikomiti tsa lona le

diforamo le ho thusa ka ho nka karolo ha setjhaba tshebetsong tsa Lekgotla ka ho ya ka karolwana ya 19(3) ya Molao wa Dibopeho; le

- (c) hore neng kapa neng ha ho kgonahala, se rerisane le batshwara-ditulo ba tshwanetseng le dibopeho tse ka hara Lekgotla hore ho fihlelwe tshebetso e tsamayang hantle haholo ya Lekgotla ka mokgwa o sebeletsang pepeneneng hape o nang le boikarabelo.
- (2) Sepikara se tshwanetse ho hlokomela le ho boloka mokgwa wa ho latela melawana ya tsamaiso le ho hlompheha ha Lekgotla, le ho tshehetsa seriti le lebitso le kgabane la Lekgotla.
- (3) Sepikara se na le boikarabelo ba hore ho latelwe ka matla melawana ena mme se lokela ho etsa qeto ka dipotso tse tla ba tsamaisong le tshebetsong ya Lekgotla, mme qeto e jwalo ke ya makgaolakang hape e tlamang athe ha ho a tshwanelwa ho ngangisanwa ka yona jwalo ka ho behuwe molawaneng wa 67(3).
- (4) Sepikara se tshwanetse ho etsa dintho ka mokgwa o lokileng hape o sa nkeng lehlakore mme se sebedise Melawana ka tsela e tla etsa bonnete ba hore ho ba le bonkakarolo ba ditho tsa mekgatlo yohle ya dipolotiki ka hara Lekgotla ka tsela e tsamaisanang le demokerasi.

103. Ho se be teng ha Sepikara

- (1) Ha Sepikara sa Lekgotla se se teng kapa se sa fumanehe ho ka phetha mesebetsi ya Sepikara, kapa ha ho ka ba le sekgeo seo, Lekgotla le lokela ho kgetha molekgotla e mong ho sebetsa jwalo ka Sepikara sa Lekgotla.

104. Ho lokollwa ha Sepikara sa Lekgotla ka nako tsa dikopano

- (1) Ha Sepikara sa Lekgotla se hloka ho tswa Lekgotleng ka nako ya kopano, sona se ka lokollwa ke Modulasetulo wa Komiti ya Baduladitulo (Modulasetulo wa Baduladitulo), kapa ke molekgotla e mong ya tla hlwawa ke Sepikara sa Lekgotla.

105. Sephadi se Seholo sa Lekgotla

- (1) Sephadi se Seholo sa Lekgotla se na le boikarabelo ba ho –
  - (a) hokahanya Diphadi tsa Mekgatlo e Mengata;
  - (b) hokahanya ho romelwa ha balekgotla dikomiting tse fapaneng;
  - (c) hokahanya kabo ya nako ya ho bua ka ho ya ka molawana wa 47;

(d) etsa bonnete ba hore balekgotla ba ba le boikarabelo ka dibopeho tsa Diphadi tsa Mekgatlo e Mengata; le

(e) tshebedisano ya dipolotiki hara mekgatlo e ka hara Lekgotla.

106. Ho kgethwa ha Modulasetulo wa Baduladitulo

- (1) Ka potlako ka ho ya ka moo ho ka kgonahalang ka mora dikgetho, kapa neng kapa neng ha ho ka ba le sekgeo sa setulo sa Modulasetulo ('Modulasetulo wa Baduladitulo'), Lekgotla le tshwanetse hore, hara ditho sa lona, le kgethe molekgotla ya tla sebetsa boemong ba Modulasetulo wa Baduladitulo.
- (2) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse hore, pele ho kopano ya Lekgotla moo ho tla kgethwa Modulasetulo wa Baduladitulo, se romele diforomo tsa ho thonya batho ho diphadi tsa mekgatlo ya dipolotiki e emetsweng Lekgotleng ho ya tlatswa le ho saenwa.
- (3) Ha Sepikara sa Lekgotla se kopa mabitsa a thontsweng kopanong ya Lekgotla, baemedi ba mekgatlo ya dipolotiki ba lokela ho bolela batho ba bona ba thontsweng.
- (4) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho tiisetša le batho ba thontsweng hore na ba amohela ho thongwa ha bona;
- (5) Baemedi ba mekgatlo ya dipolotiki ba tshwanetse ho romela diforomo tse tlatsitsweng hape tse saennweng tsa ho thonya ho Sepikara sa Lekgotla.
- (6) Ha ho ka fumanwa mabitsa a fetang le le leng (1) a ba thontsweng, Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho laela hore ho voutwe ka ho phahamisa matsoho.
- (7) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho phatlalatsa motho ya thontsweng ya nang le divoutu tse ngata jwalo ka ya kgethuweng ho ba modulasetulo wa komiti.

107. Seabo le mesebetsi ya Modulasetulo wa Baduladitulo

- (1) Ke setho sa Dikomiti tsa Mananeo le Melawana ka bobedi.
- (2) Mesebetsi ena e latelang ke yona ya Modulasetulo wa Baduladitulo -
  - (a) ho hokahanya le ho tshehetsa mosebetsi wa dikomiti tsa karolwana ya 79;

- (b) ho lebela le ho laola tshebetso ya dikomiti tsa karolwana ya 79;
- (c) ho tataisa le ho eletsa baduladitulo ba dikomiti tsa karolo ya 79 mabapi le melawana e laolang tsamaiso, mekgwatshebetso le mesebetsi ya bona;
- (d) ho netefatsa le ho thusa ka bokgoni ba baduladitulo ba dikomiti tsa karolwana ya 79 le dikomiti;
- (e) ho thusa le ho hokahanya tshebetso tsa thero e yang ka mawa bakeng sa ho etsa bonnete ba hore ho ba le ntshetsopele ya dikarolo tsa tshebetso ya bohlokwa, ditshupo le dibeo ke dikomiti tsa karolwana ya 79;
- (f) ho etsa bonnete ba hore ho ntshetswa pele mekgwa, ditshebetso le mawa bakeng sa dikomiti tsa karolwana ya 79; le
- (g) ho emela le dikgahleho tsa dikomiti tsa karolwan ya 79 tsa Dikomiti tsa Mananeo le Melawana.

*Karolo ya 2
Dikomiti (dikarolwana tsa 108 – 122)*

108. Lenane la Dikomiti

- (1) Lekgotla le na le mefuta e latelang ya dikomiti –
  - (a) Dikomiti tsa Tebelo tsa Karolo ya 79;
  - (b) Dikomiti tsa ka Dinako Tsohle tsa Karolwana ya 79;
  - (c) Komiti ya Woto ka ho ya ka karolwana ya 73 ya Molao wa Dibopeho; le
  - (d) Komiti ya Diphadi tsa Mekgatlo e Mengata.
- (2) Dikomiti tse ding di ka hlongwa empa feela ka qeto ya Lekgotla.
- (3) Ha tshisinyo ya ho hloma komiti e le ka hara moralo wa molawana wa masepala kapa leano le ka pela komiti ya tebelo, komiti eo e tshwanetse ho romela pele tshisinyo ho Komiti ya Melawana bakeng sa tlaleho le gothaletso pele komiti eo e ka ela hloko tshisinyo.
- (4) Komiti ya merero e itseng e ka hlongwa bakeng sa ho sebetsana le taba e itseng mme e tla qhalwa ha e se e fane ka tlaleho ya taba eo.

- (5) Komiti ya merero e itseng e ka botjwa ka ditho tsa komiti le ditsebi ho tswa ka ntle.
- (6) Ditsebi tse tswang ka ntle Lekgotleng di ke ke tsa vouta Komiting.

109. Dikomitjana

- (1) Komiti ya Lekgotla e ka hloma dikomitjana tseo e bonang di hlokeha bakeng sa ho thusa ho phetha mesebetsi ya yona mme ya kgetha, hara ditho tsa yona, ditho tsa komitjana.
- (2) Komitjana e ka hlongwa bakeng sa nako ya komiti kapa bakeng sa nako e kgutshwane e ka behwang ke komiti e kgolo.
- (3) Komiti e hlomang komitjana e tshwanetse ho beha dithomo tsa yona ka ho hlaka ho komitjana mme e ka beha hape le nako ya ho ba teng ha komitjana.
- (4) Ha komiti e kgolo e sa behe nako e itseng bakeng sa komitjana, nako ya komitjana e tla fela ha e se e fane ka tlaleho ho komiti e kgolo.
- (5) Komiti e kgolo e tshwanetse ho kgetha motho ya tla bitsa dikopano tsa komitjana.
- (6) Komiti e kgolo e ka nehelana ka matla le mesebetsi ya yona ho komitjana.
- (7) Komitjana –
  - (a) e ikarabella ho komiti e kgolo ya yona;
  - (b) e ka re, ka ho ya ka Melawana ena ya Tsamaiso le ditaelo le ditataiso tse tla tswa ho komiti e kgolo, ya beha ditlhophiso tsa yona tsa ka hare;
  - (c) e lokela ho tlaleha ho komiti e kgolo ka dinako tseo tse tla behwa ke komiti e kgolo;
  - (d) e ka kgetha balekgotla bao e seng ditho tsa komiti e kgolo ha feela balekgotla bao ba kgethuweng ba ke ke ba ba le ditokelo tsa ho vouta ka hara komitjana mme ba ke ke ba balwa ha ho shejwa khoramo; mme
  - (e) e ka iteanya le motho ofe kapa ofe, mokga kapa sebopelohu ha ho hlokeha bakeng sa ho phetha thomo ya yona.

- (8) Khoramo ya komitjana ke 50% le nngwe ya mekgatlo ya dipolotiki e emetsweng moo.
- (9) Ha setho sa komitjana se se teng bakeng sa kopano ya komitjana, sona se ka emelwa ke ya phomotsanang le sona ya tswang mokgatlong wa sona wa dipolotiki, ya leng ho komiti e kgolo, ha feela setho seo se tla tsebisa motho ya bitsang dikopano pejana le ho etsa bonnete ba hore moromuwa o fumane lenanetaba la kopano.

110. Sebopelo sa Dikomiti

- (1) Komiti ya Melawana e lokela ho beha palo ya ditho tsa komiti.
- (2) Mekgatlo ya dipolotiki e na le tokelo ya ho emelwa dikomiting ka tekanyo e tshwanang e jwalo ka tekanyo eo ba w ka yona Lekgotleng, ntle le moo –
  - (a) melawana ena e beha sebopelo sa komiti; kapa
  - (b) palo ya ditho tsa komiti ha e dumelle hore mekgatlo yohle e be le boemedi.
- (3) Ka ho ya ka Melawana ena, diqeto tsa Komiti ya Melawana, le moo ho ka kgonahalang, mekgatlo ka mong o na le tokelo ya bonyane moemedi ya mong komiting.
- (4) Batho bao e seng ditho le mekgatlo e se nang boemedi Komiting ba tshwanela ho tsebisa modulasetulo wa komiti ha ba batla ho kenela kopano ya komiti e tla sebetsana le taba e itseng.
- (5) Motho eo e seng setho a ka fuwa ditokelo tsa ho bua Komiting empa a ke ke a vouta.

111. Ho kgethwa ha ditho tsa Komiti

- (1) Ntle le haebe melawana ena e bolela ka tsela e nngwe, mekgatlo ya dipolotiki e ka hara Lekgotla e kgetha ditho tsa komiti e be e romela lenane la ditho tse kgethuweng Ofising ya Sephadi se Seholo sa Lekgotla.
- (2) Sephadi se Seholo sa Lekgotla e be se romela lenane leo ho buuwang ka lona molawaneng o monyenyanane wa (1) ho Sepikara sa Lekgotla
- (3) Mekgatlo ya dipolotiki e ka hara Lekgotla e tshwanetse ho kgetha ditho tsa yona ho eso fete matsatsi a mahlano (5) ka mora ho hlongwa ha komiti ke Lekgotla.

112. Ditho tseo ho phomotsanwang le tsona

- (1) Batho bao ho phomotsanwang le bona ba ka kgethwa ho ba baromuwa ba mokgatlo wa dipolotiki komiting.
- (2) Motho eo ho phomotsanwang le yena o sebetsa jwalo ka setho ha setho seo —
  - (a) se le siyo; kapa
  - (b) se tlohetse setulo sa sona, ho fihlela setulo seo se tlatswa.

113. Nako ya ho tshwara setulo

- (1) Ditho tsa komiti le bao ho phomotsanwang le bona bakeng sa ditho ba kgethwa ho fihlela nako ya Lekgotla e fela kapa Lekgotla le qhalwa, mme ho tla ya ka hore ke hofe ho tla etsahala pele.
- (2) Setho sa komiti se emisa ho ba setho, mme le eo ya phomotsanang le yena o emisa ho ba ya phomotsanang, ha sephadi sa mokgatlo oo setho seo kapa eo ya phomotsanang le sona, kapa moemedi ya kgethuweng wa mokgatlo oo, a fana ka tsebiso ho Sepikara le Sephadi se Seholo sa Lekgotla, ka ho se ngolla, hore setho kapa eo ho phomotsanwang le yena ba nketswe sebaka ke ba bang kapa ba ntshitswe.

114. Ho kgethwa ha Baduladitulo ba Dikomiti

- (1) Ka potlako feela ka mora dikgetho kapa neng ka neng ha ho na le sekgeo sa Modulastulo wa Komiti, Lekgotla le tshwanetse hore, le kgethe, hara ditho tsa lona, molekgotla ya tla sebetsa jwalo ka Modulasetulo wa komiti.
- (2) Sepikara sa Lekgotla se tshwanbetse hore, pele ho kopano ya Lekgotla moo ho tla kgethwa Modulasetulo, se romele diforomo tsa ho thonya batho ho diphadi tsa mekgatlo ya dipolotiki e emetsweng Lekgotleng ho ya tlatswa le ho saenwa.
- (3) Ha Sepikara sa Lekgotla se kopa mabitso a thontsweng kopanong ya Lekgotla, baemedi ba mekgatlo ya dipolotiki ba lokela ho bolela batho ba bona ba thontsweng;
- (4) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho tiisetza le batho ba thontsweng hore na ba amohela ho thongwa ha bona;
- (5) Baemedi ba mekgatlo ya dipolotiki ba tshwanetse ho romela diforomo tse tlatsitsweng hape tse saennweng tsa ho thonya ho Sepikara sa Lekgotla;

- (6) Ha ho ka fumanwa mabitso a fetang le le leng (1) a ba thontsweng, Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho laela hore ho voutwe ka ho phahamisa matsoho.
- (7) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho phatlalatsa motho ya thontsweng ya nang le divoutu tse ngata jwalo ka ya kgethuweng ho ba modulasetulo wa komiti.

115. Ho Thongwa ha Modulasetulo wa Komiti

- (1) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho etsa boipiletso ba hore ho romelwe mabitso a thontsweng ka ho romela diforomo tsa ba thontsweng ho diphadi tsa mekgatlo ya dipolotiki, matsatsing a leshome (10) a ho thehwa ha komiti ke Lekgotla kapa ho hlaha ha sekgeo.
- (2) Mekgatlo ya dipolotiki e tshwanetse ho romela mabitso a ba thontsweng ho Sepikara sa Lekgotla matsatsi a mahlano (5) pele ho kopano ya Lekgotla.
- (3) Sepikara sa Lekgotla se tshwanela ho teka mabitso a sisintsweng a bao ba thontsweng ka mokgwa wa tlaleho le diforomo tsa ho thonya di hokelwe ho lenanetaba ho ya ananelwa ke Lekgotla.

116. Maikarabelo a Modulasetulo wa Komiti

- (1) Modulasetulo wa komiti –
  - (a) o okamela dikopano tsa komiti;
  - (b) o beha lenanetaba la kopano ka nngwe ya komiti;
  - (c) o phetha mesebetsi, ditshwanelo le ho sebedisa matla ao komiti eo, le diqeto tsa Lekgotla le melao e ka di nehang modulasetulo;
  - (d) o tshwanetse ho sebedisa voutu e kgaolang kgang ha ho ka ba le palo e lekanang ya divoutu ka lehlakoreng ka leng la taba e ka pela komiti, ka hodima voutu ya modulasetulo jwalo ka setho; mme
  - (e) a ka sebetsa tabeng efe lapa efe lebitsong la komiti le molemong wa komiti ha ho sa kgonahale ho hlophisa kopano ya komiti e tla bua ka taba, haebe taba eo e amana le –
    - (i) kopo ka motho hore o tlilo fana ka bopaki kapa a fane ka tlhahiso ya molomo ho komiti;

(ii) kopo efe kapa efe e nngwe ho komiti; kapa

(iii) diqeto kapa tshibollo ya mehato efe kapa efe e hlokehang bakeng sa hore komiti e phethe mesebetsi ya yona kapa e sebedise matla a yona.

(2) Modulasetulo o tshwanetse ho tlaleha ho komiti mehato efe kapa efe e nkuweng ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1)(e).

117. Ho se be teng ha Modulasetulo wa Komiti

(1) Ha modulasetulo wa komiti a se teng kapa a sa kgone ho phetha mesebetsi ya modulasetulo, komiti e tshwanetse ho kgetha e mong wa ditho tsa yona ho ba modulasetulo ya tshwereng mokobobo.

(2) Modulasetulo wa Baduladitulo a ka bitsa kopano ya komiti ha modulasetulo wa komiti a se teng bakeng sa ho bitsa kopano ya komiti.

(3) Bongodi ba komiti bo tla thusa ka ho kgethwa ha Modulasetulo ya tla tshwara mokobobo.

(4) Modulasetulo ya tshwereng mokobobo o tla phetha mesebetsi mme e sebedise le matla a modulasetulo.

118. Ho lokollwa ha Modulasetulo wa Komiti ka nako ya dikopano

(1) Ha ho hlokeha hore modulasetulo a tswe komiting ka nako ya kopano, yena a ka lokollwa ke molekgotla e mong ya tla kgethwa ke yena.

119. Dikopano

(1) Dikomiti di kopana neng kapa neng ha ho hlokeha le ha ho behuwe ka ho ya ka melawana ena le ka diqeto, ditaello le ditataiso tsa Komiti ya Mananeo kapa ka ho ya ka khalendara e ananetsweng ya Lekgotla.

(2) Kopano ya komiti e ka bitswa ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1) —

(a) ke modulasetulo wa komiti; kapa

(b) ke Modulasetulo wa Baduladitulo; kapa

(c) ka qeto ya Lekgotla.

(3) Ha bonyane karolo ya nngwe ho tharo ya ditho tsa komiti ka ho ngola fatshe di kopa modulasetulo wa komiti ho bitsa kopano ya komiti, modulasetulo o tshwanetse ho bitsa kopano nakong e utlwahalang.

120. Komiti e Kopantshitsweng

- (1) Modulasetulo wa Baduladitulo a ka kopanya dikomiti tse pedi kapa tse tharo ho bopa komiti e ntjha bakeng sa morero o itseng.
- (2) Modulasetulo wa Baduladitulo o tshwanetse ho kgetha e mong wa baduladitulo ba amehang ho ba modulasetulo wa komiti e kopantshitsweng.
- (3) Nako ya komiti e kopantshitsweng e fela ha e qeta morero o ikgethang oo e thehetsweng ona.
- (4) Khoramo ya komiti e kopantshitsweng ke 50% le nngwe ya ditho tsa dikomiti tse kopantshitsweng.
- (5) Melawana e sebetsang ho dikomiti e sebetsa le ho dikomiti tse kopantshitsweng.

121. Matla a Dikomiti

- (1) Komiti e nngwe le e nngwe, ka ho ya ka Molaotheo, molao, dipheho tse ding tsa melawana ena le diqeto tsa Lekgotla, e ka –
  - (a) beha ditlhophiso tsa yona tsa ho sebetsa;
  - (b) beha lenaneo la yona la selemo le selemo, ka ho ya ka lenaneo la Lekgotla;
  - (c) ela hloko ditaba tse rometsweng ho yona;
  - (d) batlisisa le ho tlaleha ka ditaba tse rometsweng ho yona kapa e etse hoo ka iqalla hona;
  - (e) phetha mosebetsi wa tebelo ho Lekala la Phethahatso;
  - (f) bitsa batho ho tla hlaha ka pela yona mme e kope hore ba hlahise ditokomane dife kapa dife tseo e di hlokang, kapa ba arabe dipotso;
  - (g) phatlalatsa taba e ka pela komiti kapa dipheho tse ngotsweng le tsa molomo le ditshwaelo tsa ditho tsa setjhaba;
  - (h) tshwara dikopano tsa setjhaba;
  - (i) amohela diphethishene tse ngotsweng, dipheho kapa ditlahiso ho tswa bathong kapa ditheong tse nang le kgahleho;

- (j) dumella bopaki ba molomo diphethisheneng, diphehisong, ditlhalahisong le tabeng efe kapa efe e ka pela komiti;
- (k) rerisana le komiti kapa komitjana efe kapa efe ya Lekgotla;
- (l) kopana sebakeng se behuweng ke yona, se ka bang sebaka se ka ntle ho mabala a Lekgotla;
- (m) kopana letsatsing lefe kapa lefe le ka nako efe kapa efe, ho kenyelletswa —
  - (i) le letsatsi leo Lekgotla le sa dulang ka lona;
  - (ii) nakong eo Lekgotla le dutseng ka yona; kapa
  - (iii) ka nako ya kgefutso;
- (n) theha dikomitjana; mme
- (o) ya sebedisa matla afe kapa afe a mang ao e a fuweng ke Molaotheo, melao, dipehelo tse ding tsa melawana ena le diqeto tsa Lekgotla.

122. Ditaba tse rometsweng Dikomiting

- (1) Taba e ka romelwa Komiting ke Sepikara sa Lekgotla, Komiti ya Mananeo kapa ka qeto ya Lekgotla.
- (2) Ha ho ka ba le tsekisano ka hore ke Komiti efe e lokelang ho sebetsana le taba, Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho etsa qeto.

Karolo ya 3

Ditsamaiso tsa Dikomiti (dikarolwana tsa 123 – 133)

123. Khoramo

- (1) Khoramo e tshwanetswe ho botjwa ka dipersente tse mashome a mahlano (50%) le nngwe (1) ya ditho tsa komiti eo.
- (2) Boholo ba ditho tsa komiti bo tshwanetse ho ba teng hore ho nkuwe qeto tabeng efe kapa efe.
- (3) Ha komiti e lokela ho etsa qeto ka taba mme khoramo ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (2) ha e yo, modulasetulo a ka feha mosebetsi ho fihlela ho ba le khoramo, kapa a emisa kopano.

124. Diqeto

- (1) Qeto e tshwanetswe ho fihlelwa ka dipersente tse mashome a mahlano (50%) le nngwe (1) ya ditho tsa komiti tse leng teng.
- (2) Ditaba tse ka pela komiti ho etswa qeto ka tsona ka boholo ba divoutu.

125. Ho latela melawana ya tsamaiso dikopanong tsa Komiti

- (1) Tokelo ya modulasetulo wa komiti ya ho bua e tla ka pele ho na le tokelo ya ditho tse ding ya ho bua.
- (2) Ditho tsa komiti di tshwanelwa ho dumellwa ho bua le ho ngangisana ka bolokolohi dikopanong tsa komiti empa ha di a tshwanela —
  - (a) ho tlontlolla Lekgotla ka ho sebedisa mantswe a sa hlompheeng;
  - (b) ho sebedisa puo e kgopisang; kapa
  - (c) ho tshwaela ka makgabane a taba efe kapa efe, kapa taba e se nang tiisetso e ka pela Makgotla a dinyewe ka tsela e tla sitisana le tsamaiso ya toka kapa ya tlola boikemelo ba makgotla a dinyewe.

126. Ho ntshwa ha batho

- (1) Ha ba laelwa ke modulasetulo wa komiti kapa komitjana, ba Ditshebeletso tsa Tshireletso tsa Lekgotla ba tshwanetse ho ntsha kapa ba hlopisa hore ho ntshwe motho ofe kapa ofe —
  - (a) eo ntle le tumello, a leng teng karolong eo ya phaposi ya komiti e behetsweng ditho tsa komiti kapa komitjana feela;
  - (b) ya sitisang ditsamaiso tsa komiti kapa komitjana kapa a baka mathata; kapa
  - (c) ya sa batleng ho tswa ha a laelwa ho etsa jwalo ke modulasetulo.

127. Ho sitisa, ho fehwa le ho emiswa ha ditsamaiso

- (1) Modulasetulo wa komiti –
  - (a) a ka ikenya tabeng kapa a feha ditsamaiso kapa a emisa kopano; mme

- (b) a fetola letsatsi la ho qala hape ha mosebetsi, ha feela ho ka fanwa ka tsebiso e utlwahalang.

128. Tlhahisoleseding e bontshang botshepehi ba ditho

- (1) Ha tlhahisoleseding efe kapa efe e amang botshepehi ba molekgotla e tla ka pela komiti, komiti ha ya tshwanela ho tswela pele ka tlhahisoleseding eo, empa e lokela ho tlalehela Sepikara sa Lekgotla ntle le tieho.

129. Kopano e kopanetsweng ya Dikomiti

- (1) Komiti e ka kopana le komiti efe kapa efe e nngwe ho ela hloko taba eo ba nang le kgahleho ho yona mmoho.
- (2) Baduladitulo ba dikomiti ba amehang ba tshwanela ho beha lenanetaba bakeng sa kopano e kopanetsweng ya dikomiti le hore ke mang ya tla okamela.
- (3) Ha ho se na tumellano, Modulasetulo wa Baduladitulo o tshwanetse ho beha lenanetaba le ho etsa qeto ya hore ke mang ya tla okamela.
- (4) Ha tlaleho ya kopano e kopanetsweng e hlokeha kapa ha dikomiti di ka etsa qeto ya hore tlaleho ya kopano e kopanetsweng e a hlokeha, dikomiti di lokela ho etsa qeto ya hore na komiti ka nngwe e tshwanetse ho ngola tlaleho ya yona ka thoko kapa na tlaleho e kopanetsweng ke yona e tshwanetseng.
- (5) Khoramo bakeng sa kopano e kopanetsweng ke 50% le nngwe ya ditho tsa dikomiti tse amehang.

130. Dikopano tse tshwarwang ka nako e le nngwe pakeng tsa Lekgotla le mekga e meng ya mmuso

- (1) Komiti e ka kopana le mekga e meng ya mmuso bakeng sa ho ela hloko taba eo ba nang le kgahleho ho yona mmoho.
- (2) Baduladitulo ba dikomiti tse amehang ba tshwanetse ho beha lenanetaba la kopano.
- (3) Metsotso ya kopano e tshwanetswe ho ngolwa le ho neha ba bang.
- (4) Komiti ya Lekgotla e tshwanetse ho tlaleha ka dikamahano tsa yona le mekga e meng ya mmuso Lekgotleng.

131. Ho tsebisa Setho sa Komiti ya Majoro

- (1) Ha komiti e kopa mohlanka wa Lekgotla, Setheo sa Masepala le Setheo se fanang ka Tshebeletso ho kenela kopano ya komiti, Setheo sa Komiti ya Majoro se tshwanetseng se lokelwa ho bolellwa ka ho se ngolla bonyane matsatsi a mahlano (5) pele ho kopano ya komiti.

132. Kamohelo ya setjhaba

- (1) Dikopano tsa dikomiti le dikomitjana di buletswe setjhaba, ho kenyelletswa le ba mehlodi ya ditaba, mme modulasetulo wa komiti kapa komitjana ha a tshwanela ho kwalla setjhaba, ho kenyelletswa le ba mehlodi ya ditaba, kopanong, ntle le ha —
  - (a) melao, Melawana ena kapa diqeto tsa Lekgotla di lokisetsa hore komiti kapa komitjana e kopane sesheneng e kwetsweng e sa batleng batho ba bang; kapa
  - (b) komiti kapa komitjana e ela hloko taba —
    - (i) e leng ya poraefete mme e ka bakang kotsi mothong ya itseng;
    - (ii) sireleditsweng tlasa monyetla bakeng sa Lekgotla, kapa tlasa lebaka lefe kapa lefe le leng, di na le monyetla ka ho ya ka molao; kapa
    - (iii) eo e leng ya sephiri ka ho ya ka molao, mofuta wa yona e leng wa hore ho tshwarwa ha tsona jwalo ka sephiri e leng ntho e utlwahalang hape e lokileng setjhabeng se sebeletsang pepeneneng hape sa demokerasi.
- (2) Qeto e ka etsuwang ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1) ya ho se kenyelletse setjhaba e tshwanetswe ho nkuwa, ka mora kelo hloko e tshwanetseng, ke komiti kapa komitjana e amehang, ha feela modulasetulo wa komiti kapa komitjana a ka re nakong efe kapa efe —
  - (a) pele ho qala kopano a etse qeto ya hore kopano e tshwanetse ho tshwara sesheneng e kwetsweng e sa dumelleng batho ba bang, empa komiti kapa komitjana e ka re nako efe kapa efe ka mora ho qala ha kopano ya bula kopano; kapa
  - (b) kwala kopano bakeng sa qeto ya komiti kapa komitjana ho sa natswe hore na taba e tshwanelwa ho elwa hloko sesheneng e kwetsweng.
- (3) Sepikara se tshwanetse –
  - (a) ho beha dibaka tsa setjhaba ka diphaposing tsa komiti; le

- (b) bolela makeno le ditsela tseo setjhaba di ka di sebedisang ho kena dibakeng tsena.
- (4) Sepikara se ka nka mehato e utlwahalang —
- (a) ho laola ho kena ha setjhaba, ho kenyelletsa ho kena ha ba mehlodi ya ditaba, dikomiting le dikomitjaneng;
  - (b) ho thibela le ho laola ho se itshware hantle ha setjhaba diphaposing tsa komiti; le
  - (c) ho lokisetsa ho phenyekolla ha motho ofe kapa ofe, ho kenyelletswa le koloi ya motho eo kapa thepa e nngwe e tshwerweng ke motho eo, mme, moo ho tshwanetseng, le ho hanela ho kena, kapa ho ntshwa ha motho ofe kapa ofe.

133. Phatlalatsa kapa ho utullwa ha ditsamaiso, bopaki, ditlaleho, jj.

- (1) Ditokomane tsohle tsa semmuso tse ka pela, kapa tse tswang, komiting kapa komitjaneng di buletswe setjhaba, ho kenyelletswa le ba mehlodi ya ditaba, empa ditokomane tse latelang ha di a tshwanelwa ho phatlalatswa, mme dikahare tsa tsona ha di a tshwanelwa ho utullwa, ntle le ka tumello ya komiti, kapa komiti e kgolo ka lehlakoreng la komitjana, kapa ka taelo ya Sepikara, kapa ka qeto ya Lekgotla:
- (a) ditsamaiso tsa, kapa bopaki bo nkilweng ke, kapa bo behilweng ka pela, komiti kapa komitjana ka nako eo setjhaba se neng se sa dumellwa ho kena kopanong.
  - (b) tlaleho kapa kakaretso efe kapa efe ya ditsamaiso kapa bopaki boo.
  - (c) tokomane efe kapa efe e behuweng ka pela, kapa e fuweng komiti kapa komitjana jwalo ka tokomane ya sephiring mme ha phatlalatswa hore ke tokomane ya sephiri.
  - (d) tokomane efe kapa efe —
    - (i) e rometsweng kapa e tla romelwa ho ditho tsa komiti kapa komitjana jwalo ka tokomane ya sephiring ka taelo ya modulasetulo wa komiti kapa komitjana; kapa
    - (ii) ka mora ho romelwa ho ditho e phatlalatswe ke modulasetulo jwalo ka tokomane ya sephiring.

- (2) Tumello, taelo kapa qeto e dumellang ho phatlalatswa, kapa ho utullwa ha dikahare, tsa ditokomane tse boletsweng molawaneng o monyenyanane wa (1) e ka hlophisetsa hore dikarolo tse itseng tsa, kapa mabitso a boletsweng ka hara, tokomane a se ke a phatlalatswa kapa a utullwa.
- (3) Bakeng sa merero ya molawana o monyenyanane wa (1) tokomane e tla ba ka pela komiti kapa komitjana semmuso ha —
- (a) modulasetulo a beha tokomane, kapa a dumella hore tokomane e behwe ka pela komiti kapa komitjana; kapa
  - (b) motho ya hlahellang ka pela komiti kapa komitjana jwalo ka paki kapa ho tla etsa ditlhahiso, o fana ka tokomane ho komiti kapa komitjana.
  - (c) molawana o monyenyanane wa (1)(c) le (d) o sebetsa feela ditokomaneng tse —
    - (i) nang le tlhahisoleseding ya mofuta wa poraefete tse ka bakang kotsi mothong ya itseng;
    - (ii) sireleditsweng tlasa tokelo e ikgethang ya Lekgotla, kapa tlasa lebaka lefe kapa lefe le leng di na le ditokelo tse ikgethang ka ho ya ka molao;
    - (iii) e leng tsa sephiring ka ho ya ka molao; kapa
    - (iv) tseo mofuta wa tsona e leng wa hore ho tshwarwa ha tsona jwalo ka sephiri e leng ntho e utlwahalang hape e lokileng setjhabeng se sebeletsang pepeneneng hape sa demokerasi.

Karolo ya 4

Ditlaleho tsa Komiti (dikarolwana tsa 134 - 140)

134. Ho tlaleha

- (1) Komiti e tshwanetse ho tlaleha Lekgotleng ka taba e rometsweng ho yona ke Lekgotla, Komiti ya mananeo kapa Sepikara sa Lekgotla —
- (a) ha Lekgotla le lokela ho etsa qeto ka taba ka ho ya ka melawana ena, qeto ya Lekgotla kapa melao;
  - (b) ha komiti e entse qeto ka taba, ho sa natswe hore na Lekgotla le lokela ho etsa qeto kapa tjhe ka taba jwalo ka ho lohothwa temaneng ya (a); kapa

- (c) ha komiti e sa kgone ho etsa qeto ka taba e rometsweng ho yona ho fumana tlaleho.
- (2) Komiti e tshwanetse ho tlaleha Lekgotleng ha e sebetsana le taba efe kapa efe eo e e sibollotseng —
- (a) diqeto tse ding tsohle tse nkuweng ke yona, ntle le diqeto tse amanang le mosebetsi wa yona wa ka hare; le
  - (b) diketsahalo tsa yona bonyane hang ka selemo.
- (3) Tlaleho ya komiti —
- (a) e tshwanetswe ho amohelwa ka tlwaelo ke komiti;
  - (b) e tshwanetswe ho romelwa Lekgotleng ke modulasetulo kapa setho se seng sa komiti se kgethuweng ke komiti; mme
  - (c) e ka kopa hore modulasetulo kapa setho se seng sa komiti se kgethuweng ke komiti se hlahise kapa se hlahose tlaleho Lekgotleng.
- (4) Komiti ha ya tshwanela ho romela tlaleho ya sehlotshwana haebe ho na le maikutlo a hanyetsang ka tlaleho, mme e tshwanetse -
- (a) ho bolela hore ke dintlha dife tseo ho sa dumellanwang ka tsona; mme
  - (b) ka hodima maikutlo a emetseng bongata bo komiting, e hlahise maikutlo afe kapa afe a sehlotshwana komiting.
- (5) Ha komiti e tlaleha taba e nngwe ntle le taba e boletsweng molawaneng o monyenyanane wa (1)(a) mme e na le maikutlo a hore tlaleho ya yona, kapa taba e ikgethang e boletsweng tlalehong, e tshwanetsweng ho elwa hloko ke Lekgotla, e ka etsa kopo ya hoo tlalehong.

135. Ditlaleho tse yang Lekgotleng

- (1) Ditlaleho tse latelang di tshwanetswe ho romelwa Lekgotleng ke dikomiti —
- (a) Ditlaleho tsa dikomiti ka ditaba tse rometsweng ke Komiti ya Mananeo le Lekgotla matsatsing a mashome a tsheletseng (60) ka mora ho romelwa ke Komiti ya Mananeo kapa Lekgotla,

- (b) Ditlaleho tsa Komiti ka ditlaleho tsa kotara le kotara tsa SDBIP matsatsing a mashome a tsheletseng (60) ka mora ho romelwa ke Komiti ya Mananeo ya Lekgotla.
- (c) Tlaleho ya Komiti ka Ditlaleho tsa Selemo matsatsing a mashome a tsheletseng (60) ka mora ho romelwa ke Komiti ya Mananeo ya Lekgotla.
- (d) Tlaleho ya tebelo ya Komiti ya Morero wa Ntshetsopele e nang le Nyalano le Ditekanyetso tsa Ditjhelete matsatsing a mashome a tsheletseng (60) ka mora ho romelwa ke Komiti ya Mananeo ya Lekgotla.
- (e) Ditlaleho tsa Ketelo ya Tebelo matsatsing a mashome a tsheletseng (60) ka mora ketelo.
- (f) Ditlaleho tsa Tshebetso ya Komiti tsa Selemo matsatsing a mashome a tsheletseng (60) ka mora ho fela ha selemo sa ditjhelete.

136. Ditlaleho tsa Tshebetso ya Komiti tsa Selemo tse yang Lekgotleng

- (1) Modulasetulo wa komiti o tshwanetse ho romela Tlaleho ya Selemo Lekgotleng. Tlaleho ya Komiti ya Selemo e lokela ho kenyelletsa tekolo ya tsela ya ka moo komiti e phethileng –
  - (a) maikarabelo a yona a tebelo; le
  - (b) maikemisetso a boletsweng lenaneong la yona la selemo.
- (2) Modulasetulo wa komiti a ke ke a etsa e ka o bontsha maikutlo a komiti ha a sa fuwa thomo ya ho etsa jwalo.

137. Ditlaleho ka maeto ya ho ilo ithuta

- (1) Dikomiti di lokela ho teka tlaleho Lekgotleng matsatsing a mashome a tsheletseng (60) a maeto afe kapa afe a ho ya ithuta ao di a nkileng.
- (2) Moetapele wa baromuwa o tshwanetse ho etsa bonnete ba hore tlaleho e tekwa ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1)

138. Dikahare tsa ditlaleho tsa Dikomiti

- (1) Tlaleho ka nngwe ya komiti e tshwanetse ho bontsha tumellano e fihletseng komiting.

- (2) Ha ho se na tumellano, tlaleho e tshwanetse ho bontsha qeto ya komiti le maikutlo a hanyetsang.
- (3) Ha ho na le kganyetso e kgolo ditabeng tsa leano, tlaleho ya sehlotshwana e tshwanetse ho tsamaya le tlaleho ya komiti.
- (4) Tlaleho ya komiti ka nngwe e tshwanetswe ho ngolwa ka mokgwa wa ho tlaleha o dumelletsweng.
- (5) Tlaleho ya sehlotshwana e tshwanetse –
  - (a) ho akaretsa qeto eo ho batluwang hore e nkuwe ke Lekgotla le hore na qeto e jwalo e theilwe hodima eng;
  - (b) ho bontsha maikutlo a sehlotshwana ditabeng tsa leano;
  - (c) ho hlwaya ka ho hlaka ditaba tsa leano tseo ho nang le kganyetso e kgolo ka tsona le mabaka a ho se dumellane;
  - (d) ho beha mokgwa o mong o sisingwang ke sehlotshwana.
  - (e) ho romelwa bonyane letsatsi pele ho kopano ya Komiti ya Mananeo ho Modulasetulo le Mohlanka wa Komiti.
- (6) Tlaleho ya Komiti e nngwe le e nngwe e tshwanetse –
  - (a) ho akaretsa tshebetso ya komiti ho kenyelletsa le ho bontsha ka hara tlaleho –
    - (i) palo ya dikopano tse ileng tsa tshwarwa ho sebetsana le taba;
    - (ii) boholo ba seabo le bonkakarolo ba tsamaiso tshebetsong ya komiti, ho kenyelletswa le ho bontsha maikutlo a Lekala la Phethahatso tabeng eo;
    - (iii) boholo ba seabo le bonkakarolo ba setjhaba le bakgathatema ba ka sehloohong tshebetsong ya komiti, ho kenyelletswa le ditlhaliso kapa diphehiso tsa setjhaba kapa bakgathatema hodima taba; le
    - (iv) boholo ba ka moo taba e phethahatsang boitlamo ba Toropo ba ho hodisa, ho ntshetsa pele le ho phethahatsa metheo ya Kgaolo ya 2 ya Molaotheo (Bili ya Ditokelo) le, haholoholo, tekano ya bong le ditokelo tsa kahisano le moruo tsa baahi ba Masepala wa Toropohadi ya Ekurhuleni.

- (b) Ho fana ka tlhaloso e felletseng ya boemo ba komiti tabeng mme ho shebilwe hara dintho tse ding, ditlhoko tsa temana ya (a) mona ka hodimo.

139. Setho se okametseng

- (1) Tlaleho ya komiti e tshwanetswe ho hlahiswa Lekgotleng ke modulasetulo wa komiti kapa, ha a le siyo, setho se seng sa komiti se kgethuweng. Motho enwa e tla ba yena ya okametseng.
- (2) Setho sa komiti ha se a tshwanela ho bua ka tlaleho ka nako eo e elwang hloko ka Lekgotleng ntle le haebe maikutlo a setho a ngolwa tlalehong jwalo ka maikutlo a hanyetsanang kapa setho se tekile tlaleho ya sehlotswana ka ho ya ka molawana wa 138.

140. Ditlaleho tsa Komiti ya Diphethishene le Bonkakarolo ba Setjhaba

- (1) Komiti ya Diphethishene le Bonkakarolo ba Setjhaba e lokela ho romela ditlaleho tsa kotara le kotara le tsa selemo le selemo tsa Lekgotla ka ho ya ka molawana wa 136.
- (2) Tlaleho ya kotara le kotara le ya selemo le selemo e tshwanetse ho -
- (a) bolela diketsahalo tsa komiti le nako ya ho araba diphethishene tse fumanweng;
  - (b) kenyelletsa tekolo ya bokgoni ba ho sebetsa hantle ba mokgwa le ditsamaiso tsa diphethishene; mme
  - (c) kenyelletse le tekolo ya setho ka seng sa tshebetso ya Komiti ya Majoro mabapi le diphethishene tse fumanweng le tekanyo ya ditlwaelo.

Karolo ya 5

Komiti ya Melawana (dikarolwana tsa 141 – 148)

141. Ho thehwa ha yona

Ho na le Komiti ya Melawana.

142. Sebopeho sa yona

- (1) Ntle le haebe Lekgotla le tla etsa qeto e nngwe e fapaneng, Komiti ya Melawana e tla botjwa ka -
- (a) batshwari ba kgethuweng ba ditulo ka ho ya ka boemo ba bona -

- (i) Sepikara sa Lekgotla;
  - (ii) Modulasetulo wa Baduladitulo; le
  - (iii) Sephadi se Seholo sa Lekgotla
- (b) Ditho tse ding di lokela ho ba le boemedi ka ho ya ka ditekanyo Komiting ya Melawana ka ho ya ka tekanyo ya tsona Lekgotleng.
- (c) Ho ka kgethwa ditho tseo ho phomotsanwang le tsona bakeng sa baemedi ba mokgatlo bao ho buuwang ka bona molawaneng o monyenyanane wa (1)(b).

143. Modulasetulo

- (1) Sepikara sa Lekgotla ke modulasetulo wa Komiti ya Melawana.
- (2) Ha Sepikara a se teng, Komiti e tla kgetha hara ditho tsa yona ya tla ba Modulasetulo ya tshwereng mokobobo.

144. Mesebetsi le matla

- (1) Komiti ya Melawana e ka –
- (a) hlahisa le ho bopa ditshisinyo tsa leano tse amanang le mosebetsi o kgethehileng wa Lekgotla mabapi le ditsamaiso, mekgwatshebetso, melawana, ditaello le ditlwaello tse amanang le mosebetsi wa Lekgotla;
  - (b) ho beha leihlo le ho hlokomela ho kengwa tshebetso ha leano ditabeng tsohle tseo ho buuweng ka tsona temaneng ya (a);
  - (c) ho etsa dikgothaletso ho Komiti ya Melawana tabeng efe kapa efe e welang hara mesebetsi le matla a komiti eo;
  - (d) beha ditataiso le ho fana ka ditaello mabapi le ntlha efe kapa efe ya leano eo ho buuweng ka yona molawaneng ona;
  - (e) kgetha dikomiti kapa dikomitjana tse tla e thusa ha e phetha efe kapa efe ya mesebetsi ya yona kapa e sebedisa afe kapa afe a matla a yona;
  - (f) kgothaletsa Lekgotleng ho amohelwa ha Melawana le ditaello le ditshisinyo dife kapa dife tsa leano tse amanang le mosebetsi wa Lekgotla; le

- (g) ho phetha mesebetsi efe kapa efe e meng eo e e fuweng ka ho ya ka melao, dipehelo tse ding tsa melawana kapa diqeto tsa Lekgotla.
- (2) Komiti e ka sebetsana le taba e welang tlasa mesebetsi le matla a yona —
- (a) ka boithaopo ba yona; kapa
  - (b) ha e romelwa ho yona ho ya elwa hloko le ho tlaleha ke —
    - (i) Lekgotla; kapa
    - (ii) Sepikara sa Lekgotla.

145. Ho kengwa tshebetsong ha leano

- (1) Mosebetsi wa ho kenya tshebetsong leano le behuweng ke Komiti ya Melawana o matsohong a Sepikara ka ho latela diqeto tsa Komiti ya Melawana le diqeto tsa Lekgotla.
- (2) Sepikara, ka tumellano le Komiti ya Melawana, se ka kgetha sehlopha sa tshebetso ho thusa Sepikara ha se phetha mosebetsi wa sona o boletsweng molawaneng o monyenyanane wa (1).

146. Khoramo

- (1) Komiti ya Melawana e hloka bonyane 50% le nngwe ya ditho tsa yona kapa bao ho phomotsanwang le bona ba boletsweng molawaneng wa 142 (1) ho ba teng hore e tswele pele ka mosebetsi ofe kapa ofe.
- (2) Boholo ba ditho bo tshwanetse ho ba teng hore ho nkuwe qeto tabeng efe kapa efe.

147. Diqeto

- (1) Taba e ka pela Komiti ya Melawana ho etswa qeto ka yona ha ho na le khoramo ka ho ya ka molawana wa 146 mme ho bile le tumellano ka taba eo hara bongata ba ditho tse leng teng.

148. Dikomitjana

- (1) Komiti ya Melawana e ka hloma dikomitjana.
- (2) Ha Komiti ya Melawana e kgetha ditho tsa komitjana, Komiti —
- (a) e ke ke ya sheba feela ho ditho tsa Komiti ya Melawana; mme
  - (b) e ka kgetha molekgotla ofe kapa ofe.

149. Ho thehwa ha yona

Ho tla ba le Komiti ya Mananeo.

150. Sebopeho sa yona

- (1) Komiti ya Mananeo e tla botjwa ka -
  - (a) Sepikara sa Lekgotla;
  - (b) Modulasetulo wa Baduladitulo;
  - (c) Moetapele wa Lekala la Mesebetsi ya Phethahatso kapa moemedi ya tla kgethwa;
  - (d) Sephadi se Seholo sa Lekgotla;
  - (e) palo ya baemedi ba mokgatlo bao Sepikara se ka ba behang ka tumellano le Komiti ya Melawana, ha feela mokgatlo ka mong o tla ba le tokelo ya ho ba le bonyane moemedi ya mong Komiting.

151. Modulasetulo

- (1) Sepikara ke modulasetulo wa Komiti ya Mananeo.
- (2) Ha Sepikara se se teng, Komiti e tshwanela hore, hara ditho tsa yona, e kgethe ya tla ba Modulasetulo ya tshwereng mokobobo ho okamela kopano ya Komiti.

152. Mesebetsi le matla

- (1) Komiti ya Mananeo e tshwanetse: -
  - (a) ho lokisa, mme ha ho hlokeha, nako le nako e fetole lenaneo la selemo la Lekgotla;
  - (b) ho beha leihlo le ho hlokomela ho kengwa tshebetsong ha lenaneo la selemo la Lekgotla;
  - (c) ho kenya tshebetsong melawana e mabapi le ho behwa kapa ho hlophiswa ha mesebetsi ya Lekgotla, le ho sebeta ka dikomiti le dikomitjana tsa Lekgotla;

- (d) ho etsa dikgothaletso ho Komiti ya Melawana tabeng efe kapa efe e welang hara mesebetsi le matla a komiti eo; le
- (e) ho etsa diqeto ka ditaello le ditataiso ho beha ka sehloohong kapa ho busetsa morao mosebetsi ofe kapa ofe wa Lekgotla, empa ha komiti e beha ka sehloohong kapa e busetsa morao mosebetsi ofe kapa ofe wa Lekgotla e tshwanela ho etsa hoo ka therisano le Moetapele wa Lekala la Mesebetsi ya Phethahatso.

153. Khoramo

- (1) Khoramo ya komiti e tla ba 50% mmoho le nngwe ka hodimo ya ditho tsa komiti.

154. Diqeto

- (1) Diqeto tsa Komiti ya Mananeo di etswa ka tumellano.
- (2) Ha ho sa kgonwe ho fihlelwa tumellano tabeng e ka pela Komiti ya Mananeo, qeto ka taba e ka nkuwa, kopanong, kapa qetellong, ke Sephadi se Seholo sa Lekgotla ka tumellano le Sepikara le Moetapele wa Lekala la Mesebetsi ya Phethahatso.
- (3) Ha qeto e ka nkuwa hamorao ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (2), qeto eo e lokelwa ho bolellwa mekgatlo yohle ya dipolotiki ntle le tieho.

*Karolo ya 7
Komiti ya Baduladitulo (dikarolwana tsa 155 – 158)*

155. Ho thehwa ha yona

Ho tla ba le Komiti ya Baduladitulo

156. Sebopeho sa yona

- (1) Komiti ya Baduladitulo e tla botjwa ka –
  - (a) Modulasetulo wa Baduladitulo; le
  - (b) Modulasetulo wa komiti ka nngwe ya Lekgotla kapa setho sa komiti se kgethuweng ke modulasetulo.
- (2) Komiti e ka ikgethela modulasetulo wa komiti ya merero e itseng ho ba setho sa Komiti.

157. Modulasetulo

- (1) Modulasetulo wa Baduladitulo o okamela dikopano tsa Komiti ya Baduladitulo.
- (2) Ha Modulasetulo a se teng, komiti e tshwanela hore, hara ditho tsa yona, e kgethe ya tla ba modulasetulo ya tshwereng mokobobo ho okamela kopano ya Komiti.

158. Mosebetsi le matla

- (1) Komiti ya Baduladitulo e ka etsa dikgothaletso ho Komiti ya Melawana kapa Komiti ya Mananeo mabapi le taba efe kapa efe e amang tlhophiso kapa ho sebetso ha komiti efe kapa efe ya Lekgotla, komitjana kapa foramo e nngwe ya Lekgotla.

*Karolo ya 8
Dikomiti tsa Merero e Itseng (dikarolwana tsa 159 – 161)*

159. Ho thehwa ha yona

- (1) Komiti ya merero e itseng e ka thehwa –
  - (a) ka qeto ya Lekgotla; kapa
  - (b) ka nako ya kgefutso ya Lekgotla bakeng sa matsatsi a fetang a leshome le metso e mene (14), ka Sepikara ka mora ho rerisana le Sephadi se Seholo le sephadi se phahameng sa o mong le o mong wa mekgatlo e meng ya dipolotiki.
- (2) Qeto efe kapa efe ya Sepikara ya ho kgetha komiti ya merero e itseng e lokelwa ho tekwa Lekgotleng tulong ya lona ya ho qala ka mora ho ba qeto eo e nkuwe, ho ya ananelwa ke Lekgotla.
- (3) Komiti ya merero e itseng e ka thehwa feela bakeng sa ho etsa mosebetsi o itseng.
- (4) Qeto ya Lekgotla kapa qeto ya Sepikara ya ho theha komiti ya merero e itseng e tshwanetse –
  - (a) ho bolela mosebetsi o tla fuwa komiti, mme
  - (b) e behe nako e tla nkuwa bakeng sa –
    - (i) ho phetha mehato efe kapa efe ha e etsa mosebetsi oo; le
    - (ii) ho phethwa ha mosebetsi.

- (5) Komiti ya merero e itseng e na le matla ao a boletsweng molawaneng wa 121 feela jwalo ka ho hlalositse sephethong kapa qetong ya ho theha komiti.
- (6) Komiti ya merero e itseng e tla emisa ho ba teng —
  - (a) ha e se e phethile mosebetsi oo e hlongweng bakeng sa ona mme e rometse tlaleho Lekgotleng;
  - (b) ha e ka qhalwa ke Lekgotla pele ho nako; kapa
  - (c) ha e sa phetha mosebetsi ka nako eo e behetsweng yona hore e etse mosebetsi, ha feela komiti eo e tla tsosoloswa hamorao ka qeto ya Sepikara kapa qeto ya Lekgotla.

160. Sebopeho sa yona

- (1) Qeto ya Lekgotla ya ho thehwa ha komiti ya merero e itseng e tshwanetse ho bolela palo ya ditho tse tla kgethwa kapa mabitso a ditho tse kgethuweng.
- (2) Sepikara se kgetha ditho tsa komiti ya merero e itseng ha —
  - (a) qeto ya Lekgotla ya ho theha komiti ya merero e itseng e sa bolele mabitso a ditho tsa komiti; kapa
  - (b) Sepikara se theile komiti ya merero e itseng.
- (3) Sepikara se tshwanetse ho kgetha ditho tsa komiti ya merero e itseng e theilweng ke —
  - (a) Lekgotla, ho eso fete matsatsi a mahlano ka mora ho thehwa ha komiti;
  - (b) Sepikara, ho eso fete matsatsi a leshome ka mora ho thehwa ha komiti.
- (4) Ha se kgetha ditho tsa komiti ya merero e itseng Sepikara se tshwanetse ho rerisana le —
  - (a) Sephadi se Seholo, ha ho kgethwa setho sa mokgatlo o nang le ditulo tse ngata, le
  - (b) sephadi se phahameng sa mokgatlo o mong, ha setho sa mokgatlo oo se kgethwa.

- (5) Mabitso a ditho tse kgethuweng a tshwanetswe ho phatlalatswa Lekgotleng ntle le tieho.

161. Diqeto

- (1) Ntle le haebe qeto ya ho thehwa ha komiti ya merero e itseng e bua ka mokgwa o mong o itseng, taba e ka pela komiti ya merero e itseng ho etswa qeto ka yona ha khoramo ka ho ya ka molawana wa 124 e le teng mme ho na le tumellano hara bongata ba ditho tse leng teng.

Karolo ya 9

Dibopeho tse ding (dikarolwana tsa 162 – 166)

162. Ho thehwa ha tsona

Ho na le Foramo ya Diphadi tsa Mekgatlo e Mengata.

163. Sebopeliso sa yona

- (1) Foramo ya Diphadi e bopilwe ka –
- (a) Sephadi se Seholo sa Lekgotla;
  - (b) Motlatsi wa Sephadi se Seholo wa mokgatlo o nang le ditho tse ngata; le
  - (c) diphadi tse phahameng tsa mekgatlo yohle e meng ya dipolotiki e emetsweng Lekgotleng.
- (2) Sephadi seo ho buuwang ka sona temaneng ya (c) ha se sa kgone ho ba teng kopanong ya Foramo sona se ka kgetha sephadi se leng teng ho kenela kopano eo.

164. Modulasetulo

- (1) Sephadi se Seholo sa Lekgotla ke sona modulasetulo wa Foramo ya Diphadi tsa Mekgatlo e Mengata.
- (2) Ha Sephadi se Seholo sa Lekgotla se se teng, Motlatsi wa Sephadi se Seholo wa mokgatlo o nang le ditho tse ngata o tla etsa mesebetsi ya Sephadi se Seholo.

165. Dikopano

- (1) Sephadi se Seholo sa Lekgotla se ka bitsa kopano ya Foramo ka boithaopo ba sona kapa ha se kotjwa ke ditho tse ding tsa Foramo, empa se lokela ho bitsa kopano ha se kotjwa hore se etse jwalo ke Sepikara.

- (2) Foramo e kopana disesheneng tse kwetsweng ntle le ha ho ka etswa qeto ka mokgwa o fapaneng.

166. Mesebetsi le matla

- (1) Foramo ya Diphadi tsa Mekgatlo e Mengata e sebetsa jwalo ka foramo —
- (a) ya ditherisano le dikgokahano tsa ditaba tseo diphadi di nang le boikarabelo ba tsona; le
  - (b) eo Sepikara se ka iteanyang le yona ha ho tshwaneleha.

Karolo ya 10

Dipehelo tse lokelwang ho latelwa (karolwana ya 167)

167. Dipehelo tse Lokelwang ho Latelwa ke Dikomiti tsohle

- (1) Dikomiti tsohle tsa Lekgotla di tla etsa mesebetsi e kgethehileng jwalo ka ho laetswe ka Dipehelo tse Lokelwang ho Latelwa tse tshwanetsweng ho balwa mme di sebediswe mmoho le matla ao ho fanweng ka ona ka ho ya ka molawana wa 121.

Karolo ya 11

Dibili le ditaba tse ding tse tswang mekgeng ya Naha kapa Diprovence bakeng sa ho ya fumana qeto ya Lekgotla (karolwana ya 168)

168. Ho romelwa ha ditaba ho tswa Palamenteng kapa Lekgotleng la Ketsamelao la Provense

- (1) Ha Bili kapa taba efe kapa efe e amang mmuso wa selehae e hlahiswa kapa e tekwa palamenteng kapa lekgotleng la ketsamelao la provense, Mongodi wa Lekgotla o tshwanetse hore ka potlako a fane ka dintlha tsa Bili le ditokomane dife kapa dife tse tsamayang le yona ho Sepikara sa Lekgotla.
- (2) Sepikara sa Lekgotla se tshwanela ho romela Bili kapa taba mmoho le ditokomane tse tsamayang le yona komiting e tshwanetseng ha se nahana hore taba eo ke ya bohlokwa ho Toropo mme e lokelwa ho elwa hloko ke Komiti ho fumana maikutlo a yona.
- (3) Mongodi wa Lekgotla o tshwanetse ho etsa hore dikhopi di fumanehe ha di kotjwa ke molekgotla ofe kapa ofe.

- (4) Setho sa Komiti ya Majoro se tshwanetseng se tla mengwa hore se hlahise maikutlo a Lekala la Phethahatso ka Bili ekasitana le morero wa ho kenya tshebetsong le ho tshehetsa ka ditjhelete.
- (5) Ho tshwanetswe hore ho etswe ditlhophiso bakeng sa dikopano tsa setjhaba tsa naha le/kapa tsa provense ke dikomiti tse tshwanetseng tsa Lekgotla.
- (6) Komiti eo Bili kapa taba e rometsweng ho yona tlasa molawana ona, e tshwanetse ho tlalehela Lekgotla ho eso fete nako e tla behwa ke Sepikara sa Lekgotla thomelong eo, mme e kgothaletse tlalehong ya yona hore na Lekgotla le lokela ho nka mohato wa semmuso wa ho –
- (a) tshehetsa Bili kapa taba;
  - (b) tshehetsa Bili le diphetoho kapa ho hong ho fapaneng le taba;
  - (c) se tshehetse Bili kapa taba; mme
  - (d) e laele molekgotla ya tshwanetseng ho emela mohato wa Toropo ditherisanong tse mabapi le bili kapa taba ho SALGA.
- (7) Tlaleho ya komiti ka Bili kapa taba e tshwanetse –
- (a) ho fana ka kakaretso ya tshebetso ya komiti eo ho yona ho ileng ha buisanwa ka Bili kapa taba;
  - (b) ho fana ka kakaretso ya seabo sa Lekgotla la Phethahatso, setjhaba le bagkhatema ba ka sehloohong;
  - (c) ho sebetsana ka dikarolo tse arohaneng ka leano le dintlha tsa Bili kapa taba;
  - (d) ho fana ka tlhaloso ya boemo ba komiti mabapi le Bili kapa taba;
  - (e) ho hlalosa ka kakaretso diphetoho dife kapa dife kapa ho hong ho fapaneng ho sisingwang ke komiti ka Bili kapa taba; le
  - (f) mabapi le ho se dumellane komiting, ho bontshwe ho ikobela le ho sebedisa ditlhoko tsa molawana wa 138.
- (8) Sepikara sa Lekgotla se tshwanetse ho romela ho SALGA geto ya Lekgotla le tlaleho ya Komiti tabeng eo ka potlako ka ho ya ka moo ho ka kgonahalang.

- (9) Molekgotla ya kgethuweng o tshwanetse ho tlalehela Lekgotla kapa komiti ka qeto ya ditherisano tse bileng ho SALGA kopanong a latelang ya Lekgotla kapa komiti ka mora kopano ya SALGA mabapi le Bili kapa taba.

Karolo ya 12

Mongodi wa Lekgotla le Direkoto tsa Lekgotla (dikarolwana tsa 169 – 173)

169. Mesebetsi ya Mongodi wa Lekgotla

- (1) Ka hodima mesebetsi e boletsweng melawaneng ena, Mongodi wa Lekgotla o na le boikarabelo ba taolo ya ditaba tsohle tse amanang le mosebetsi wa Lekgotla, ka ho latela taelo ya Sepikara sa Lekgotla kapa Lekgotla.

170. Metsotso ya Ditsamaiso

- (1) Metsotso ya ditsamaiso e nkuweng ke Mongodi wa Lekgotla, ka mora ho ba e lekolwe ke Sepikara sa Lekgotla, e tshwanetswe ho fuwa molekgotla e mong le e mong.

171. Dijenale tsa Lekgotla

- (1) Metsotso ya ditsamaiso, e saennweng ke Sepikara sa Lekgotla, e bopa Jenale ya Lekgotla.

172. Lenanetaba

- (1) Mongodi wa Lekgotla o tshwanetse ho ngola lenanetaba bakeng sa kopano e nngwe le e nngwe ya Lekgotla a le romele, ka khopi ya pampiri kapa ya elektroniki, ho molekgotla e mong le e mong bonyane dihoreng tse mashome a mane le metso e robedi (48) pele ho kopano.
- (2) Sepikara sa Lekgotla se ka re, nqeng tse ding, sa dumella Mongodi wa Lekgotla ho fana ka lenanetaba kapa dintho tse ikgethang tse ho lenanetaba nako e ka tlase ho dihora tse mashome a mane le metso e robedi (48) pele ho kopano.

173. Tlhokomelo ya dipampiri

- (1) Mongodi wa Lekgotla o tshwanetse ho hlokomela direkoto tsohle, dikgatiso tse mamelwang le tse bonwang le dipampiri tsa Lekgotla.
- (2) Direkoto, dikgatiso tse mamelwang le tse bonwang kapa dipampiri tsa Lekgotla ha di a tshwanelwa ho tswa mabaleng a Lekgotla ntle le tumello ya Sepikara sa Lekgotla.

KGAOLO YA 4
LEKALA LA PHETHAHATSO LA LEKGOTLA (dikarolwana tsa
174 – 180)

174. Ho kgethwa le ho Qhalwa ha Lekala la Phethahatso la Lekgotla

- (1) Ha Majoro wa Phethahatso a kgetha kapa a tebela Ditho tsa Komiti ya Majoro le Moetapele wa Lekala la Mesebetsi ya Phethahatso, yena o tshwanetse ho tsebisa Sepikara sa Lekgotla ka ho se ngolla ho eso fete matsatsi a supileng (7).

175. Moetapele wa Lekala la Mesebetsi ya Phethahatso

- (1) Moetapele wa Lekala la Mesebetsi ya Phethahatso o na le boikarabelo ba ho tsamaisa ditaba tse kopanang tse pakeng tsa Lekala la Phethahatso le Lekala la Ketsamelao la Lekgotla.

176. Puo ya Majoro wa Phethahatso

- (1) Majoro wa Phethahatso o tshwanetse hore, hang ka kotara, a fane ka puo ka Lekgotleng e leng e tshwanetsweng ho ngangisanwa ka yona ka ho ya ka molawana wa 47.
- (2) Tekanyetso ya nako e fuwang mekgatlo ya dipolotiki mabapi le puo ya Majoro wa Phethahatso e tshwanetse ho ba ka ho ya ka ho leng Sehlomathisong sa B mona.

177. Mesebetsi ya Ditho tsa Komiti ya Majoro Lekaleng la Ketsamelao

- (1) Setho se seng le se seng sa Komiti ya Majoro se lokela ho romela ho Lekala la Ketsamelao –
  - (a) ditlaleho tsa kotara le kotara tsa tshebetso ya mafapha le Ditheo tsa Masepala (MoEs) ho eso fete matsatsi a 30 ho tloha mafelong a kotara. Ditlaleho tsa kotara le kotara di tshwanetse ho kenyelletsa -
    - (i) karolo e bontshang ka nomoro ya woto (ka tatellano ya dinomoro) tlaleho ya kgatelopele ya mesebetsi e rerilweng le ditshebeletso tseo ho fanweng ka tsona wotong eo, mme moo ho tshwanetseng le meralo e theilweng baahing eo lefapha/Setheo sa Masepala se lokelang ho fana ka yona;
    - (ii) karolo e bontshang ka lebatowa, tlaleho ya kgatelopele ya mananeo ohle a CAPEX (tjhelete e sebediswang ke mokgatlo ho fumana thepa e sa sutheng e jwalo ka mobu, meaho le

- disebediswa) le phano e ntjha ya ditshebeletso eo Woto e sa kgoneng ho e hlwaya;
- (iii) ditlhahiso tsohle tsa baahi tshebetsong tsa bonkakarolo, tse fumanweng kotareng e fetileng le karabo ya lefapha/Setheo sa Masepala tlhahisong ka nngwe;
- (iv) tlaleho ya kgatelopele ya kotara ya hlooho ya lefapha/Setheo sa Masepala; le
- (v) hlophollo ya diketsahalo tsohle tsa ho hloleha ho fana ka ditshebeletso tse tlalehuweng mme tsa ngolwa kotareng, ka mofuta, palo ya tse salletseng morao mafelong a kotara, le palohare ya nako e nkuweng ho kwala ketsahalo tseo tsa ho hloleha.
- (b) Ditlaleho tsa selemo le selemo tsa tshebetso tsa mafapha le Ditheo tsa Masepala, ho eso fete matsatsi a mashome a tsheletseng (60) ho tloha mafelong a selemo sa ditjhelete. Ditlaleho tsa selemo le selemo di tshwanetse ho kenyelletsa -
- (i) karolo e bontshang ka nomoro ya woto (ka tatellano ya dinomoro) kgetelopele ya ho kenya tshebetsong ditshebeletso tseo ho fanweng ka tsona wotong eo, SDBIP ho kenyelletswa le dithakete le ditshupo;
- (ii) karolo e bontshang ka lebatowa, tlaleho ya mananeo ohle a CAPEX le phano e ntjha ya ditshebeletso eo Woto e sa kgoneng ho e hlwaya;
- (iii) ditlhahiso tsohle tsa baahi tshebetsong tsa bonkakarolo, tse fumanweng hara selemo sa ditjhelete le karabo ya lefapha/Setheo sa Masepala tlhahisong ka nngwe;
- (iv) tlaleho ya selemo ya SDBIP ya hlooho ya lefapha/Setheo sa Masepala; le
- (v) hlophollo ya diketsahalo tsohle tsa ho hloleha ho fana ka ditshebeletso tse tlalehuweng mme tsa ngolwa fatshe selemong sa ditjhelete, ka mofuta, palo ya tse salletseng morao mafelong a selemo sa ditjhelete le palohare ya nako e nkuweng ho kwala ketsahalo eo ya ho hloleha.
- (c) tlaleho efe kapa efe e nngwe e tla kotjwa ke Lekgotla kapa Komiti ya Lekgotla, ntle le ha ho ka bolelwa ka tsela e itseng ke Komiti.

- (d) sehlopha sa ditokomane tsa thero di lokela ho tsamaya le ditekanyetso tsa ditjhelete tsa selemo, mme di tshwanetse ho kenyelletsa –
- (i) karolo e bontshang ka nomoro ya woto (ka tatellano ya dinomoro) tlaleho ya kgatelopele ya mesebetsi e rerilweng le ditshebeletso tseo ho fanweng ka tsona wotong eo, mme moo ho tshwanetseng le meralo e theilweng baahing eo lefapha/Setheo sa Masepala se lokelang ho fana ka yona;
  - (ii) karolo e bontshang ka lebatowa, tlaleho ya mananeo ohle a CAPEX le phano e ntjha ya ditshebeletso eo Woto e sa kgoneng ho e hlwaya; le
  - (iii) ditlhahiso tsohle tsa baahi tshebetsong tsa bonkakarolo tse fumanweng hara saekele ya selemo le karabo ya lefapha/Setheo sa Masepala tlhahisong ka nngwe;
- (2) Setho se seng le se seng sa Komiti ya Majoro se tshwanetse ho etsa bonnete ba hore ho fanwa ka karabo ya potso e nngwe le e nngwe eo se e botswang ke Lekgotla, molekgotla kapa komiti.
- (3) Ha Lekala la Ketsamelao kapa efe kapa efe ya dikomiti tsa lona e tlisa taba ho Setho sa Komiti ya Majoro, sona se lokela ho romela karabo ho Lekala la Ketsamelao kapa komiti ho eso fete nako e behuweng, haeba ho hlokeha karabo.
- (4) Kamohelo ya dikarabo e lokelwa ho kgonwa ho salwa morao ke Komiti ya Tebelo e tshwanetseng mme di latellwe ka ngollano e tla romelwa ho Setho se tshwanetseng sa Komiti ya Majoro ha karabo e sa fumanwa nakong eo e behuweng le/kapa haeba ho hlokeha lesedi le leng le eketsehileng.
- (5) Komiti ya tebelo e tshwanelehileng e tla tlalehela Lekgotla ka sephetho ka ho ya ka melawana e menyenyane ya (3) le (4) mona ka hodimo.

178. Karabo ya dipotso dikopanong tsa Komiti

- (1) Ditlamo tsa Lekala la Phethahatso/tsamaiso tsa ho mamela le ho araba dipotso dikopanong tsa Komiti di lokela ho tsamaisana le ditataiso tse ananetsweng tsa Lekgotla tsa ho ba teng ha Lekala la Phethahatso/tsamaiso dikopanong tsa Komiti ya Karolwana ya 79.
- (2) Ha Setho sa Komiti ya Majoro se hloleha ho kenela kopano ya komiti kapa ho araba dipotso kopanong ya Komiti, Setho seo sa Komiti ya Majoro se tshwanetswe ho tlalehwa ho Moetapele wa Lekala la Mesebetsi ya Phethahatso le Majoro wa Phethahatso ke Modulasetulo wa Komiti.

- (3) Modulasetulo o tshwanetse ho tsebisa Modulasetulo wa Baduladitulo, Spikara sa Lekgotla le Sephadi se Seholo sa Lekgotla ka ditlolo tseo tsa Setho sa Komiti ya Majoro.
- (4) Majoro wa Phethahatso o tshwanetse ho tlalehela kopano e latelang ya Lekgotla ka mehato e nkuweng le qeto ya hoo.

179. Ditaba tse amang Ditho tsa Komiti ya Majoro

- (1) Ha Lekala la Ketsamelao kapa efe kapa efe ya Dikomiti tsa lona e tlisa taba ho Setho sa Komiti ya Majoro, e tshwanetse ho bolela –
  - (a) hore na e tla hloka karabo kapa tjhe ho tswa ho Setho sa Komiti ya Majoro; le
  - (b) hore, moo ho hlokehang karabo, hoo ho etswe ho eso fete matsatsi a mashome a mararo (30), ntle le haebe ho boletswe ka tsela e nngwe ke komiti.
- (2) Mongodi wa Lekgotla o tshwanetse ho romela qeto efe kapa efe e amang Setho sa Komiti ya Majoro ho Moetapele wa Mesebetsi ya Phethahatso ho eso fete matsatsi a supileng (7) pele ho kopano ya Lekgotla.

180. Tlaleho ya ho Kengwa Tshebetsong ha Diqeto tsa Lekgotla

- (1) Majoro wa Phethahatso o tshwanetse ho tlaleha kotara e nngwe le e nngwe ka ho kengwa tshebetsong ha diqeto tsohle tsa Lekgotla.
- (2) Lenanetaba la kopano ya Lekgotla le tshwanetse ho kenyelletsa tlaleho e bontshang boemo ba ho kengwa tshebetsong ha qeto ka nngwe ya Lekgotla e eso ka e tlalehwa hore e phethilwe shejulung ena.
- (3) Ka kgothaleto ya komiti, Lekgotla le ka phatlalatsa mehato e tshwanetseng e lokelwang ho nkuwa ke Majoro wa Phethahatso ha ho ntse ho na le diketsahalo tsa ho hloleha ho kenya tshebetsong diqeto tsa Lekgotla.
- (4) Majoro wa Phethahatso o tshwanetse ho tlalehela kopano e latelang ya Lekgotla ka mehato e nkuweng le qeto ya hoo.
- (5) Lekgotla le na le tokelo ya ho fana ka phatlalatsa ya makgaolakang ya hore ke mehato efe e meng e lokelwang ho nkuwa, haebe mehato e nkuweng tlasa molawana o monyenyanane wa (2) mona ka hodimo e bonahala e sa sebetse.

KGAOLO YA 5
TSHEBETSO YA HO ETSWA HA MOLAWANA WA MASEPALA (dikarolwana tsa 181 – 193)

Karolo ya 1
Tlhahiso ya melawana ya bomasepala (dikarolwana tsa 181 – 183)

181. Mefuta ya Melawana ya Bomasepala

- (1) Meralo ya melawana ya bomasepala e ka hlahiswa jwalo ka-
  - (a) moralo wa molawana wa masepala wa Phethahatso – o hlahiswang ke Setho sa Komiti ya Majoro;
  - (b) moralo wa molawana wa masepala wa komiti – o sibollwang le ho hlahiswa ka Komiti ya Karolo ya 79;
  - (c) moralo wa molawana wa masepala o sibollwang ke molekgotla – o sibollwang ke molekgotla ya mong.

182. Mareo

- (1) Meralo yohle ya melao ya masepala e tekwang ka Lekgotleng e lokelwa ho ralwa ka puo e bonolo, mme e sebedise puo e hloakang tsebo e ikgethang feela ka ho ya ka moo ho ka kgonahalang.

183. Memorandamo wa moralo wa Molawana wa Masepala

- (1) Moralo ka mong wa molawana wa masepala o tla hlahiswa mmoho le memorandamo o ralwe ka puo e bonolo, e hlakileng hape e sa hloakang tsebo e ikgethang, ka ho ya ka moo ho ka kgonahalang mme o bolele ho latelang -
  - (a) sepheo sa moralo wa molawana wa masepala o sisingwang;
  - (b) mabaka a moralo wa molawana wa masepala o sisingwang;
  - (c) mabaka bakeng sa, le ditlamorao tse ka bang teng tsa moralo wa molawana wa masepala polelong ya qeto ya kahisano le moruo ka ho ela hloko Kgaolo ya 2 ya Molaotheo ho “Bili ya Ditokelo” moo ho tshwanetseng;
  - (d) ho tsamaisana le Molaotheo, melao e sebetsang le maano a Lekgotla;

- (e) tokomane e kgutshwane e hlahosang mosebetsi o tla etswa tikoloho moo ho hlokehang;
- (f) ditlamorao tsa ditjhelete tsa moralo wa molawana wa masepala ekasitana le ditlamorao bakeng sa Baahi;
- (g) tlhaloso ya mehato e tla nkuwa ho ntshetsa pele bonkakaro ba setjhaba tlhahisong ya moralo wa molawana wa masepala.

Karolo ya 2

Mehato ya pele ho Tlhahiso (dikarolwana tsa 184 – 187)

184. Moralo wa melawana ya masepala ya Phethahatso

- (1) Ka potlako ka ho ya ka moo ho ka kgonahalang ka mora ho ba Lekala la Phethahatso le ananele ho kengwa ha moralo wa molawana wa masepala wa Lekala la Phethahatso, Moetapele wa Lekala la Mosebetsi ya Phethahatso o tshwanetse –
  - (a) ho fana ka tsebiso ya semmuso ho Sepikara.
  - (b) ho neha Sepikara khopi ya moralo wa molawana wa masepala o sisingwang mmoho le memorandamo wa ona.

185. Moralo wa melawana ya masepala ya Komiti

- (1) Komiti e ka hlahisa moralo wa molawana wa masepala ka Lekgotleng, ka Komiti ya Mananeo.
- (2) Sepikara se tshwanetse ho kenya tshisinyo ya komiti ho lenanetaba la Lekgotla bakeng sa ho ya etsa qeto.

186. Meralo wa melawana ya masepala e sibollotsweng ke Molekgotla

- (1) Molekgotla ya batlang ho hlahisa moralo wa molawana wa masepala o tshwanetse ho teka ditshisinyo bakeng sa molawana oo wa masepala hore o elwe hloko pele ke Komiti ya Melawana
- (2) Sepikara se tshwanetse ho teka ditshisinyo tsa Molekgotla ho lenanetaba la Komiti ya Melawana bakeng sa ho elwa hloko.

- (3) Ha ho ka etsahala hore Komiti ya Melawana e tshehetse ditshisinyo tsa Molekgotla, Komiti ya Melawana e tshwanetse ho romela tlaleho ya yona ho Komiti ya Mananeo mme dipehelo tsa molawana wa 188 di tshwanetse ho sebetsa.

187. Qeto ya ho etsa moralo wa molawana wa masepala le ho romelwa ha ona

- (1) Komiti ya Mananeo e tshwanetse ho romela moralo wa molawana wa masepala Lekgotleng ho ya hlahiswa.
- (2) Lekgotla le tshwanetse ho fetisa qeto e phatlalatsang maikemisetso a lona a ho etsa moralo wa molawana wa masepala ka ho ya ka Molao wa Ho Fumana Mabaka bakeng sa Ditaba tsa Mebuso ya Selehae ya Gauteng, Molao 10 wa 1998.
- (3) Lekgotla le tshwanetse ho romela moralo wa molawana wa masepala ho Komiti/Dikomiti tse tshwanetseng tsa Karolo ya 79 bakeng sa ho ya elwa hloko.
- (4) Ditshwaelo tsohle le ditlhaliso tsohle tse fumanweng ho tswa baahing di lokelwa ho romelwa ho komiti e tshwanetseng bakeng sa ho ya elwa hloko pele e ka phethela ka kelo hloko ya yona ya moralo wa molawana wa masepala.
- (5) Nqeng tseo moralo wa molawana wa masepala o amang mosebetsi wa dikomiti tse fetang e le nngwe, dikomiti tseo di tshwanetse ho bolela ka ho ya ka ho rometsweng ke Lekgotla.

Karolo ya 3

Tshwaelo ya Setjhaba le Tsebiso (karolo ya 188)

188. Tshwaelo ya setjhaba le tsebiso

- (1) Ka mora ho ba Lekgotla le fetise sephetho se phatlalatsang maikemisetso a lona a ho etsa moralo wa molawana wa masepala, le tshwanetse ho tsebisa ka maikemisetso a lona a ho etsa hona ka tsebiso Lesedinyaneng la Provense le ho e nngwe kapa tse ding tsa dikoranta tse fumanehang tikolohong ya Masepala wa Toropohadi ya Ekurhuleni.
- (2) Tsebiso eo ho yona ditshwaelo tsa setjhaba di mengwang mabapi le moralo wa molawana wa masepala o sisingwang e tshwanetse ho bolela hore –
  - (a) ho mengwa ditshwaelo;

- (b) ke eng seo moralo wa molawana o buang ka sona, ka mokgwa o akaretsang;
  - (c) ke mang, hape ke ateseng efe moo dipotso di ka lebiswang teng;
  - (d) ke sebakeng sefe moo dikhopi tsa molawana wa masepala di ka fumanwang ho sona le hore ke hokae moo molawana wa masepala o ka hlahlojwang ho sona; le
  - (e) nako eo ka yona ditshwaelo di ka etsuwang (e ke keng ya ba ka tlase ho kgwedi) le sebaka seo ditshwaelo ka moralo wa molawana wa masepala di ka iswang teng.
- (3) Komiti e tshwanetse ho iteanya le dihlopha tse nang le kgahleho tse tshwanetseng e be e ela hloko ditshwaelo le dikahare tsa ditherisano pele moralo wa molawana wa masepala o ka etswa.
- (4) Ha Lekgotla le so ka le etsa moralo wa molawana wa masepala selemong se le seng sa phatlalatso eo ho buuwang ka yona molawaneng o monyenyanane wa (1) mona ka hodimo, moralo wa molawana wa masepala o ke ke wa etswa ntle le haeba ho ka phetwa mokgwa wa phatlalatso ya maikemisetso hape.

Karolo ya 4

Kelo hloko ka Dikomiti le Lekgotla (dikarolwana tsa 189 – 193)

189. Kelo hloko ya moralo wa molawana wa masepala ke Dikomiti

- (1) Modulasetulo wa Komiti o tshwanetse ho romela moralo wa molawana wa masepala o sisingwang mmoho le dipampiri dife kapa dife tse tsamayang le ona ka ho ya ka melawana ya masepala ya molawana wa 185, ho Setho sa Komiti ya Majoro (MMC) se tshwanetseng ka kopo ya hore se romele Komiting maikutlo a Lekala la Phethahatso, ho kengwa tshebetsong le moralo wa tshehetso ya ditjhelete ya Lekala la Phethahatso moralo wa molawana wa masepala o sisingwang.
- (2) Modulasetulo wa Komiti o tshwanetse ho mema Setho sa Komiti ya Majoro se tshwanetseng ka ho se ngolla hore se tle Komiting ho tla hlahisa maikutlo a Lekala la Phethahatso, ho kengwa tshebetsong le moralo wa tshehetso ya ditjhelete wa Lekala la Phethahatso ho moralo wa molawana wa masepala o sisingwang ka ho ya ka molawana wa masepala wa molawana wa 184.
- (3) Komiti eo moralo wa molawana wa masepala o rometsweng ho yona, e tla ba le matla mabapi le moralo wa molawana wa masepala mme e tla latela

mekgwatshebetso ya ho rerisana le setjhaba e behuweng bakeng sa Dikomiti melawaneng, ntle le ha Lekgotla le ka etsa qeto ya ho etsa ka tsela e nngwe.

- (4) Komiti e tla ela hloko mme e buisane ka moralo wa molawana wa masepala.
- (5) Komiti e tshwanetse ho mema ditshwaelo tsa setjhaba mme e meme le bakgathatema ho tla dikopanong tsa Komiti le ho etsa ditlhahiso ka moralo wa molawana wa masepala.
- (6) Komiti e ka sebedisa boikgethelo ba yona ya etsa qeto ya ho tshwara dikopano tsa setjhaba mabapi le moralo wa molawana wa masepala.
- (7) Komiti e tshwanetse ho hlopholla ditlhahiso tse entsweng ka molomo le tse ngotsweng tse mabapi le moralo wa molawana wa masepala.
- (8) Komiti e ka fetola moralo wa molawana wa masepala.
- (9) Komiti e ka romela moralo wa molawana wa masepala o fetotsweng lekaleng le tshwanetseng ho ya fumana ditshwaelo.

190. Tlaleho ya Komiti ka moralo wa molawana wa masepala o rometsweng

- (1) Komiti eo moralo wa molawana wa masepala o rometsweng ho yona e tshwanetse ho tlalehela Lekgotla ha e phethela ka mosebetsi wa yona wa moralo wa molawana wa masepala o rometsweng ho yona.
- (2) Komiti e tshwanetse ho teka ka Lekgotleng tlaleho ya yona le moralo wa molawana wa masepala o sisingwang oo ho dumellanweng ka ona.
- (3) Tlalehong ya yona, Komiti ka hodima ditlhoko tsa molawana wa 138(6) e tshwanetse –
  - (a) ho bolela hore na e kgothaletsa Lekgotleng ho ananelwa ha moralo wa molawana wa masepala o sisingwang le, kapa ntle le diphetolo, moralo o motjha wa moralo wa molawana wa masepala kapa e hanyetsana le moralo wa molawana wa masepala.
  - (b) hore ha ho ka etseha ho sisingwe diphetoho, e bolele phetolo ka nngwe eo e dumellaneng ka yona le phetolo ka nngwe e ileng ya elwa hloko mme ya hanelwa ke yona mmoho le mabaka a hoo.
  - (c) haeba ha se tlaleho eo ho dumellanweng ka yona –

- (i) ho bolelwe hore ke dintlha dife tseo ho sa dumellanwang ka tsona; mme
  - (ii) ho hlahiswe maikutlo a ba etsang sehlotshwana ba leng komiting.
- (4) Komite e ka boela ya tlaleha ka taba efe kapa efe e hlahellang ho tswa ditherisanong tse mabapi le moralo wa molawana wa masepala o sisintsweng empa tse sa amaneng hantlentle le moralo wa molawana wa masepala.

191. Ho hulwa ha molawana wa masepala

- (1) Ke komiti feela, eo moralo wa molawana wa masepala o rometsweng ho yona, e ka kgothaletsang ho hulwa ha moralo wa molawana wa masepala Lekgotleng.

192. Kelo hloko ya moralo wa molawana wa masepala ke Lekgotla

- (1) Qeto le ho vouta ka tlaleho ya komiti le moralo wa molawana wa masepala o kgothaletswang ke ntho e tshwanetseng ho etsahala ka ho ya ka dipheho tsa Kgaolo ya 2, melawana ya 73 – 78 ka hore moralo wa molawana wa masepala o ka fetiswa feela ka tshehetso ya voutu ya bongata ba ditho tsa Lekgotla.

193. Phatlalatso ya molawana wa masepala

- (1) Molawana wa masepala o ananetsweng ke Lekgotla o tshwanetse ho phatlalatswa Lesedinyaneng la Provense ke Lekala la Phethahatso, mme ho bolelwe ho kena tshebetsong ha molawana wa masepala kapa ho bolelwe letsatsi le leng la ho tla kena tshebetsong ha molawana wa masepala.

KGAOLO YA 6

MEKGWA YA BOITSHWARO, MENYETLA LE NYEDISO (dikarolwana tsa 194 – 201)

194. Thomo ya Lekala la Ketsamelao

- (1) Dipheho tsa -
  - (a) Karolo ya 161 ya Molao 108, 1996 (Molaotheo);
  - (b) Karolwana ya 28 ya Molao 117, 1998 (Molao wa Dibopeho tsa Masepala);

- (c) Molao 1 wa 2002 (Gauteng: Molao wa Ditokelo tse Ikgethang le Tshireletso ya Balekgotla); le
- (d) Shejulu ya 1 ya Molao wa 32, 2000 (Khoutu ya Boitshwaro – Molao wa Mekgwatshebetso ya Bomasepala), e lokela ho bolela le ho tataisa manollo le tshebediso ya melawana e Kgaolong ena.

Karolo ya 1
Menyetla le nyediso (dikarolwana tsa 195 – 199)

195. Mokgwa wa boitshwaro wa Lekgotla

- (1) Lekgotla le tshwanetse ho tsamaisa mosebetsi wa lona ka tsela e tla etsa bonnete ba hore e ba setheo se lokolohileng hape se ikemetseng, se kgonang ho phethahatsa seabo sa lona sa ho emela setjhaba. Bakeng sa ho etsa hona, Lekgotla le ditho tsohle tsa lona ba tshwanela ho sebetsa ka tsela e nang le boitshwaro mme ba sireletse matla, menyetla le ditshireletso tsa Lekgotla.

196. Tokelo e ikgethang ya Lekgotla

- (1) Ditokelo tse ikgethang tsa ditho tsa Lekgotla la masepala di kenyelletsa –
  - (a) tokelo ya ho ba le bolokolohi ba puo ka Lekgotleng le ho efe kapa efe ya dikomiti tsa lona e leng tseo di di nehwang ke Karolwana ya 1 ya Molao wa Ditokelo tse Ikgethang le Tshireletso ya Balekgotla ba Gauteng, 2002;
  - (b) tshireletso kgahlanong le ho ba molato bakeng tsa tsamaiso tsa kahisano kapa bonokwane, ho tshwarwa, ho kwallwa kapa ditshenyehelo tse fihlang boholong bo behwang ke Molao wa Ditokelo tse Ikgethang le Tshireletso ya Balekgotla ba Gauteng; le
  - (c) ditokelo dife kapa dife tse ding tse ikgethang le tshireletso e behwang ke Molaotheo le Molao wa Dibopeho tsa Bomasepala.

197. Nyediso ya Lekgotla

- (1) Nyediso ya Lekgotla ke boitshwaro bo nang le kgonahalo kapa boo hantlentle bo sitisanang ka tsela e sa nepahalang le bokgoni ba Lekgotla, dikomiti tsa lona kapa dife kapa dife tsa ditho tsa lona ha di phetha mesebetsi ya tsona.

- (2) Tlolo ya tokelo e ikgethang ke nyediso ya Lekgotla.
- (3) Setho se hlolehang ka boomo kapa se hana ho ikobela molawana ofe kapa ofe, taelo kapa qeto ya Lekgotla se ka fumanwa se na le molato wa nyediso.
- (4) Nyediso e kenyelletsa hona, empa ha e felle moo –
  - (a) ho hloleha ho ba teng dikopanong tsa Lekgotla kapa Komite ya lona, ho kenyelletswa le ha o laetswe hore o etse jwalo;
  - (b) ho hloleha ho tlaleha Lekgotleng kapa e nngwe ya Dikomite tsa lona ha ho hlokeha hore o etse jwalo;
  - (c) ho fana ka bopaki ba mashano Lekgotleng kapa efe kapa efe ya Dikomite tsa lona o tseba hore hoo ke mashano;
  - (d) ho hlohleletsa motho e mong hore a se ke a fana ka bopaki Lekgotleng kapa ho efe kapa efe ya dikomite tsa lona;
  - (e) ho etsa ditshwaelo tse sa lokang le dipolelo tsa mashanao ha o bua ka Lekgotleng kapa ho efe kapa efe ya dikomite tsa lona;
  - (f) tlolo ya melawana, ho kenyelletsa le tlolo ya khoutu ya boitshwaro;
  - (g) ho hana ho mamela qeto ya Sepikara sa Lekgotla, taelo le/kapa qeto ya Lekgotla; le
  - (h) ho etsa ka boomo le/kapa ka bohlaswa o fana ka tlhahisoleseding eo o tsebang hantle hore ke e sa nepahalang hape e kgelosang Lekgotleng le efe kapa efe ya Dikomite tsa lona.

198. Ho hlahisa taba ya tokelo e ikgethang kapa nyediso

- (1) Molekgotla ya batlang ho hlahisa tlolo e bonwang ya tokelo e ikgethang kapa nyediso o tshwanetse ho e tlaleha ho Sepikara, ka ho se ngolla, ntle le tieho.
- (2) Haeba ka ho ya ka maikutlo a Sepikara monyenyesiti oo wa tlolo ya tokelo e ikgethang kapa nyediso e hlahiseditswe bopaki bo lekaneng mme hoo ho ka ama tulo ya Lekgotla, Sepikara se ka –
  - (a) etsa qeto ya ka potlako tabeng eo e be se e phatlalatsa Lekgotleng; kapa

- (b) sa neha molekgotla, ya hlahisitseng taba eo ya tokelo e ikgethang kapa nyediso, monyetla ka nako ya tulo ya lekgotla ho etsa tshisinyo e potlakileng e etswang ntle le tsebiso ka ho ya ka molawana wa 86.
- (3) Ha monyenetsi oo wa tlolo ya tokelo e ikgethang o sa ame ka ho otloloha tulo ya Lekgotla nakong e haufinyane e tlang, Sepikara se lokela ho romela taba eo ho Komiti ya Boitshwaro le Botshepehi mme a tsebise Lekgotla ka mokgwa o tshwanetseng, e ka ba ka potlako kapa ha se ka fumana nako e se kgale.
- (4) Ha komiti e se e qetile ka ditsamaiso tsa yona mabapi le taba eo, yona e lokela ho teka tlaleho ya diphumano tsa yona le dikgothaletso hore di elwe hloko le ho etsa qeto ke Lekgotla.

199. Ho botjwa ha monyenetsi

- (1) Monyenetsi wa nyediso o lokelwa ho boptjwa ka ho hlaka ka ho ya ka moo ho ka kgonahalang, mme o fane ka ho latelang empa o sa felle moo –
- (a) lebitso la molekgotla ya hlahisang monyenetsi;
- (b) lebitso la molekgotla eo ho etsuwang monyenetsi wa nyediso kgahlanong le yena;
- (c) mofuta wa nyediso; le
- (d) molawana o itseng oo monyenetsi o thehilweng hodima ona.

Karolo ya 2

Ditsamaiso tsa Komiti ya Mokgwa wa Boitshwaro (dikarolwana tsa 200 – 201)

200. Tlaleho ya Komiti ya Mekgwa ya Boitshwaro

- (1) Ha komiti e se e qetile ka ditsamaiso tsa yona mabapi le taba eo, yona e lokela ho teka tlaleho ya diphumano tsa yona le dikgothaletso hore di elwe hloko le ho etsa qeto ke Lekgotla.
- (2) Ha komiti e fumana hore molekgotla eo ya amehang o tlotse monyetla kapa nyediso, tlaleho e lokela ho kgothaletsa hore ho be le kotlo e tshwanetseng jwalo ka ho dumelletswa ke diphelelo tsa Khoutu ya Boitshwaro bakeng sa Balekgotla.
- (3) Ha komiti e bona ho hlokeha mme hoo ho sa bake tshenyo efe kapa efe ditokelong tsa motho ofe kapa ofe ya amehang tabeng eo, e ka hokela

bopaki boo ho fanweng ka bona tlalehong bakeng sa tlhahisoleseding ya Lekgotla.

- (4) Molawana wa 138 ha o sebetse tlalehong ya Komite ya Boitshwaro le Botshepehi, empa mehopolo e fapaneng ya ditho tsa komiti e lokelwa ho hokelwa tlalehong.

201. Qeto ka Lekgotla

- (1) Komite e tshwanetse ho romela tlaleho ya yona mmoho le dikgothaletso Lekgotleng bakeng sa ho ya ananelwa.
- (2) Tlaleho ya komiti ho ke ke ha ngangisanwa ka yona ka hara Lekgotla.
- (3) Ho ka bitswa mabitso a lenaneng moo ho ka bang le kgonahalo ya hore ho amohelwa ha tlaleho ho be le qeto ya boikarabelo ba motho ka sego ba balekgotla ba tshehetsang kamohelo ya tlaleho.
- (4) Lekgotla le ka ananela feela kapa la romela tlaleho morao komiting bakeng sa ho ya elwa hloko botjha le ho tlaleha hape.
- (5) Ha ho ka etseha hore Lekgotla le se ke la ananela tlaleho e etsweng hloko botjha ya komiti, taba eo e tla qhalwa.

Sehlomathiso sa A

TATELLANO YA MOSEBETSI WA KOPANO E TLWAELEHILENG

- (1) Tatellano ya mosebetsi wa kopano e tlwaelehileng e bitsitsweng ka ho ya ka Karolwana ya 29 ya Molao e tla ba ka mokgwa o latelang:
- (a) Pulo.
  - (b) Ditsebiso tsa bao ba sa phomellang ho ba teng.
  - (c) Ditsebiso tsa semmuso.
  - (d) Ditshisinyo tsa matshediso kapa ditebohisano ka Sepikara sa Lekgotla ka ho ya ka ho latelang: -
    - (i) Diphadi tsa mekgatlo yohle ya dipolotiki di ka etsa ditlhahiso tse ngotsweng mabapi le matshediso le ditebohisano ho Sepikara.
    - (ii) Ofisi ya Sepikara e tshwanetse ho fumana ditlhahiso tseo dihoreng tse mashome a mabedi le metso e mene (24) pele ho kopano ya Lekgotla moo di tla phatlalatswa teng.
    - (iii) Ditlhahiso tse entsweng le ho fumanwa ka mora nako di ke ke tsa elwa hloko ntle le haebe Sepikara sa Lekgotla se ka qhella thoko diphelelo tsa molawana o monyenyanane wa (1)(d)(ii) o mona ka hodimo.
    - (iv) Sepikara sa Lekgotla se tla etsa qeto ya makgaolakang ya hore ke ditlhahiso dife tse ngotsweng kapa dikarolo tsa tsona tse tshwanelehileng bakeng sa Ekurhuleni mme di tla phatlalatswa kopanong ya Lekgotla.
    - (v) Hore boholo ba metsotso e leshome le metso e mehlano (15) e tla dumellwa bakeng sa diphatlatso tse jwalo ka ho ya ka palo ya boemedi ba mekgatlo ka hara Lekgotla.
  - (e) Metsotso ya kopano e fetileng.
  - (f) Puo ka Majoro wa Phethahatso (hang ka kotara).
  - (g) Dipotso tsa tsebiso eo ho fanweng ka yona.
  - (h) Ditolaleho tsa Lekala la Phethahatso
    - (i) Ditaba tse laetsweng

- (ii) Ditaba tse sa laelwang
- (i) Ditlaleho tsa Lekala la Ketsamelao
  - (i) Ditaba tse sa laelwang
  - (j) Diphethishene
  - (k) Ditshisinyo
- (2) Sepikara sa Lekgotla se ka re, ka boikgethelo ba sona, sa fetola tatellano ya lenane la tshebetso le lenanetabeng.
- (3) Ha tshisinyo ka ho ya ka molawana o monyenyanane wa (1)(d) e ka hanelwa, tshisinyo eo e tla fediswa mme ho ke ke ha boelwa ho rerisanwa ka yona.
- (4) Ka mora ho ba Majoro wa Phethahatso a fane ka puo ya hae kopanong ya Lekgotla tlasa temana ya (1)(f) e mona ka hodimo, ho ka fumanwa ditshwaelo tse mabapi le diphatlalatso tseo ka ho ya ka ho latelang:
  - (a) Nako le kabo ka tekanyetso ka ho ya ka Shejulu ya B ya mona.
  - (b) Manane a Sepikara a rometsweng ka ho ya ka molawana wa 51 o mona ka hodimo.
  - (c) Ditshwaelo tse entsweng tlasa pehelo ena di tshwanetse ho fella ho diphatlalatso tsa Majoro wa Phethahatso feela.
  - (d) Sepikara sa Lekgotla se dumelletswe ho etsa qeto ka ditshwaelo dife kapa dife tse entsweng mona hore ha di latele melawana ya tsamaiso, mme qeto eo ha e hloke hore ho ngangisanwe ka yona. Ha Sepikara se ka etsa qeto e jwalo, setho se entseng ditshwaelo tseo se tla emisa ho ngangisana mme se kgutlele setulong sa sona hanghang.
  - (e) Majoro wa Phethahatso o kwala ngangisano ka mora dibui tsohle tlasa sehloho sena.

Sehlomathiso sa B

TEKANYETSO YA NAKO EO HO FANWANG KA YONA BAKENG SA DINGANGISANO

- (1) Boholo ba nako eo ho fanwang ka yona bakeng sa ngangisano ka Dintho tse sa Laelwang bo ajwa ka tekanyetso ka ho ya mokgatlo wa dipolotiki ka mokgwa o latelang:-

(i) ANC	-	Metsotso e 43
(ii) DA	-	Metsotso e 30
(iii) EFF	-	Metsotso e 10
(iv) Mekgatlo e Menyenyane	-	metsotso e 3 ka mong

- (2) Boholo ba nako eo ho fanwang ka yona bakeng sa ngangisano ka puo ya Majoro wa Phethahatso bo ajwa ka tekanyetso ka ho ya mokgatlo wa dipolotiki ka mokgwa o latelang:-

(i) ANC	-	Metsotso e 22
(ii) DA	-	Metsotso e 16
(iii) EFF	-	Metsotso e 5
(iv) Mekgatlo e Menyenyane	-	metsotso e 3 ka mong

- (3) Boholo ba nako eo ho fanwang ka yona bakeng sa ngangisano ka Puo e mabapi le Boemo ba Toropo (SOCA) bo ajwa ka tekanyetso ka ho ya mokgatlo wa dipolotiki ka mokgwa o latelang:-

(i) ANC	-	Metsotso e 29
(ii) DA	-	Metsotso e 20
(iii) EFF	-	Metsotso e 10
(iv) Mekgatlo e Menyenyane	-	metsotso e 5 ka mong

- (4) Boholo ba nako eo ho fanwang ka yona bakeng sa ngangisano ka puo e mabapi le Ditekanyetso tsa Ditjhelete bo ajwa ka tekanyetso ka ho ya mokgatlo wa dipolotiki ka mokgwa o latelang:-

(i) ANC	-	Metsotso e 39
(ii) DA	-	Metsotso e 27
(iii) EFF	-	Metsotso e 12
(iv) Mekgatlo e Menyenyane	-	metsotso e 5 ka mong

Bakeng sa ho Sebediswa ke Ofisi

Faele:	1/4/1/1/11	
Qeto ya Mantlha ya Lekgotla: 2002	CL 158/2002	e kentsweng mohla wa la 29 Phato
Nomoro ya Lesedinyana la Mmuso wa Provense ya Gauteng Pherekong 2003		3 e kentsweng mohla wa la 15
Nomoro ya Tsebiso ya Lekgotla la Motse	55	
E fetotswe ka Qeto ya Lekgotla Pudungwana 2004	A-CL (44-2004)	CM e kentsweng mohla wa la 25
Nomoro ya Lesedinyana la Mmuso wa Provense ya Gauteng Tlhakubele 2005		94 e kentsweng mohla wa la 9
Nomoro ya Tsebiso ya Lekgotla la Motse	490	
E fetotswe ka Qeto ya Lekgotla Loetse 2011	A-RC (21-2011)	CM e kentsweng mohla wa la 29
Nomoro ya Lesedinyana la Mmuso wa Provense ya Gauteng 10 Mphalane 2011		231 e kentsweng mohla wa la 10
Nomoro ya Tsebiso ya Lekgotla la Motse	1274	
E fetotswe ka Qeto ya Lekgotla Phupu 2015	A-RC (28 -2014)	e kentsweng mohla wa la 30
Nomoro ya Lesedinyana la Mmuso wa Provense ya Gauteng 28 Phato 2015		378 e kentsweng mohla wa la 28
Nomoro ya Tsebiso ya Lekgotla la Motse	1506	
E fetotswe ka Qeto ya Lekgotla Pudungwana 2018	A-RC (15-2018)	CM e kentsweng mohla wa la 29
Nomoro ya Lesedinyana la Mmuso wa Provense ya Gauteng		??
Nomoro ya Tsebiso ya Lekgotla la Motse	??	